Adrian Erbiceanu

un bijutier al gândului profund

cronici literare, note biobibliografice

„Adrian Erbiceanu a întreprins un asemenea demers, de transpunere în vers a unui basm cules de Petre Ispirescu, unul din cele mai populare basme româneşti, expresia genului popular, pentru a-l face mai uşor accesibil, a-i descifra toate sensurile, a-i sublinia mesajul, într-un cuvânt, a-l esenţializa şi readuce în actualitate, dând strălucire scrierii printr-o limbă de o acurateţe fără cusur.”

Cezarina Adamescu

„..Adrian Erbiceanu izbuteşte nu numai să rescrie basmul într-un poem a cărui muzicalitate curge fără de cusur, ci să-l şi modeleze după perceptele filosofice moderne ale corelaţiei dintre spaţiu şi timp.” **Eva Halus**

„Adrian Erbiceanu, omul, a înţeles că orice monedă are două feţe. Şi cu Timpul, neiertător cum este, nu te poţi juca.”

Constantin T. Ciubotaru

„Să preţuim cum se cuvine privilegiul de a lua parte la acest eveniment de excepţie în literatura şi cultura română şi de a fi contemporani cu poetul Adrian Erbiceanu.” **Mihaela Ignat**

„Regăsim în cuprinsul cărţii îndrăgitul basm al copilăriei noastre transpus în cele mai frumoase versuri, omagiu adus limbii române dar şi fiilor şi nepoţilor autorului, cărora le este dedicată cartea.” **Doina Popa**

Emilia Țuțuianu
coordonator

Adrian Erbiceanu,
un *bijutier al gândului profund*

Editura Muşatinia, 2017

Coordonator, macheta, coperta şi layout: **Emilia Țuțuianu**
Redactor**: Dorin Dospinescu**
Grafică copertă: **Iosif Haidu**
Ilustrațiile basmului: **Adrian Popescu**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Adrian Erbiceanu, un bijutier al gândului profund / coord.: Emilia Țuțuianu ; pref.: Gheorghe A.M. Ciobanu. - Roman : Editura Muşatinia, 2017
Conţine bibliografie
ISBN 978-606-8203-59-1

I. Țuțuianu, Emilia (coord.)
II. Ciobanu, Gheorghe A. M (pref.)

821.135.1.09

edituramusatinia.wordpress.com
email: musatinia@gmail.com

Tinereţe fără bătrâneţe...

La început, sau înaintea lui, a fost *a fi* care devine, prin om şi pentru om, un *a tot fi* mereu *astfel* dar, zi de zi *altfel*. Sau, spus cu alte vorbe, o ***Tinereţe fără Bătrâneţe şi fără de Moarte***. Deşi Bioticul se desfăşoară, cert pe Terra, după neiertătoarea ***Curbă a lui Gauss, Scara Vieţii***. Şi totuşi, peste tot, urarea *La mulţi ani* şi *Fii tânăr, tot mereu*. Un pas, până la titlul volumului de faţă ***Tinereţe fără Bătrâneţe*** în care subtilul condeier Adrian Erbiceanu reia basmul, cu acelaşi titlu, din culegerea lui Ispirescu, pe care îl brodează prin orfevreria poetică a cuvântului. Având o extensie universal-umană şi posedând o deschidere largă, istorică şi contemporană, poetizarea acestui mit-basm a fost aureolată de comentarii *in rem* deosebite, (Cezarina Adamescu, Ion Roşioru, Ionel Popa, Ştefan Dumitrescu). Nouă ne rămâne, acum, încercarea de a deduce procesul de geneză şi afirmare gravitaţională a acestui deziderat, profund existenţial, al unui *Homo aeternophilus*. Fiinţa umană, de la începuturi, s-a dorit *sine finis* şi şi-a transferat imposibilul, în lumea de *alter* a Demiurgismului. Marele pas, de la *sapiens* la *creator*. Considerăm ca izvoare *ab initio* - Izvoare Existentice, cotidiene, reale, verificabile. Instinctiva *Fuga de Moarte* amânare, metamorfozare, socializare.

Viaţa fără moarte, nu se poate. Doar asimptotic. Ca o primă Geneză, *Viaţa până la Moarte*. Mai puţin certă este *Viaţa de după Moarte*.

Genezele Evolutive, consecinţe ale vieţuirii. Viaţa e sinonimă cu dinamica ei, de la *posmagii muieţi* şi până la înfrângerea de *Duhurile rele* de tornade, de *Păduri* stârnite de *Văi ale Plângerii*, la tot pasul, surprinse în *Tinereţile* lui Ispirescu – Erbiceanu.

O dinamică de prim zbor, de Feţi-Frumoşi, la care se adaugă şi forţa, ca-n poveste, a *cailor năzdrăvani*. Cel de acum e-o călăuză atotştiutoare şi el visând absenţa bătrâneţii. Prea juvenilul Făt, duce cu el, de mii de ani, atributele fiinţei umane, care a supravieţuit, prin repetatele răspunsuri date naturii din jur şi însuşindu-şi, succesiv, energie interioară cu metabolism, devenire prin adaptare, uzură cu bătrâneţe şi moarte, biotism infinit segmentat prin existare cu proliferare. *Primum vivere*. Dar pentru a ajunge până la *aşa*, cât zbucium existenţial... Şi ce fragilă ipostază... Prea pura fiinţare de la începuturi, numai ce *fără* a rămas un *Basm*. De azi pe mâine. Un alt *a fi* fărâmiţat. Putea-va să mai fie o *O Tinereţe fără Bătrâneţe şi o viaţă fără Moarte?* Pe Terra, nicidecum. *A fost odată, ca niciodată. Sic tranzit... mutatio mundi.*

Genezele evadative. Nu ne raportăm decât la *Casa noastră* cosmică, în care, princeps este *Homo* ce, de multă vreme, a devenit mai mult decât un *sapiens* şi *demiurgus*. El şi creează, prin asta evadând spre inedit. Se trece, prin imaginaţie, dincolo de monovalenţa certitudinii, spre polimorfismul unui altceva. Le spunem *evadări* deoarece e-o fugă nemetabolică de *scurt metraj* imperativul biologic fiindu-ne, la toţi, ca *serial*. Dar, *evadările* devin, de la un timp la altul, mai de altitudine. Fiind independente, inedite, dau satisfacţii nepereche de spiritualitate, fără a fi supuse la verificări. În lumea certitudinii cotidiene, viziunea unei *Tinereţe fără Bătrâneţe* i-a fost destinat un raft de bibliotecă şi nu bisturiu. Istoric, evadărilor, li s-au dat câteva incinte.

Mitologia e una din ele. Olimpurile, cu toţi zeii lor, erau fără moarte, juvenili, prea puternici. Cu chip de om sau fără, pe sub pământ, sub ape sau pe piscuri, la ei toate erau *ad libitum*. Şi toţi stăpânii lumii erau ei stăpâniţi întâi. Două societăţi aflate etajat. Dar pentru ei, mitologiile, la început aveau

autoritate, organizare şi legităţi, ca pentru ei. Doar numai că Olimpul era numai cu *fără*, iar ceilalţi cu *muritori*, toate prin *cu*. Legende, basme, povestiri.

Apropiate de Mitologii, s-au impus Religiile, unde Olimpurile devin Ceruri, prefigurate după om, iar Ierarhiile absolutiste, s-apleacă înspre oameni. Nu-i timorare, ci întrajutorare. *După chipul şi întruchiparea Domnului*. O Evadare *pro homo*. Se vorbeşte iarăşi despre *fără moarte,* despre *viaţa de după moarte, viaţa fără de sfârşit*, ritualuri pe această temă. În basmul/poemul de faţă, nu se întâlnesc astfel de rezonanţe, deşi tematica e la *acasă*. Fantasticul nereligios – zmei, zâne, timpuri şi locuri de legendă, eroi extratelurici, sunt căutate în astfel de naraţiuni şi reciproca, şi ele căutate de copii.

O pondere impresionantă, ca evadare de masă, o au Artele. Un spaţiu cu un spectru foarte larg de cultură, cu o polarizare după toate *gusturile* de unde şi *oferta de Arte* mulţumeşte pe toţi. Plus libertatea de creaţie sau noncreaţie, e larg deschisă, de la haiku, la infinitul SF, ca o *jumi-juma* de S şi F. De aceea, tema noastră e, aici *în vârful piramidei*. Cu menţiunea că basmul clasic îşi are, totuşi, o *artă poetică* riguroasă. Copiii nu vor semn de egalitate între fantasticul lui *a fost odată* cu acel de *va fi o dată*. Literatura şi filmul cultivă tema unui *fără* cel mai mult. De la *Hamlet* la *Viaţa Lumii* sau de la *Mortua est* la *Hyperion*, - de la *prea* multe la *prea* multe, tematica e lângă noi, fie ca o altă *Alexandrie*, fie ca actualul *seller*, mereu *best*. Curentele şi *pre* şi *post*, ca romantice, aproape strigă *timpului* să stea pe loc, deşi protagoniştii sunt eroi cu *morţii la tinereţe*. Se dau şi sfaturi, cum e de făcut: Moartea din Tinereţe, e fără Bătrâneţe, deci *Bonjur... la vie*. Mai cu prudenţă, procedează Oscar Wilde în Dorian Gray sau spusele, deloc ca bocet, din cimitirele gen Săpânţa. *Bine că i-a mai strâns Bunul Dumnezeu*. O variantă, mai la zi, a **Cărţii Morţilor** sau a

Îmbălsămării, ambele din Egiptul antic. Acolo unde ritualul morţii devenise *Răsărit de Veşnicie*.

În basmul ispirescian, atât de măiestrit poetizat de Erbiceanu, se acordă fenomenului probabilistic, rol de *causa causorum*. E vorba de acea *Vale a Plângerii* care anticipează, sau repetă Răscrucea Haecatelor, neîndurătorul şi întunecatul Styx, sau ca actualul Triunghiul Bermudelor. Şi se mai vrea o *viață fără moarte*... S-a vrut, sau se mai vrea? Poate că peste timpi, basmul, poemul comentat de noi, să aibă pe coperta unei îndepărtate ediţii: *Tinere, te ştiam mort de mult, fără să mai fi apucat şi Bătrânețea!* O, Tempora...

Pe Miorița carpatică o amintesc acum şi nu la *Mituri*, gândind la aprecierea criticului european Leo Spitzer, cum că aceasta ar fi *una dintre marile opere clasice ale literaturii universale*. Şi aici, Moartea e considerată o probabilitate - *de-o fi să mor* - personajul detaşându-se de *locul stânii* spre a se contopi cu *întregul* cosmic şi a-şi continua viața, mult superioară ca până acum. Pentru el, sunt eterne, tinerețea şi ființarea. Ultimul popas, la Artele care au oprit devenirea în sine, deci nu vor avea vreodată Bătrânețe ci numai vechime: Arhitectura, Sculptura, Pictura. Basmul nostru fuge de ele, înainte sau înapoi, pe când ele sunt statice, nu au energie în ele spre a nega timpul. Aici, operează o altă viziune. Finalic, încercăm să grafiem – abstract şi nu concret – demersul unei deveniri, pornită în a fi şi fără de oprire şi fără senectute, sub forma unei foarte lungi spirale, (ani lumină) ce pleacă, asimptotic, segmentaric spre un zbor numai cu *fără* spirală care de la acel punct al *Plângerii* se-ntoarce, tot prin vechile opriri spre începuturi, în ipostaza unei senectuţi mult avansate, spre a se contopi cu moartea biologică, precum în lumea noastră. Mai altfel spus, ***Curba lui Gauss*** pune un alt *punct* unei spirale cosmice.

Considerând acum şi ilustraţia interioară – semnată de Adrian Popescu – ele sugerează tematica din volum, constituind ce s-a avut în vedere să se transmită. Mii de ani lumină dus şi întors, pe un fragment de copertă. Şi s-a reuşit. Cu un limbaj mai esenţializat: grafică şi cromatică. O creativitate deosebită, depăşită *ad rem*. Acum, măsura măiestriei, e aceea a capacităţii de simbolizare. La care, plasticianul volumului, fiind contemporan cu zborurile pe Lună, îşi afirmă harul şi prin stilizare.

O reluare într-o lirică de basm, a unui mit străvechi şi străuman, în care ne reîntâlnim cu un miraj al omenirii, al biosferei de oriunde, acela de a nu mai reveni la litosferă. De la miraj şi basm, la un *culegător de perle* iar, de aici, la un *bijutier al gândului profund* la braţ cu *ucenicul... de nuanţe*.

La toţi, urări de *fără văi cu lacrimi* ci doar *cu* aripi multe, spre a gândi pe *a fi* şi altfel.

Gheorghe A. M. Ciobanu

Scriitorul canadian de origine română
Adrian Erbiceanu

Scriitorul Adrian Erbiceanu, un colaborator de marcă al revistei romaşcane Melidonium, va lansa luni, 27 mai 2013, volumul ***Tinerețe fără bătrânețe*** la Biblioteca Metropolitană Bucureşti şi probabil la sfârşitul lunii şi la Suceava.

Adrian Erbiceanu a vizitat de câteva ori oraşul Roman, locul unde a trăit o frumoasă copilărie: „*Am coborât din tren, în gara oraşului Roman, cu o uşoară reţinere. O senzaţie de cunoscut, ca o umbră trecută prin sita vremii, îmi dirija paşii. Trecuseră ceva mai mult de treizeci de ani de când, într-o vară fierbinte, părăsisem oraşul. Am luat-o încet pe strada care se deschidea în spatele gării. Casele, multe dintre ele încă pe vechile lor fundaţii, păreau că sprijină timpul... Între toamna anului '41 şi vara anului '47 locuisem la bunici, pe o strada care, dacă îmi aduc bine aminte, se numea Mavrichi. Acum, pe picior de plecare spre alte tărâmuri, fără a şti dacă există drum de întoarcere, doream să revăd, măcar pentru o singură dată, locurile pe unde copilărisem....*" Pro memoriam, revista *Melidonium*, 2013.

Ca unul ce nu îşi poate uita originile, s-a întors de fiecare dată spre rădăcinile fiinţei sale, scriind versuri spre a mângâia clipa ce doare:

Dor

Jos la răscruce, gata de ducă
Ce mă mai ține, mă tot hurducă.
Dorul atârnă frunză săracă,
Dragostea vine, dragostea pleacă...

Prind, ca din palme, să se răsfire
Cioburi păstrate în amintire...
Ca o minciună consolatoare,
Vremea mă ninge, clipa mă doare...

Consemnează, atât în paginile revistei *Melidonium*, cât şi în reviste din ţară şi diaspora, aspecte mai puţin cunoscute din viaţa domniei sale.

Cu poetul Adrian Erbiceanu am un dialog cultural fructuos în paginile revistei *Melidonium* și în cadrul Asociației Scriitorilor de limbă română din Quebec, unde Domnia Sa este președinte al acestei asociații, iar prezenţa mea la lansarea cărţii Domniei sale ***Însemnele nopţii*** de la Bacău din 3 iunie 2016 a fost ca un evantai divin peste stihiile dezlănțuite ale naturii.

Această lansare a volumului de sonete a fost un eveniment literar pregătit minuțios de poeta Mioara Băluță împreună cu Revista de cultură *13 PLUS* în cadrul USR Filiala Bacău.

Despre volumul ***Însemnele nopții*** și despre activitatea poetului Adrian Erbiceanu au vorbit dramaturgul Viorel Savin, scriitorul Daniel Nicolescu, criticul literar Petre Isachi și ca invitat special eseistul Gheorghe A.M. Ciobanu de la Roman.

În cadrul intervenţiilor, mărturisirilor și dialogurilor ce au avut loc s-au evidenţiat: Ioan Cozma, Adrian Dincescu, Cristina Ştefan, Valentina Becart Bişog, Daniel Florin Dincă, Cornel Galben ș.a.

Adrian Erbiceanu este un poet cu o operă densă şi plină de interogaţii cu privire la destinul omului, la starea societăţii româneşti actuale, un poet ce caută răspuns la întrebările existenţiale, când copleşit de doruri şi lirism când povestindu-ne basme încărcate de simboluri.

Adrian Erbiceanu este un temeinic ambasador al culturii româneşti în lume, preocupări pornite din iubirea Domniei sale pentru tot ce înseamnă românism: origine, istorie, civilizaţie, cultură şi limbă română, care armonizează cu sufletul său generos şi iubitor de normalitate, armonie şi lumină.

Poetul Adrian Erbiceanu atinge cu mâinile inimii imensitatea universului, a cosmosului, în căutarea luminii, numai această lumină îi ține trează speranța şi visul.

Poezia sa are misiunea sfântă de a smulge totul destinului şi de a da nemurire celui care o scrie.

Dacă ar fi să pornesc de la maxima lui Buffon, cum că stilul este expresia individualităţii, aş spune că ceea ce îl caracterizează pe Adrian Erbiceanu, ceea ce i se potriveşte cel mai bine structurii sale interioare, este ***sonetul***. Este cunoscut faptul că valoarea adevărată a sonetului, profunzimea lui se poate obţine numai la maturitatea vârstei, după o experienţă de viaţă şi de scriitură.

Prezent în paginile revistei *Melidonium* din Roman, ne-a onorat cu creaţiile sale literare, cu atât mai mult cu cât domnia sa are o legătură de suflet cu oraşul muşatin, primii şapte ani ai vieții petrecându-i la bunici, în Roman.

Adrian Erbiceanu, un poet consistent care ne onorează cu distinsa-i personalitate, dialogul cultural iniţiat prin revista *Melidonium*, reuşind astfel o punte de legătură între vocile culturale româneşti, oriunde s-ar afla pe mapamond.

Prezența domniei sale **ACASĂ**, a fost un eveniment deosebit de emoționant,făcându-ne părtași la „însemnele nopții”. Împreună cu Adrian Erbiceanu, Dorin Dospinescu şi prietena mea, bibliotecar Doina Enea am vizitat

orașul Roman preț de câteva ore bune. Destăinuindu-ne amintiri din copilăria petrecută la bunici, pașii ne-au purtat pe străzile însorite ale urbei romașcane.

Ulița copilăriei, astăzi cu altă denumire şi alt aspect urban, ne-a primit paşii stingheri şi plini de emoția regăsirii, făcând arc peste timp îndată ce amintirile au început a curge, povestite suav şi cu arşița dorului nepotolit. Din arhitectura locului atât de drag copilăriei domniei sale doar clopotnița de lemn,veche, a Bisericii *Sf. Nicolae* mai dăinuie, făcându-se părtaşă la emoționanta întâlnire.

Casa bunicilor, atât de plină de amintirile sufletelor calde ce-o locuiseră, nu mai era de mult, pe locul ei ridicându-se altă clădire. Amintiri şi doruri dragi au rămas pitite în zidurile casei...

Însuflețit de frumoase aduceri aminte, Adrian Erbiceanu ne-a transmis emoția pe care-o simțea... şi fără vreun efort special am trăit şi noi aroma timpului, omenia, solidaritatea, onestitatea şi bunătatea minunaților săi bunici, trăsături moştenite şi purtate şi de el peste timp ca nişte bijuterii de preț.

Discret și așa cum îmi place să-l definesc, un om special, Adrian Erbiceanu vibrează altfel când dorul îl aduce ***acasă.***

Felicitări poetului trăitor în țara frunzei de arțar, care prin apariția volumului de sonete ***Tinerețe fără bătrânețe***, adaugă o piatră nestemată poeziei românești contemporane.

Cu deosebită recunoştință şi prețuire suntem alături de Adrian Erbiceanu... Ne-ar fi onorat prezența domniei sale, cu o lansare de carte şi la Roman, la Biblioteca Municipală Roman, de dragul copilăriei petrecute aici... Nădăjduiesc ca timpul să rezolve poate şi această dorință a noastră.

Emilia Țuțuianu

Tinerețe fără bătrânețe

(Povestire în versuri după basmul *Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte*, de Petre Ispirescu)

Noaptea-nvălui pământul
Cu pas rar ca de felină:
Strecură prin streşini vântul,
Stinse urma de lumină
Şi-n cazná diluviană,
Din cotloane abisale,
Ridică spre slăvi, vicleană,
Umbrele Măriei-Sale.

Cu glas doar pe jumătate
– Însă, fără cinci minute, –
Vechea toacă prinse-a bate
Ritmuri din vechimi născute.
Pentru cine-ncearcă, oare,
Să se facă ascultată
Şi de ce, în destrunare,
Inima a prins să bată?

Ca pe àripi de furtună,
Jocul Ielele şi-l poartă:
Morților le cer arvună,
Viilor – scrisele-n soartă.

Fapte bune, fapte rele -
Cine poate a-nțelege
De ce-i vai, de ce e jele,
De ce legea nu e Lege?!

Tot cătând, din fapt de sară,
Răspuns clar la întrebare,
Negurile înhămară
Stelele la Carul Mare –
Peste timp şi peste lume
– Cât a fost şi cât mai este –
Punte arcuind, anume,
Tâlcurilor din poveste.
....
Zice-se c-a fost odată,
– Că de nu, nu s-ar mai zice –
Într-o țară-ndepărtată,
Pe-un tărâm de vis, ferice,
Tineri, doi. Şi pe moşie
– Însorită, norocoasă –
Împărat, el fu să fie,
Iară ea Împărătească.

Şi au prins a curge anii
Ca nisipul printre deşte...
Numai că, sub zodii stranii,
Omul soarta-şi împlineşte!
Chibzuit-au cu măsură,
Tălmăcind scrisele-n carte...
Dar... n-a fost, în bătătură,
De copii să aive parte.

Totuşi, cum în basm se-ntâmplă,
Un unchiaş dibaci la toate,
Proptind mâna grea la tâmplă,
Le-a prezis, cu pietate:
„Ce vă mână e-o dorință
Pentr-un prunc... Dar, din născare,
Va aduce suferință,
Bucurii şi întristare!"

Însă cine să asculte
De-un unchiaş, bătrân cât veacul,
Când dorințele oculte
Îşi găsiră-n fine leacul?
Şi, cuprinşi de veselie,
S-au întors să ducă veste
La întreaga-mpărăție
Şi de-acolo... până peste...

Vremea curge, cât e vreme...
Numai noi, săracii, parcă
N-am avea de ce ne teme
Când cu vreme ne încarcă...
Firul prins să se deşire
Fete-i rotunji mijlocul...
Vracii-n tainică unire
Au decis că e sorocul.

Dar văzând ei că băietul
Nu da semne să se nască,
Încheiară zaiafetul
De la Curtea-mpărătească,
Şi, buluc, cu mic cu mare,
Forfotind în pragul porţii
Se rugau fără-ncetare
Năzuind să schimbe sorţii!

„Îţi dăm ce-i mai bun pe lume:
Pe Sânzeana, de soţie;
Sfetnici drepţi, să te îndrume,
Şi întreaga-mpărăţie,
Numai, naşte-te, odată!...
Timpul nu-i făcut să ierte!”...
Pustiit, învinsul tată,
Prinse lacrimi să deşerte.

Vanităţi!... Dar când să-ncheie,
– Făr' a şti de poartă vină, –
Din adâncu-i o idee
Fulgeră, stârnind lumină:
„Taci, şi îţi promit să fie
Darul nostru scris în carte:
Tinereţe pe vecie,
Cum şi viaţă fără moarte!”

Clipa de înţelepciune
Sta spăşită între Iele:
„Linişte!... Te rog, adu-ne
Hărăzitele în stele!”
O tăcere de morminte
Curmă forfota lumească,
Liniştindu-l pe părinte...
Pruncul va să i se nască.

Viu, pe vânt, s-a dus cuvântul!
Şi... ca-n datina bătrână...
Dănţui, sub paşi, pământul
O întreagă săptămână...
Păsări îşi uniră trilul
De la Zi la Miază-noapte...
Într-un an creştea copilul,
Alţii cât creşteau în şapte.

Filosofi din lumea largă
Se tocmiră să-l învețe
Ce să spună, cum să meargă
Printre semeni, cu noblețe.
Iară, taica, împăratul,
Nu-şi mai încăpea în fire,
Şi-nțelept, vedea băiatul,
Drept urmaş la moştenire.

Dar, de la o vreme, prinse,
Frământat de gânduri sumbre,
S-ardă „foc pe vetre stinse”
Aruncând în juru-i umbre,
Între rugi pierdut… când, iată,
Surd – când întâlni unchiaşul –
Auzi o voce: „Tată,
I-a sosit Ursitei Ceasul!”

- Fiule, Făgăduiala-i
Geamănă cu Ghinionul!
Îs bătrân, mă-ncearcă boala!
Ție îți rămâne tronul!
Aprig încercat de soarte,
Vrui să-ți fac o bucurie,
Dar de *viață fără moarte*,
Nu e pământean să ştie!

- De greşesc, tată, mă iartă:
Vorba ta îmi este lege,
Dar făgăduiala dată,
Nu-i putere s-o dezlege...
Când văzu cât e de dornic
Să-şi îndeplinească visul,
Împăratul, către Vornic,
Făcu semn să-i dea Zapisul.

- Ia, copile!... Ia cu tine
Şi-un cal brav şi arme bune!
Că prin cele zări străine
Nu e loc de iertăciune!
Îndârjit, plecă feciorul
Cal să-şi afle pe măsură,
Tocmai bun de plinit dorul
Într-a vieţii aventură.

Dându-i hergheliei roată
Nu găsi un cal în stare,
Prins de greabăn, tras de coadă,
Să rămână în picioare.
Istovit, decis să plece
Doar cu vântul în desagă,
Ochii lui, în hruba rece,
Se opriră pe-o mârțoagă.

Poate credeţi toate-aceste!
Că-i minune, poate spuneţi!
Răpciugosul din poveste,
Nu era ce presupuneţi.
Renăscut (de cum zărise
Cine-anume va să-l mâne),
Se propti în prag şi... zise:
„Ce îmi poruncești, stăpâne?"

Bănuind ce gând îl paşte,
Şi ce spornică e graba,
Se vădi că el cunoaşte
Calea ce descurcă treaba.
- Mergi la împărat şi-i cere
Hainele din tinereţe;
Cere-i armele – putere
Pentru minţile isteţe!

Ce ar fi putut să-nşire
Făt-Frumos, – cum i se spune –?!
Nedând vremii păsuire,
Visul vrând să-şi încunune,
Se zbătu, fără hodină,
Armele să le găsească,
Să le scoată din rugină –
Ca oglinda să lucească!

Mai că nu-i venea să creadă,
Prins de gând şi-alergătură,
Că în trudnica-i corvoadă,
Şase săptămâni trecură.
La ivirea dimineții,
Totdeauna stele scapăt'…
Urmând zisele poveții,
Duse cazna pân' la capăt.

Când se-nfățişă la curte,
Ca să-şi ieie ziua bună,
– După-atâtea zile scurte –
Jalea-i strânse împreună.
Numai el, croindu-şi cale
Către taica - Impăratu',
Sta, viteaz, lucind în zale,
Pe un cal, cu aripi patru.

Şi, precum se prorocise,
Fără a lungi cuvântul,
Printre porțile deschise
El trecu cum trece vântul.
La distanță, care grele,
Cu ostaşi şi cu merinde,
Cu arginți şi alte cele,
Umpleau zarea, cât cuprinde.

După ce lăsă în urmă
Părinteasca-mpărăție,
Pentru grozăvii ce scurmă
Tot nisipul din pustie,
Pe oştenii săi – spre case
I-a întors... făr' să clipească,
Împărțind tot ce luase
De la curtea-mpărătească.

Şi, cătându-şi idealul,
Prin câmpiile deşarte,
În galop îşi mâna calul
Visând „*viața făr' de moarte*”...
Plecând capul, cu iertare,
Ca în orişice poveste,
Rogu-vă, aveți răbdare,
Că-nainte mult mai este...

Hotărâți la cale lungă
– Părând umbre fără chipuri,
Nevoindu-se s-ajungă
Dincolo... peste nisipuri –
S-au găsit, după trei zile,
Pe un câmp, lâng-o pădure
Bântuită de Sibile:
Semne aspre... gânduri dure!...

Şi... când frânți de osteneală,
Sub a nopții amăgire,
Somnu-i prinse în urzeală,
– Neaflându-și găzduire –
Din înalturile sferei,
Norii – buluciți, în sfadă,
Sub aripile Himerei –
Prăvăliră o tornadă.

Vânturile, defrânate,
Îşi dezlănțuiră jocul;
Prinşi între fatalitate
Şi noroc (bată-i norocul !)
Strânşi în brațele ei hoațe,
Nu tu şansă de izbavă,
Nu tu fir, să se agațe!,
Noaptea-i înghiți hulpavă.

Istoviți peste măsură,
Când se domoli furtuna,
Printre nori, pe cer văzură
Două luni, în loc de una.
Zise calul, dând s-adaste,
Cu copita în țărână:
- Pe tărâmurile aste,
Gheonoaia e stăpână.

Cine-ncearcă (pe meleagul
Peste care stăpâneşte)
Să îi calce, babei, pragul,
Pe vecii se odihneşte.
Făt-Frumos, spre a-l descoase,
Îl făcu scăpat din chingă:
- Văd un câmp numai de oase...
- De la cei ce-au vrut s-o-nvingă!

Dară, tu, să nu te sperii:
Arc înstrună şi fă-i placul,
Cu săgeţi de foc s-o perii...
Baba să-şi găsească leacul!
Iar acum, că ne aşteaptă
Zvon de crâncenă stihie,
Vorba-i spusă; noaptea-i coaptă;
Somnul ne-a trimis solie!...

Când se revărsară zorii,
Se porni din slăvi un vaier
Vălmăşind în trombă norii,
Fulgerând – trăsnind prin aer...
În urgia hăbăucă,
Zarea stând s-o vămuiască,
Gheonoaia-n zbor... nălucă:
Trup de şarpe - cap de broască!

- Saltă iute-n şa, stăpâne,
Şi loveşte fără teamă,
Că de nu, nu-i ce rămâne,
Iar de e, cui vei da seamă?...”
Şi se ridicară-n slavă...
Făt-Frumos – una cu spada –,
Dârz şi fără de zăbavă,
Se-avântă, scurtându-i coada.

Cotropită de durere,
– Spaima-Spaimelor sub soare –
Căzu, fără de putere,
În genunchi cerând cruțare.
Simțind moartea că o frânge
Ceru milă!-n schimb îi dete
Un înscris muiat în sânge,
Ca dovadă şi... pecete.

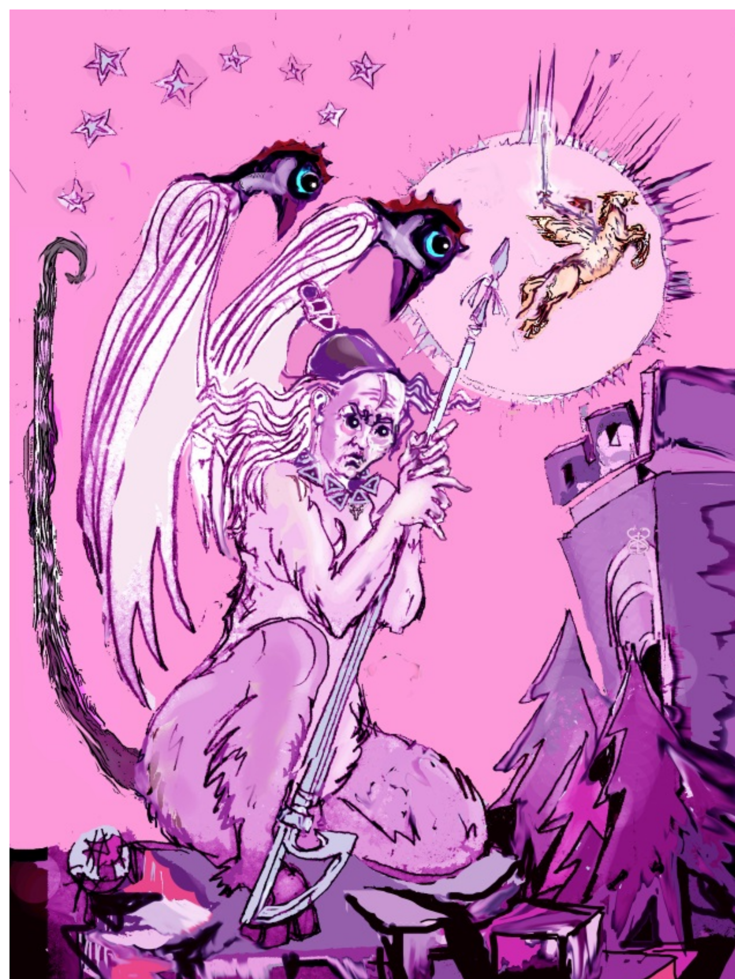
- Câți voinici se-ncumetară
Ca hotarele să-mi treacă,
Nebunia lor bizară,
Flori le-a pus la cap, sireacă!
Dară calul-călăuză,
Năzdrăvan cum văd că este,
M-a ,,încoronat"... pe spuză,
Iar pe tine, în poveste!

Şi îl invită la dânsa,
Cu onor şi mese-ntinse!...
Nu vă spun ce tare plâns-a
Coada când la loc şi-o prinse!
Întărită, vindecată,
De atâta bucurie,
Îl pofti s-aleag-o fată –
Din trei fete – ca soție.

Cum ar fi putut s-accepte
Pe moşie să rămână,
Când povețele-nțelepte
Îl trăgeau, arzând, de mână?
Neavând cum să-l îmbune,
Gazda îşi plăti uiumul
Şi urându-i zile bune
Îl lăsă să-şi cate drumul...

Deci, la drum, cei doi porniră,
Cal şi călăreț... vii umbre
Pe drumeagul ce se-nşiră
Printre dealurile sumbre.
Şi-ar fi mers ei cale lungă,
Tocind tălpile mândriei,
Dacă n-ar fi fost s-ajungă
La hotarele moşiei...

Vremea trece... să revină
Şi... revine ca să treacă...
Din senin, fără pricină,
Vânturile, strânse-n clacă,
Hoinărind pe căi antíce,
Împletiră lungi spirale,
Şi-ncepură să ridice
Tot ce întâlneau în cale.

Duşi de vajnica urgie –
Gură sumbră ce absoarbe
Tot ce este urmă vie,
Pe întinsurile oarbe –
Se treziră „ca din vise”,
Când se domoli taifunul
Şi văzură, pare-mi-se,
Sus pe cer, doi sori, nu unul.

Ca o forță ce desparte
Ce e rece, de fierbinte –
Verdele mijea departe;
Iarba arsă, înainte.
Până să se dumirească,
Prinse calul gustul vorbii:
- Nu-i sămânță să-ncolțească
Pe tărâmul unei Scorpii!

De prăpăd şi fierbinţeală
N-aveai loc să pui piciorul:
Aerul duhnea a smoală,
Însetat era izvorul...
- Făt-Frumos, în şa te ţine:
Scorpiei nu-i ştiu pereche –
Gheonoaia, pentru tine,
A fost floare la ureche!

Şi... abia, acestea... spuse –
Crunt, un urlet sparse crugul...
Singur, calul pricepuse
Care este vicleşugul:
Vărsând ură, foc şi pară,
Zgripţuroaica cea bătrână,
Năzuind să-i ţină-n gheară,
Călărea... pe vânt stăpână.

Dar ulciorul gol nu merge
De prea multe ori la apă!
Fulger, care-n cale şterge
Orice urmă de hârtoapă,
De pe cal, ţintind şerpoaica,
Cu săgeţi porni să plouă,
De rămase Zgripţuroaica,
Din trei capete, cu două.

Sângerând, înspăimântată,
Când văzu că Fătu'-nstrună
Arcul, iar cu o săgeată,
Un alt cap să îi răpună,
Scorpia porni a plânge,
Precum soră-sa, pe glie,
Şi-i dădu înscris, cu sânge,
Oaspete că-i... pe moşie.

Făt-Frumos, fără regrete,
După datina lumească,
Capul retezat i-l dete,
Înapoi să şi-l lipească...
Răsplătit, peste măsură,
Gândul îl purta departe,
Dus de-a dorului arsură
Către *„viața fără moarte”*...

Pribegind pe alte drumuri,
Prin ținuturile-acele,
Tot mai rar călcau prin scrumuri,
Tot mai des printre vâlcele...
Cine-ar fi putut să creadă
Că ajunşi la cap de țară,
Pe câmpii şi în livadă
Era veşnic primăvară?!

Nici n-au pus bine piciorul,
Când... un gol... ca de genune
Le deschise viitorul
Spre-o nouă dimensiune:
Cer, cu fulgere-n risipă,
Despletea lumini de astre...
Ora se trăgea în clipă;
Clipa cumpănea dezastre.

Iar ei, prinşi ca de-o vâltoare
Ce adună şi dezbină,
– Două umbre călătoare
Pe o rază de lumină –
Lunecau prin tot frământul,
Neavând ce să mai spună.
Când atinseră pământul:
Nu, tu, soare... nu, tu, lună!

Doar un murmur vag... de muză
Pe o stranie planetă,
Le ținea de călăuză
Prin lumina violetă...
Făt-Frumos, încă-n uimire,
Gata-gata să se-avânte!
Murgul însă-n presimțire,
Grabnic, prinse să cuvânte:

- Am călcat nişte hotare,
Vieții, strajă şi sorginte;
O primejdie mai mare,
Ne aşteaptă înainte!...
Colo-n mijlocul naturii,
Casa, care pare vie,
Toate fiarele pădurii
O păzesc cu străşnicie.

N-ai cu ele cum te bate,
Şi nici chip nu-i să te-apropii;
Câți cercară a răzbate,
Toți dădură ortul popii!...
Dar de-om izbuti, cu trudă,
Să sărim şi peste-aceste,
– Nici să vadă, nici s-audă –
Vom rămâne de poveste!

După ce se hodiniră,
Cât să fulgere-n putere,
Strânşi de timpul ce înşiră-n
Clipe vise efemere,
Calu-a zis... ca pentru sine,
Cu suflarea-ntretăiată:
-Ține-te, stăpâne, bine!
Ori acum, ori niciodată!

Cu picioarele-alipite,
Strâns... pe lângă subsuoară,
Fătul, vorbele şoptite
Le urmă... şi... se-avântară
Către slăvi, în săritură,
Peste mítica pădure –
Petrecând gândul... pe gură:
„De noi, Domnul, să se-ndure!”

Dăltuit în mii de fețe,
– Soare născător de soare –
Un palat le da binețe
Cu sclipiri îmbietoare.
Dar ei, duşi ca pe-o aripă,
– Legănați de acalmie –
Nu uitară nici o clipă
Că pădurea este vie.

Şi, precum se-adevereşte
Că tocmeala migăloasă
De la târg nu se-nrudeşte
Cu aceea de acasă,
Murgul, când din slăvi descins-a
În poiana mult visată,
Vârful unui pom atins-a,
Şi-a trezit pădurea toată.

Foc de ar fi fost şi încă
Nu s-ar fi trezit pe trepte,
Ca statui bătute-n stâncă...
Neştiind ce-o să-i aştepte.
Şi de n-ar fi fost Stăpâna
Peste marea de dihanii
– Să le ia cu anasâna –
Ce s-ar fi făcut, sărmanii?

„Praf şi pulbere” – veți spune,
De s-ar duce-n lume vestea
Că sperând într-o minune,
Terminatu-s-a povestea.
Să ne fie cu iertare!...
Basmul altcum stă s-ateste!
Rogu-vă, aveți răbdare,
Că-nainte mult mai este!

* * *

Prăvălească-se urgia,
Ardă tot ce strâns în gând e,
Numai nu stârni mânia
Animalelor flămânde!
Norocirea, din pruncie,
Strajă-i sta cum se urzise:
Zâna, dalbă și mlădie,
Chip de om nu mai zărise!

Dar nici lui – mladă crăiască –
Nu-i fusese dat vreodată,
Întregit, să se-oglindească
Într-așa frumoasă fată,
Ce strunea cu-a ei privire
Lacomele dobitoace,
Semn făcând – de ispitire –
Ca să intre... dacă-i place...

Trei surori - trei flori de nalbă -
Drămuind a lumii soarte:
"Tinerețea - joc de salbă,
Viața - dar, fără de moarte",
Cu nespusă bucurie
Invitară feciorașul
Oaspe drag ca să le fie,
Iar palatul lor, lăcașul.

Prevăzând, ca-n vis, izbava,
Fătu-şi lepădă povara,
Povestindu-le isprava
Ce-l făcu să-şi lase țara.
Iară ele, buimăcite,
Prinse de ce spune dânsul,
Însoțeau cele grăite
Când cu râsul, când cu plânsul...

Cătinel, printre festine,
Se deprinseră cu-ncetul:
El, dorindu-le de bine;
Ele, îndrăgind băietul;
Şi nu-i loc pentru mirare,
Nici nevoi să se prezică,
Se ivi şi ziua-n care
Se-nsoţi cu cea mai mică.

Fără gândul de a-l prinde,
Ca o pasăre-l lăsară,
După poftă, să colinde
Vasta-ntindere de ţară.
Doar într-un cotlon anume,
Îl rugară să ia seamă:
Că de când e Lumea-lume,
Valea Plângerii se cheamă.

Petrecând vreme uitată
Într-atâta frumuseţe,
Faţa lui, înnobilată,
Scânteia de tinereţe,
Semn că timpului măsură
Îi găsise... şi... dovadă
Că-n râvnita aventură
Îi fusese dat să şadă.

Şi se răsfăţă-n palate,
Răsplătit cu dărnicie,
Lângă dragele cumnate
Şi mândreţea-i de soţie,
Până într-o zi când, iacă,
– Unei prăzi ţinându-i cale –
Fără vrere-a fost să treacă
Peste blestemata Vale.

Nu ştiu dacă-i loc a spune,
Dar trecând Văii hotarul,
Plânsetele, din genune,
Răscoliră călindarul,
Dându-i clar a înţelege
– Precum zânelor măiestre –
Că acolo unde-i lege,
Nu-i tocmeală, nici sechestre.

Vânturile despletite,
Se-mpliniră a-i reface
Gândurile toropite
De plăcerile rapace;
Iar din vise spulberate,
Deşteptă în el, deodată,
Dorurile lumii toate:
Dor de mamă, dor de tată.

Nici n-atinse bine pragul
La castel, că-ntr-o clipită
Zânele-și văzură Dragul:
O suflarea vlăguită...
Și-ngrozite,-l implorară
A se rumpe de vedenii
Și de dorul lui de-o țară
Părăsită de milenii.

Geaba prinseră tustrele
Gustul lacrimii amare,
Prefăcând în praf de stele
Zilele din călindare...
Că nimic nu-i dat să fie
Ca durerea ce te cheamă,
Mai presus de Veşnicie:
Dor de tată, dor de mamă!

Când văzură că nu-i cale
Să-l rețină cu de-a sila,
Soțioara – cuib de jale,
Împietrită – plânsu-şi-l-a,
Că pe fruntea sa Pieirea
Sta înscrisă ca-ntr-o carte –
Semn lăsat că Nemurirea-i
Visul-viselor deşarte!...

Dară, el, sfidând Tăria,
Între plâns şi rugăminte,
Îşi îmbrățişă soția
Şi cumnatele, fierbinte,
Promițând că, orice-ar face,
De pe unde doru-l mână,
Înapoi se va-ntoarce,
Pe vecie să rămână.

Şi luându-şi „ziua bună”,
Liberat ca de-o povară,
Om şi roib – ca o furtună,
Pe a veacurilor scară! –
Dus de dorul ce domină
Visul dat să se-nfiripe,
Străbătu anii-lumină
În făptura unei clipe!

Revenit pe locu-n care
Scorpia-şi avea moşia,
Văzu sate-nfloritoare
Şi păduri umbrind câmpia,
Şi-ntrebându-i, ba pe unii,
Ba pe alții, ce-s acestea,
Îl priveau mirați, căci bunii
Din străbuni ştiau povestea...

„Mai alaltăieri pe-aice
Am trecut, deci nu se poate
Din nimic să se ridice
O asemenea cetate”,
Le spunea, cuprins de teamă,
Când râdeau de cele zise,
Fără a băga de seamă
Părul, barba că-i albise.

Ce putea să înțeleagă,
– Pe când murgul, ca văpaia,
Parcursese-o țară-ntreagă
Să găsească Gheonoaia, –
Dacă toți, având în față
Un bătrân, în vechi veșminte,
N-ar fi dat un cap de ață
Pentr-un cap fără de minte?!

Și, strunindu-și, iară, calul,
Cu privirea-nnegurată,
Pas cu pas, trecu portalul
Țării lui de altădată,
Neputând nicicum să creadă
Ce-a rămas din fosta glie
Țărm de vis și de baladă,
Leagăn de copilărie!

Ostenit de căi umblate,
Într-un colț de văgăună
Zări fostele palate –
Surpături sub clar de lună.
Prins de tremur, în tăcere,
Dus, lăsă să-i scape frâul:
Ieri, din vânt prindea putere,
Astăzi, barba-i prindea brâul.

- Pân' aici mi-a fost, stăpâne,
Legământul dat; mă iartă
Dacă-n doru-ți de-a rămâne,
Vorba mea pare deșartă:
Lasă-n plata ei, mândria;
Saltă-n șa, cât se mai poate,
Căci te-așteaptă veșnicia
Lângă soață și cumnate.

- Du-te sănătos, răspunse
Făt-Frumos, îmbrățișându-l;
Întocmirilor ascunse,
Vrem, nu vrem, le vine rândul.
Du-te sănătos, și zi-le
Să nu-și facă griji degeaba,
Că la dragile copile
Mă întorn cum mântui treaba...

Rătăcit printre ruine,
Stăruind să-și amintească
Zilele de viață pline
Și iubirea părintească,
După-o lungă căutare,
Regăsi, din cele vrute,
Doar gârliciul vechi – intrare
Către pivnițele mute.

Dibuind, când într-o parte,
Când în alta, pe-ndelete,
Încurcat prin oale sparte
Şi înscrisuri cu pecete,
Din rărunchi porni a geme
Un bătrân, ce se petrece
Spre un tron bătut de vreme,
Într-un colț de hrubă rece.

Ca o umbră, ce desfide
Îndoielile şi frica,
Prinse tronul a-l deschide...
Înăuntru... mai... nimica...
Doar o voce slăbănoagă,
Năzuind către lumină,
Răscoli vecia-ntreagă
Şi o viață făr' de vină:

„Bine ai venit, copile,
Împreună cu norocu-ți, Că
de nu, nu aveam zile,
Prăpădindu-mă în locu-ți”.
Şi-atingându-l cu o mână,
Moartea, fără să clipească,
Îl mută, pumn de țărână,
În țărâna strămoşească...

Punând capăt la poveste,
Gândul, fremătând, ne duce
Spre îndepărtări celeste,
Unde altă stea străluce...
Iar pe raza-i de lumină,
Străjuind noaptea adâncă,
Prințul mândru să revină,
Trei zeițe-aşteaptă încă!

* * *

Ceasul, dat la jumătate
De tăriile oculte,
Suflul nopții îl abate
Peste cei ce stau s-asculte,
Urmei să nu-i lase urme
Şi nici semn c-„a fost odată”
Un flăcău născut să curme
O poveste-adevărată.

Ca pe àripi de furtună,
Jocul, Ielele şi-l poartă,
Nelăsând a ști cum sună
Juruirea prinsă-n soartă
Și nicicum, de-i cu putință,
A pătrunde și-nțelege
De ce timpul e sentință
De la vulg până la rege...

Totuşi, cum în basm se-ntâmplă,
Un unchiaş bătrân cât Veacul,
Bătând toaca vremii-n tâmplă,
Izvodește Zodiacul:
„Vămuind căi neștiute,
Timpu-i hărăzit să fie
Pentru unii – cinci minute,
Pentru alții – veșnicie!"

Sfârşit

ION ROŞIORU

Rescrierea - o formă de intertextualitate, Prefaţă la basmul apărut în volum la Editura Anamarol, Bucureşti, 2013;

– revista _Citadela_, nr. 4-6 (54-56) Satu Mare, pag. 38-40

Despre procedeul literar al rescrierii unei opere literare de către un alt autor m-am ocupat şi altădată, mai precis atunci când, în studiul monografic intitulat Şerban Codrin sau meditaţia unui poet occidental într-o grădină Zen, am analizat *Ţiganiada* lui Ion Budai Deleanu, poem pe care părintele Baladierului îl transpusese în proză. Defineam, atunci, rescrierea ca formă, extremă poate, de intertextualitate şi arătam că „ea a fost practicată şi de alţi scriitori atunci când limba respectivei lucrări începe să devină incomprehensibilă pentru cititorii altui orizont de aşteptare lingvistică, numindu-se adaptare, transpunere dintr-un canon versificaţional mai greoi într-altul prozastic mai accesibil, ca şi dintr-un dialect periferic, devenit între timp arhaic, în limba literară curentă. Un exemplu evident îl constituie transpunerea Odiseei, din versuri în proză, de către Eugen Lovinescu, ori a Divinei Comedii de către Alexandru Marcu, sau, de pe alte meridiane, „translarea" în limbaj reactualizat, de către Italo Calvino, a poemului de strălucire renascentistă Orlando furioso de Ludovico Ariosto". O formă de rescriere este şi abrevierea, povestirea pe scurt, rezumatul, ca şi parodia. S-ar putea adăuga, dându-i dreptate lui Călinescu, şi plagiatul care, când e vorba de basm, n-a scandalizat pe nimeni, în sensul că toate basmele lumii sunt, în fond, plagiate... pozitive şi constructive. Încercând să facă o distincţie între basm şi roman, divinul critic îl apropia pe cel dintâi mai mult de poezie decât de proză,

pentru demonstrația sa, truvabilă în Estetica basmului, pledând existența fabulosului şi a personajelor himerice. După el, în basm se suprapun, în principiu, două planuri: unul prozaic (prosastic), realist, care studiază „problemele cele mai acute ale vieții individuale, familiei, societății", şi un altul „hieroglific sau simbolic, mai limpede poematic", care „se impune conştiinței prin sugestii". Când Adrian Erbiceanu, poet stabilit în Canada din 1979, propune o rescriere în versuri a basmului românesc atipic al lui Petre Ispirescu (1830-1887), Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte, el nu face altceva decât, printr-un demers destul de temerar, să pedaleze pe sugestia călinesciană a dimensiunii poematice a oricărui basm, cu atât mai mult a unuia încărcat de permanentă şi stringentă filozofie folclorică. Departe de patrie, poetul se identifică în mare măsură cu protagonistul pe care, odată cu înaintarea în vârstă, dorul îl răvăşeşte până la strigăt. Celebrul şi, totodată, tulburătorul basm citit în urmă cu doisprezece lustri l-a urmărit pe rescriptor toată viața, după cum o afirmă într-o confesiune recentă plină de duioşie.

Basmul ispirescian, singurul fără *happy end* din câte se ştiu până acum, îşi are povestea lui. Celebrului culegător i-a fost povestit în copilărie de tatăl său, dar abia în 1862 a fost publicat în ziarul Țăranul Român, sub titlul Făt-Frumos sau tinerețe fără bătrânețe. Sub numele care l-a consacrat peste vremuri, acest basm-meditație asupra condiției umane a apărut în volumul Legende sau Basmele românilor adunate din gura poporului de P. Ispirescu, culegător-tipograf (1882) bucurându-se de o introducere mai mult decât entuziastă a Bardului de la Mirceşti.

Încadrat de două intervenții metatextuale prin care se intră şi, respectiv, se iese din text, discursul acum în straiele croite impecabil ale prozodiei clasice, urmează firul narativ călăuzitor al basmului pe care îl esențializează, îl

modernizează şi-l împrospătează cu o nouă şi mult mai tranşantă forță imagistică. Un accent parcă şi mai apăsat cade pe meditația asupra timpului care se relativizează imperceptibil. Încă de la bun început timpul e perceput diferit de muritori în funcția de categoria socială căreia îi aparţin: „Vremea curge, cât e vreme…/ Numai noi, săracii parcă/ N-am avea de ce ne teme/ Când cu vreme ne încarcă”. Feciorul de împărat refuză să se nască la soroc, lăsând la o parte faptul că venirea lui pe lume fusese provocată pe cale magică, şi atunci tatăl său se vede nevoit să-i promită, dat fiind că „timpul nu-i făcut să ierte”, tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte, adică lucruri intruvabile, asumându-şi, fără să vrea o vină tragică pentru care va plăti prin aceea că la împlinirea vârstei de 15 ani fiul îl va părăsi pentru totdeauna, adică se va îndeplini ceea ce profețise bătrânul unchiaş: „va aduce suferință/ bucurii şi întristare”. Timpul care postmerge naşterii e unul accelerat, ca şi cum n-ar mai avea răbdare. Prințul creşte într-un an cât alți copii în şapte. Pe de o parte, *el viejo padre* nu-şi mai încape în piele de bucurie că are o aşa odraslă de fecior dotată cu toate calitățile fizice şi intelectuale, dar, pe de altă parte, e ros de neliniştea că nu-i va putea oferi moştenitorului la tron ceea ce, într-o clipă de nesăbuință paternă, i-a făgăduit, întrucât „de viață fără moarte,/ nu e pământean să ştie”. La rându-i, micul protagonist intuieşte că nu-i deloc bine să-i dea vremii păsuire. Şase săptămâni se scurg cu pregătirile de plecare în marea aventură existențială (lustruirea armelor de tinerețe ale tătânelui, întremarea gloabei jigărite până ce aceasta se transformă în cal năzdrăvan cu patru aripi, încărcarea proviziilor în carele ce urmează să-l însoțească şi de care el se va descotorosi pe drum, ca şi de ostaşii, tot unul şi unul, destinați să-l însoțească în insolita expediție etc.).

Itinerariul dintre timpul profan şi cel de dinainte ca omul edenic să fi muşcat din fructul interzis, e presărat de peripeţii cu sens iniţiatic, ca în orice scenariu basmic, dar nimic nu-i poate opri pe cei doi, călăreţ şi cal, din expediţia lor către un ideal. Spaţiul traversat devine tot mai mult o funcţie a timpului. După ce se potoleşte tornada care i-a surprins în pădurea de Sibile, drumeţii zăresc pe cer „două luni în loc de una". Calul, etern *raisonneur* avizat, îi conştientizează voinicului că se află pe tărâmul Gheonoaiei care se şi iveşte „cu trup de şarpe şi cap de broască". I se taie coada (în basm i se tăia un picior) şi Spaima-Spaimelor se predă şi, în chip neaşteptat, îl invită pe învingător acasă şi-i propune ca soţie pe una din cele trei fete ale sale, ca şi o treime din moşia care găzduia o câmpie enormă de oseminte de temerari ce se avântaseră pe teritoriul ei. Voinicul nu cedează tentaţiei şi-şi continuă drumul, mai bine zis se teleportează în alt topos malefic, căci ,,Vremea trece... să revină/ Şi revine ca să treacă"... După ce înfruntă şi aici vânturile răzvrătite, zăresc pe cer doi sori în loc de unul. Au ajuns pe tărâmul Scorpiei, sora şi mai malefică a Gheoanoiei cu care se afla în perpetuă dispută pentru pământurile pe care le pustiau ca-ntr-o adevărată apocalipsă ori de câte ori aveau chef. Nicio sământă nu mai încolţea aici, aerul era fierbinte ca smoala clocotită, iar de izvoare de potolit setea nici pomeneală: „De prăpăd şi fierbinţeală/ N-aveai loc să pui piciorul:/ Aerul duhnea a smoală,/ Însetat era izvorul.../ – „Făt-Frumos, în şa te ţine:/ Scorpiei nu-i ştiu pereche –/ Gheonoaia, pentru tine,/ A fost floare la ureche!"

Deposedată de unul din cele trei capete, Scorpia se predă. Biruitorul se arată mărinimos de fiecare dată şi le redă, în chip miraculos, integritatea corporală victimelor sale cărora le-a cruţat vieţile ticăloase. Dorul îl mână arzător spre „viaţa fără moarte" şi e atât de preocupat de expediţia sa încât pierde şirul zilelor şi al nopţilor. Aşa că ajung la cea de a treia probă iniţiatică, o

pădure plină de fiare sălbatice. Acum pe cer nu mai există nici lună nici soare şi sorţi de izbândă nu mai sunt. Singura soluţie e survolarea „miticei păduri", dar, la coborârea din slăvi, calul năzdrăvan atinge un copac şi tot codrul cu fiarele lui flămânde se trezeşte. Norocul vine din partea zânei care îşi calmează lighioanele şi pământeanul e îmbiat în palat. Ținutul e un topos edenic utopic: florile nu se ofilesc niciodată, frunzele nu cad, zefirul blând adie învigorator, animalele nu se sfâşie între ele etc. Şi ce-i mai important aici este că presiunea timpului a fost definitiv învinsă: „Petrecând vreme uitată/ Într-atâta frumuseţe,/ Faţa lui, înnobilată/ Scânteia de tinereţe,/ Semn că timpului măsură/ îi găsise... şi... dovadă / Că-n râvnita aventură/ Îi fusese dat să şadă" (p.58). Cele trei zâne, dintre care cea mai mică îi va deveni soţie, locuiau aici de la începutul lumii. E o oază unde uitarea îl face fericit. Fericirea însă, individuală sau colectivă, n-are însă istorie. Ea *se este* (vorba lui Nichita Stănescu) şi atât. Doar că, vorba şlagărului „se cere păzită/ de oarba ispită", ispită care nu întârzie să se ivească. Are chipul unui iepure, nu întâmplător simbol al fricii de ceva care, conform proverbului, se întâmplă întotdeauna. Atras în ritualul vânătorii, act magic pe orice jarişte mitică, în interzisa Vale a Plângerii, adică acolo unde pot fi percepute „plânsetele din genune" şi unde vânturile despletite îi trezesc „gândurile toropite/ De plăcerile rapace" şi, mai ales, „Dorurile lumii toate:/ Dor de mamă, dor de tată", fericitul cantonat de milenii în tinereţe veşnică redescoperă neliniştea muritorului revoltat de altădată. Cele trei zâne, văzându-l cum se topeşte pe picioare, conchid, în cele din urmă că „Nemurirea-i/ Visul viselor deşarte" şi-l lasă să plece. Cal şi călăreţ, străbat în sens invers „ani-lumină/ În făptura unei clipe". Natura sălbatecă şi ostilă de altădată a făcut loc civilizaţiei materiale moderne. Peste tot s-au înălţat sate şi oraşe, câmpiile s-au acoperit de holde. Scorpia şi sora sa Gheonoaia au devenit nişte legende de care

foarte puţini locuitori îşi mai aduc, destul de vag, aminte. Şi-n timp ce fostul voinic stă, intrigat, de vorbă cu aceşti oameni care-l cred căzut de pe altă lume, îmbătrâneşte rapid, sub ochii lor. De-abia mai ține frâul în mâini iar barba albă îi ajunge până la brâu. Calul face o ultimă încercare să-l determine să se întoarcă acolo unde „îl aşteaptă veşnicia/ lângă soață şi cumnate”, dar se vede nevoit să plece singur în timp ce stăpânul rămâne să rătăcească printre ruinele palatului părintesc unde, într-un tron colbuit din pivniță, îl aştepta, în agonie, însăşi moartea. Bucuria ei e teribilă: „Bine ai venit, copile,/ Împreună cu norocu-ți,/ Că de nu, nu aveam zile,/ Prăpădindu-mă în locu-ți”. Rocada între cei doi se produce instantaneu. Dorința muritorului de a-şi exorciza inerenta extincţie apune subit şi irevocabil. El a cunoscut clipa faustică înveşnicită şi a evadat din ea, aşa cum a făcut, întru mântuirea-i, şi celebrul alchimist din perioada renascentistă. Feciorul de împărat din basmul care l-a fascinat pe Adrian Erbiceanu este şi el un arhetip al condiției umane, un etalon axiologic şi o expresie a subconştientului colectiv al umanității, cum ar spune Carl Gustav Jung. Referindu-se, într-o lucrare de doctorat coordonată de Profesorul Nicolae Constantinescu, la atipicul basm românesc, tânăra cercetătoare Mihaela Chiorean (Grigorescu) nota: „Lecţia basmului Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte ar fi următoarea: moartea acordă adevărata dimensiune viețuirii umane, imprimând acesteia un sublim al existenței. Prin existența ritualizată, individul accede la adevărata nemurire, prin intermediul devenirii. Suprimarea morții ar deveni sinonimă cu suprimarea adevărului ontologic care constituie ființa umană”.

Sub pana măiastră a lui Adrian Erbiceanu, arhicunoscutul basm popular auzit cu aproape două veacuri în urmă de bucureşteanul Petre Ispirescu, a devenit, puternic personalizat, un poem tragic, mustind de cele mai neaşteptate

tâlcuri, despre destin, conflict între generații, revoltă împotriva condiției umane, ideal, rost al individului pe lume, căutare a paradisului pierdut, sacrificiu uman, durere, precum la daci, de a nu fi nemuritor ca zeii, testare a limitelor insului în încleştarea cu forțele stihinice ale naturii, pace, solidaritate, curmare a războaielor, omenie, comunicare, dragoste, singurătatea şi tristețea omului într-un univers cel mai adesea ostil şi alienant, confruntare a binelui cu răul, evadare din increat şi întoarcere în el după un periplu existențial misterios, dureros şi spectaculos şi, cu precădere, o meditație asupra timpului care nu iartă. Poemul e scris alert, implicarea lirică fiind vizibilă şi de bun augur: „Punând capăt la poveste,/ Gândul, fremătând, ne duce/ Spre îndepărtări celeste,/ Unde altă stea străluce.../ Iar pe raza-i de lumină,/ Străjuind noaptea adâncă,/ Prințul mândru să revină,/ Trei zeițe-aşteaptă încă!". Legătura dintre emițătorul (omniscient) de text şi receptorii săi e frecvent controlată de cel dintâi: „Să ne fie cu iertare!.../ Basmul altcum stă s-ateste!/ Rogu-vă aveți răbdare,/ Că-nainte mult mai este". Rimele nu o dată ingenioase îşi au farmecul lor special: „Când văzură cu nu-i cale/ Să-l rețină cu de-a sila,/ Soțioara - cuib de jale,/ Împietrită – plânsu-şi-l-a,/ Că pe fruntea sa Pieirea/ Sta înscrisă ca-ntr-o carte -/ Semn lăsat că Nemurirea-i/ Visul viselor deşarte!" Formulările gnomice învrâstează în chip plăcut discursul poetic. „Dar ulciorul gol nu merge/ De prea multe ori la apă".

Efortul poetului Adrian Erbiceanu de a transla un tip de discurs într-altul merită toate aplauzele şi toată recunoştința.

ELENA BUICĂ

O meditație profundă despre viață şi moarte,
Adrian Erbiceanu, Un nou volum: Tinerețe fără bătrânețe
revista *Confluențe literare*, 28.07.2013

Am avut satisfacția să particip la lansarea volumului semnat de domnul Adrian Erbiceanu intitulat ***Tinerețe fără bătrânețe***. Volumul este o transpunere în versuri a îndrăgitului basm popular ***Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte*** publicat de Petre Ispirescu în urmă cu mai bine de 150 de ani, basm transfigurat într-un poem care ne invită la o profundă meditație asupra temelor fundamentale ale vieții.

Evenimentul a avut loc la Biblioteca Metropolitană din Bucureşti, sala Mircea Eliade, în data de 27 mai 2013, în prezența unui numeros public alcătuit din personalități ale lumii literare şi admiratori ai cuvântului frumos aşezat în pagină. Cu o aleasă bucurie am participat la acest eveniment deoarece am avut o relație mai deosebită cu plămada acestui poem, la care am fost martoră în mai multe etape, datorită „micilor " indiscreții telefonice ale autorului.

De când mă ştiu, folclorul a constituit pentru mine o atracție neobişnuită, aşa că i-am adresat poetului Adrian Erbiceanu un cuvânt de mulțumire că ne-a prilejuit întâlnirea cu una dintre comorile creației noastre populare. Pentru că avalanşa informațiilor şi tăvălugul tehnicii aduc prefaceri profunde în întreaga lume, desigur că nu va putea scăpa nici satul, cu zestrea lui din vechime, cu adevăratele sale comori, unice în lume, cum sunt căluşarii mei teleormăneni, care vor lua distanță din ce în ce mai mare, împinse înapoi de marile prefaceri.

Uităm din ce în ce mai des de existența întruchipată de satul străbun, de oamenii simpli care aparțin gliei cu tainele şi frumusețile ei specifice, cu "cumințenia pământului" românesc, țăranii de la talpa țării care mai poartă în ei adâncul strămoşesc, adevărul, lumina, pacea şi liniştea după voia Domnului.

Poetului Adrian Erbiceanu i-a intrat în suflet această operă populară, de o construcție cu totul aparte, şi nu a mai lăsat-o să plece decât după ce a trecut-o prin alambicul creației sale şi a reîmprospătat-o cu puternica forță a recreerii într-un limbaj poetic autentic. Îmbrățişând valorile secular-româneşti ale basmului şi transpunându-l în poezie, autorul ne oferă reîntâlnirea cu bucuria curată a copilăriei, concomitent cu prelevarea substraturilor basmul, cu o maturitate spirituală care presupune o experiență de viață pentru a putea pătrunde înțelesurile ei adânci, dimensiuni prinse în plasa vieții altfel interceptate decât cele filtrate prin ochii unui copil.

Atât basmul popular, cât şi poemul poetului Adrian Erbiceanu, au mai multe motive epico-filozofice, motive străvechi, adevărate căutări menite să satisfacă nevoia de a pătrunde dincolo de limitele cunoaşterii. Este un basm-meditație asupra condiției umane, despre destin, ideal, rostul omului pe pământ, despre căutarea fericirii şi a nemuririi, despre timpul care nu iartă pe nimeni căci: „Nemurirea-i/ Visul viselor deşarte", un adevăr absolut, care trece peste adevărul nostru intim, dar mai ales, poemul este o profundă meditație asupra scurgerii timpului pe care o percepem fiecare în mod diferit: „ani-lumină/ În făptura unei clipe", ori: "Vremea trece ... să revină/ Şi revine ca să treacă" ... sau: „Vremea curge, cât e vreme .../ Numai noi, săracii, parcă/ N-am avea de ce ne teme/ Când cu vreme ne încarcă".

Poemul ne invită la introspecții, căci el priveşte dincolo de cuvinte, încercând să atingă starea cea înaltă, dar şi pe cea de jos a adâncimilor

insondabile, dincolo de hotarele ştiute şi neştiute ale puterii de înțelegere a minții omeneşti. El ne avertizează că viața şi moartea nu pot exista decât împreună. Oricât ar fi de dureros, trebuie să acceptăm ideea că sublimul vieții îl dă moartea, că numai moartea este cea care dă sens vieții: „Nu ştiu dacă-i loc a spune,/ Dar trecând Văii hotarul,/ Plânsetele, din genune,/ Răscoliră călindarul,/ Dându-i clar a înțelege/ – Precum zânelor măiestre –/ Că acolo unde-i lege / Nu-i tocmeală, nici sechestre."

Tulburătoarea temă a perceperii timpului, ne stârneşte o profundă admirație pentru omul nostru simplu, temă pusă în discuție cu mult înainte ca marele fizician Albert Einstein să enunțe celebra teorie a relativității timpului. La fel de tulburătoare şi realizată cu deosebită artă este şi cea a dorului pentru că el a făcut parte din zestrea noastră de suflet şi a fost înstrăinat. Cel puțin noi, cei plecați din țară, nu putem citi aceste stări sufleteşti fără să simțim o mare strângere de inimă sau chiar să păstrăm câte un strop de rouă în colțul ochilor cuprinşi de „Dorurile lumii toate:/ Dor de mamă, dor de tată".

Bogăția de idei este pusă în valoare şi de frumusețea versurilor în pur stil clasic, cu o deplină acuratețe a tehnicii poetice. Poemul străluceşte prin limbajul liric, prin ritmicitate şi muzicalitate. În timpul lecturii eşti însoțit, parcă, de o melodie psalmodică ce sugerează vechimea şi rezistența la modele trecătoare. Versurile par să se aştearnă singure pe hârtie, cu o mare uşurință sub presiunea unei stări de har. E o poezie care trăieşte prin sine. Versurile sunt bogate în sensuri, cu trimiteri spirituale şi au fantastica putere de a pune pecete pe ființa omului aflat singur în fața marilor probleme ale lumii: „Şi, strunindu-şi, iară, calul,/ Cu privirea-nnegurată,/ Pas cu pas, trecu portalul/ Țării lui de altădată,/ Neputând nicicum să creadă/ Ce-a rămas din fosta glie / Țărm de vis şi de baladă,/ Leagăn de copilărie!"

La lansare s-au spus alese cuvinte de apreciere şi la adresa remarcabilului critic literar Ion Roşioru pentru competenţa cu care a prezentat volumul în prefaţa care îl însoţeşte, talentatului pictor Adrian Popescu, pentru înălţimea la care s-a ridicat prin desenele care au ilustrat cartea şi neobositei şi inimoasei editoare, Elena Rodica Lupu, pentru ediţia de lux a acestui volum. Totul contribuie la o concluzie în final: cu siguranţă, Istoria literaturii române care se va scrie în viitor, va avea câteva pagini de prezentare a creaţiei poetului Adrian Erbiceanu în care poemul ***Tinereţe fără bătrâneţe*** va ocupa un loc remarcabil şi durabil. Pulsul plin de viaţă al acestui poem ne îndreptăţeşte să credem că totuşi, pentru el s-ar putea să se împlinească preceptul care ne pare acum doar o iluzie – viaţă fără de moarte.

MIHAI MIRON

Tinerețe fără bătrânețe, Reverențe critice
revista _Zeit_, nr. 53, Iulie 2013

În avanpremieră pentru sărbătoarea Limbii Române de la 31 august, luni 27 mai a.c. la Biblioteca Municipală din Bucureşti a fost lansat volumul de versuri ***Tinerețe fără bătrânețe*** al unui scriitor canadian de origine română.

Domnul Adrian Erbiceanu este membru fondator şi preşedinte al Asociației Scriitorilor de Limbă Română din Québec, dar şi Director executiv al Editurii de limbă română (ASLRQ) din Montréal. Domnia sa s-a născut pe 6 ianuarie 1941 în Bucureşti. A absolvit Liceul Militar din Breaza şi apoi Şcoala Militară de Ofițeri din Piteşti. Ca filolog s-a pregătit mai târziu la Institutul Pedagogic din Bucureşti urmând cursurile Facultății de Limbă şi literatură română. A colaborat cu poezii şi articole în revistele Transilvania din Sibiu, Convorbiri Literare din Iaşi,Târnava din Târgu-Mureş, Bucovina Literară din Suceava, Sfera-Online, Gazeta de Transilvania din Braşov, Argeşul din Piteşti, Atheneum din Vancouver, Intermundus Media, Agero din Germania, Poezia din Iaşi, ca şi la publicațiile româneşti din Montreal, acolo unde locuieşte din 1979 până în prezent.

Adrian Erbiceanu a debutat relativ târziu, la 62 de ani, în 2003, la Editura Tribuna din Sibiu, cu volumul de versuri ,,Confesiuni pentru două generații", pe care de asemeni l-am prezentat la timpul respectiv. A mai publicat până astăzi încă 6 volume de scrieri poetice, dintre care cel mai recent, ***Tinerețe fără bătrânețe***, la editura bucureşteana Anamarol chiar la începutul acestui an. Este o povestire în versuri după basmul ***Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără***

de moarte culeș cu mai bine de un secol şi jumătate în urmă de Petre Ispirescu, de la... tatăl său, publicat prima oară în jurnal la 1862 şi în volum 20 de ani mai târziu.

Avem de a face în această situaţie cu o poveste veche în haine noi, care respectă modelul scurt al versului popular, de 8 silabe de aceasta dată: „Tot cătând, din fapt de sară,/ Răspuns clar la întrebare,/ Negurile înhămară/ Stelele la Carul Mare –/ Peste timp şi peste lume/ – Cât a fost şi cât mai este –/ Punte arcuind, anume,/ Tâlcurilor din poveste”.

În creaţia folclorică nimeni nu-şi asumă originalul, ştim de pildă că George Coşbuc a regăsit în strigăturile de la hora satului Hordou, versuri de ale sale, „folclorizate” de fratele său. Ne întâlnim acum cu un proces literar inversat: autorul preia o poveste cu formă oarecum fixă prin editare şi difuzare mai ales sub formă de carte. Primul editor nu şi-a asumat creaţia ci doar publicarea ei. Era o perioadă în care romantismul românesc se suprapunea în bună parte peste creaţia folclorică – adevăratul nostru clasicism.

Autorul de faţă, contemporan nouă, nu-şi asumă nici el subiectul, „povestea”, ci doar forma versificată pe care i-o dă. Trecerile din vers în proză şi invers nu sunt deloc străine modelului popular, după cum nici „semnarea" versurilor: întâlnim procedeul mai ales în scrisorile de cătănie folclorizate apoi în cântece, alteori în strigături cu adresă şi semnătură finală în vers, iar mai târziu în „caietele" de versuri culese sau compilate de „scriitorul" popular.

Domnul Erbiceanu, poet cu studii filologice de specialitate şi operă poetică ce stă sub semnul lirismului autentic, dar şi cu o reală chemare către epopee, mânuieşte cu abilitate versul bine rimat, ritmurile ce se schimbă după nevoile de expresivitate, de la alexandrine la cel de esenţa folclorică – cum este cazul în

opera de faţă . Pentru că este sigur ca avem de a face cu o operă personală, o creaţie valoroasă, o rescriere cum spunea criticul Ion Roşioru. Desigur că tuturor vă este cunoscut subiectul, toţi v-aţi bucurat de poveste în copilărie, sau mai târziu în citirea ei pentru copii şi nepoţi. De aceea nu vă voi spune nimic despre subiect, decât că el este tratat prin sublinierea valențelor tragice cu mijloace clasice apropiate autorului nostru şi în alte volume ale sale.

Şi ca să revin la formă, de data aceasta îmbrăcând un ,,fond" bine cunoscut şi asumat, forma – deci - este plină de sensibilitate, de un lirism pur, profund românesc, ceea ce dovedeşte încă o dată că emigraţia nu reprezintă în niciun caz o rupere ci - poate, doar – o plecare cu multe întoarceri şi mii de fire ce leagă ,,omul" de originea sa. Tocmai de aceea, Adrian Erbiceanu este şi rămâne în esenţă – român. Îmi susţin afirmaţia cu două citate din opera poetică a autorului nostru:

Scrisoare către cititor (Din vol. Divina Tragedie): ,,Pe fiecare filă a cărţii care-o scriu/ Las sufletu-mi să cearnă tăcere şi pustiu;/ In fiecare urmă, pe drumul ce-l străbat,/ Se-aşează praful vremii, precum un greu lăcat./ E-n toate-o-nlănțuire ce-ncerc să o dezleg/ Când vremea se încoardă şi mă cuprinde-ntreg/ Şi nu-mi dă nici răgazul nici mintea s-o adun/ De parc-ar vrea să spună ce n-aş voi să spun.”

Dedicația volumului actual: ,,Fiilor și nepoților mei,/ și, nu în cele din urmă,/ limbii române. "

Volumul se bucură de o grafică excepţională semnată de sculptorul Adrian Popescu, dar şi de o tipărire foarte bună din partea Editurii ANAMAROL.
După toate acestea, nu mai rămâne decât un lucru de făcut: citiți cartea!

ŞTEFAN DUMITRESCU

Un mare poet român, dl. Adrian Erbiceanu, se întoarce acasă, în literatura română

revista *AŞII ROMÂNI*, 01 Iulie 2013

În bunătatea şi dărnicia Sa, Domnul ne dăruieşte surprize plăcute... O colegă de breaslă, scriitoarea Adriana Elena Răducan, ne-a trimis fotografii de la lansarea din Craiova a cărţii ***Tinereţe fără bătrâneţe***, a domnului Adrian Erbiceanu, preşedintele Asociaţiei Scriitorilor de Limbă Română din Quebec (ASLRQ) – Canada. Apoi la rugămintea noastră, pentru că suntem foarte interesaţi de tot ce s-a scris şi se scrie în legătură cu basmul ***Tinereţe fără de bătrâneţe***, care, ca şi balada şi mitul Mioriţa, este actul de naştere al neamului traco-daco-român, ne trimite pe internet cartea domnului Adrian Erbiceanu, o carte aparent pentru copii, pentru că ea transpune în versuri basmul ***Tinereţe fără de bătrâneţe şi viaţă fără de moarte***, basm pe care îl cunoaştem din cărţile de şcoală, dar pe care, vai, nici până acum nu am reuşit să-l descifrăm, să-i cunoaştem mesajul profund, „miezul epico-filozofic", care zace de milenii în ultimul nivel semantic al lui.

Cartea ne interesează pentru că motivul basmului ***Tinereţe fără de bătrâneţe*** este unul dintre pilonii-memorie ai mitologiei neamului, una dintre lespezile mari din temelia culturii poporului daco-român, alături de mitul şi de balada Mioriţei. Amândouă aceste creaţii ale spiritualităţii daco-româneşti fiind culmi ale creaţiei universale stau cu cinste alături de cele mai mari, mai profunde şi strălucite creaţii ale umanităţii. Din păcate n-am avut cărturari care

să ne reveleze şi să ne întărească acest adevăr, care ne face cinste înaintea tuturor popoarelor lumii, şi care ar trebui să ne ridice în conştiința şi în memoria noastră... Adevărul acesta ar trebui să-i facă pe guvernanţii noştri să nu ne umilească, să nu-şi bată joc, să nu distrugă acest neam care vine de foarte de departe din istorie, şi care este creatorul unei Mari Culturi. Şi Țările mari ale istoriei contemporane ar trebui să ne respecte pentru aceasta, pentru că nici Franța şi nici Anglia nu au dat asemenea capodopere ale creației umane, aşa cum sunt ***Miorița***, basmul ***Tinerețe fără de bătrânețe***, sau poemul ***Luceafărul***, al lui Eminescu.

Balada ***Miorița*** şi basmul ***Tinerețe fără de bătrânețe*** ne-au fascinat şi ne-au intrigat de când eram copil... Am citit ***Miorița*** şi basmul ***Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte*** de sute de ori, impresionați până la lacrimi, sperând de fiecare dată că vom afla adevărul... Mult mai târziu, în anii facultății, citind studiul lui Mircea Eliade despre Mănăstirea Argeşului, în care Manole îşi zideşte în trupul bisericii soția, am avut impresia că începem să înțelegem mesajul pe care-l poartă de mii de ani, în nivelul profund al corpului ei, balada ***Miorița***... Descoperirea lui Constantin Noica, precum că basmul ***Tinerețe fără de bătrânețe***... conţine în structura sa informaţională Ideea relativității, idee fundamentală care se regăseşte şi în poemul ***La steaua***, al lui Eminescu, ne-a întărit convingerea aceasta... Am stat ani întregi aplecați asupra acestor două mari capodopere ale creației umane, uimiți, fascinați, intrigaţi, încercând să ajungem la mesajul important, fundamental pe care îl conțin. Teoria noastră este că balada ***Miorița*** conține în ea „corpusul filozofic şi al Mitului Mioriței, al Mitului jertfei Mioarei", mit care în neolitic, în spațiul carpato-danubiano-pontic, leagănul în care s-a născut Europa de azi, era Filozofia şi Religia oamenilor, a triburilor acelei perioade istorice.

Prin Mit (gândirea mitică, despre care ne vorbeşte Mircea Eliade,) prin Filozofia şi Religia conţinute de Mit, oamenii neoliticului îşi explicau lumea, fenomenele naturii, viaţa, naşterea lumii, şi se ,,integrau" acestei lumi. În gândirea, în viziunea Omului mitic lumea s-a născut în urma unei mari ,,izbucniri", ,,despicări", a unui Început, a unei ieşiri, a unei naşteri din haos. Lumea cunoscută de ei reprezenta Ordinea. Ordinea ținea atât cât cunoşteau ei; dincolo de margine ordinei se întindea haosul. Spiritele haosului agresau încontinuu Ordinea. Ca ordinea să existe, să reziste în fața asaltului spiritelor haosului trebuiau făcut jertfe. Prin jertfă, Viața Omului jertfit, (a ființei, sau a animalului jertfit, după ce jertfa umană a fost înlocuită de jertfa animalelor) se transmitea trupului Ordinei, Organismului Ordinei, sau unei Creații importante din viața colectivității, care căpăta astfel viață, iar Ordinea se întărea şi mai mult. De aceea orice creație umană majoră, ca să reziste în timp, avea nevoie de jertfe. Acesta era funcția primordială a jertfei, care s-a păstrat până târziu, chiar şi în religia creştină... În legenda Meşterului Manole zidurile Mănăstirii se tot dărâmă pentru că zidurile erau agresate permanent de spiritele haosului. Ca să nu se mai dărâme, şi ca Mănăstirea să poată fi ridicată, ca să dureze, era nevoie de o jertfă, de o mare jertfă, pe măsura dimensiunii Creației... Meşterul Manole cunoaşte această taină, de aceea ia decizia de a jertfi şi incorpora în trupul Zidirii o ființă umană. Le spune meşterilor această taină şi aşa, după cum spune legenda, cad de acord ca prima soțioară care se va ivi să fie jertfită. Dar prima soția care vine cu mâncare este chiar soția lui. Manole, jertfind-o pe Ana, soțioara lui, se jertfeşte pe sine. După ce triburile pelasgo-tracice din spațiul Carpato-istro-pontic au ajuns în neolitic la un înalt grad de civilizație, ele au început să se rupă din acest Trup social, din acest Mare Organism pelasgo-tracic. Înmulțindu-se peste măsură, populația din acest

leagăn Carpatic al Civilizaţiei europene, în urma revoluției agrare şi a revoluției demografice din neolitic, triburile, "culturile" (Cultura Gumelnița, Cucuteni, Vădastra, etc.) din acest Areal, au plecat în căutare de noi pământuri roditoare, care să le ofere turmelor şi oamenilor iarbă, şi hrană, condiții mai bune de viețuit. Rupându-se de marele trup pelasgo-tracic, ieşind din ordinea în care trăiseră atâtea milenii, ajung într-un pământ necunoscut, dar acest Nou spaţiu necunoscut trebuia transformat în ordine, reîncorporat în Ordine, ori lucrul acesta se făcea prin săvârşirea unei Jertfe... Era jertfit tânărul cel mai bun, cel mai curat, cel mai inteligent, aşa cum este tânărul Cioban din Balada ***Miorița***. Era un simţ al datoriei, o mândrie pentru un tânăr să fie ales pentru a fi jertfit. Ritualul acesta s-a păstra până târziu la daci, care înainte de a porni la luptă, îl alegeau pe tânărul cel mai curat, cel mai destoinic, cel mai valoros, pe care îl jertfeau, aruncându-l în suliți. In credința lor, tânărul era trimis la Zamolxe cu un mesaj... Dacă tânărul murea, era semn bun, însemna că zeul a primit Jertfa, mesajul. Dar şi acest ritual al dacilor venea tot din mitul Jertfei, din Ritualul jertfei din neolitic, făcut ca să îmbuneze şi să alunge spiritele haosului, ca ordinea să fie astfel întărită. Aşa se explică de ce Ciobanul din ***Miorița*** acceptă să fie jertfit de către tovarăşii lui... În Miorița este vorba de o jertfă, nu de un omor... Mult mai târziu, în perioada dacă, sau după înfrângerea lui Decebal, în primul mileniu, când s-au întâmplat multe omoruri în lumea ciobanilor, mitul jertfei a fost suprapus peste fapta omorului... Sau omorul, ca faptă, a conservat şi a luat cu el povestea jertfei din vechime. Astăzi ne este greu să înțelegem de ce ciobanul din Miorița acceptă cu atâta seninătate să fie omorât. Dar, în viziunea şi în gândirea mitică, prin această omorâre-jertfă spiritul lui se încorporează în Ordine... După cum se ştie, la naşterea unui copil dacii plângeau, (pentru că el coborând în lumea de jos, avea să trăiască în *Valea*

Plângerii, care era lumea noastră, pământeană), şi cântau şi jucau atunci când murea, pentru că pleca din *Valea Plângerii* şi se întorcea în lumea de sus, lumea Tinereţi fără bătrâneţe şi a vieţii fără de moarte.

Bine, dar de unde ştiau dacii că lumea aceasta este *Valea Plângerii*, şi că mai există o lume superioară, de unde venim când ne naştem şi care este lumea, sau Ţara Tinereţii fără de bătrâneţe, în care oamenii sunt nemuritori? Basmul ***Tinereţe fără de bătrâneţe*** tocmai lucrul aceste ni-l spune. Şi că acest Copil de Împărat, altfel decât ceilalţi copii, nu vrea să se nască în această lume. Noi cunoaştem două legende sau două Mituri care ne spun de unde ştiau dacii acest lucru...Este vorba despre Tara Hiperboreenilor, (Mitul Hiperboreenilor) care era o ţară a abundenţei, dezvoltată (simbolizată de lâna de aur,) datorită cunoştinţelor şi a tehnologiilor, a uneltelor superioare pe care le foloseau hiperboreenii... Şi despre Mitul Ielelor, care la origine erau vestale, şi care în noaptea de Sânziene, urcau pe Vârful munţilor, unde jucau în Hora Ielelor. De fapt pe vârful munţilor ele îi aşteptau pe zei, să le spunem aşa, care coborau din carele lor de foc... Ipoteza noastră este că hiperboreenii au fost o populaţie pelasgă ce a rezultat din împerecherea fetelor băştinaşe, frumoase, cu zeii, cu bărbaţii unei Civilizaţii extraterestre... Din acest altoi genetic a rezultat o populaţie mult mai inteligentă, avansată...Aşa s-ar explica de exemplu apariţia scrisului pentru prima dată în istorie în acest spaţiu Carpato-istro-pontic, la o populaţie care a fost odată din Hiperboreea. Aşa ne spune Platon, aşa ştiau grecii, că Hiperboreea se întindea în ţinutul de la nord de Istru. Aşadar, peste spaţiul Daciei şi al României de azi. Autorul acestei Cronici literare crede cu tărie în Teoria care ne spune că specia umană s-a format în urma unor astfel de încrucişări ale „zeilor" cu pământencele... Informaţie conţinută de Biblie şi de miturile mai tuturor popoarelor.

Ei bine, credem noi, basmul ***Tinereţe fără de bătrâneţe*** ne vorbeşte tocmai despre acest Eveniment, al naşterii copiilor rezultaţi din încrucişarea zeilor cu pământencele... Copilul care trebuie să se nască este un astfel de copil, care are cunoştinţa şi memoria faptului că aparţine unei alte lumi, unde oamenii sunt nemuritori (zeii) şi că lumea noastră este o lume degradată, a suferinţei şi a neputinţei, iar el refuză să se nască într-o asemenea lume. Avem, astfel, pentru prima dată în toată istoria umanităţii acest motiv epico-filozofic al refuzului Entităţii care vine dintr-o altă dimensiune, de a se naşte. Acceptă, totuşi, să se nască, doar după ce tatăl lui, Împăratul, îi promite Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte.

Entitatea nu renunţă aşadar la atributul tinereţii şi al eternităţii, şi după ce creşte şi vede că nu i se dă ceea ce i s-a promis, pleacă el singur să caute Ţara tinereţii fără de bătrâneţe, ţară în care va ajunge după mai multe încercări. (Motivul iniţierii, nu ajungi într-un nivel superior decât după ce treci pragurile iniţiatice!) Bine ar fi fost să rămână în această Ţară a tinereţii fără de bătrâneţe, dar „natura lui umană", căci trăind în lumea de Jos, în *Valea Plângerii*, el a incorporat în el dorul de părinţi, de copilărie, de ţinuturile natale, îi schimbă gândurile. Nu poate rămâne, aşadar, în lumea lui de vis, eternă, şi se va întoarce la casa părintească unde îl aşteaptă... Moartea. Pentru prima dată vedem aşadar în literatura română şi universală motivul fiinţei care pendulează între cele două lumi, care nu poate accepta şi nu poate trăi în nici una din ele, motiv pe care îl întâlnim şi în poemul ***Luceafărul***, al lui Eminescu, în care este vorba tot despre o fiinţă, *Luceafărul*, care aparţine lumii superioare, eterne, şi care îndrăgostindu-se de o pământeancă, va dori să se întrupeze pe pământ. Gest fatal, căci va fi dezamăgit şi atunci se va întoarce în lumea lui de sus, în care a dorit să ajungă Fiul de Împărat din basmul ***Tinereţe fără de bătrâneţe***.

Luceafărul este aşadar o fiinţă tragică, nefericită, ca şi Fiul de Împărat din basm, care pendulează între cele două lumi. El se va salva însă, spre deosebire de fiul de Împărat din basmul nostru, revenind în lumea lui de sus. De aceea spuneam noi că acest basm, ***Tinereţe fără de bătrâneţe*** este una din marile Creaţii ale spiritului uman.

Şi acum să revenim la cartea domnului Adrian Erbiceanu, pe care am citit-o, în format PDF, cu nesaţiu şi cu mare interes. Uimirea şi bucuria au fost cu atât mai mari cu cât am descoperit unul din basmele cele mai frumoase şi bine transpuse în versuri din literatura română... Marele merit al autorului este însă în primul rând gestul reactualizării Mitului, al aducerii la suprafaţă al unui conţinut important şi vechi din substratul memoriei colective a neamului daco-român, al unor structuri informaţionale care „vin" din profunzimea subconştientului colectiv al acestui popor. De ce s-a apucat să versifice domnul Adrian Erbiceanu tocmai acest basm, tocmai acest motiv epico-filozofic, şi nu altul? Din cauză că structuri ale subconştientului domnului Erbiceanu „şi-au reamintit", s-au „trezit", şi au „readus la suprafaţă" aceste conţinuturi ancestrale, pe care toţi credem că le avem în subconştientul nostru colectiv. A existat o comunicare subterană, o rezonanţă între conţinuturi şi structuri ale subconştientului colectiv al domnului Adrian Erbiceanu şi informaţia mitică, abisală din memoria colectivă a acestui neam...Este exact ceea ce a trăit, ceea ce s-a întâmplat cu dacismul la Eminescu, cu setea lui de a plonja în straturile adânci ale culturii dace, ale memoriei, ale universului cultural al poporului daco-român. Reactualizarea, re-potenţarea acestor conţinuturi ancestrale mitice credem că sunt caracteristica geniului. Basmul acesta conţine în corpusul său, în straturile profunde ale mesajului său informaţii extraordinare, motive epico-filozofice de mare importantă, care ar trebui descifrate, decodate, şi transpuse în opere literare, aduse la suprafaţă, şi puse în circulaţie. Iată de ce demersul

domnului Adrian Erbiceanu este unul important în cultura română şi trebuie privit şi din această perspectivă. O a doua mare bucurie pe care ne-o face dl Adrian Erbiceanu este când descoperim valoarea şi frumuseţea poemului, a basmului versificat ***Tinereţe fără de bătrâneţe***... Dacă acest poem - care precizăm este transpunerea în versuri a basmului ***Tinereţe fără de bătrâneţe*** - aşa cum l-a scris Adrian Erbiceanu, ar fi fost scris de George Coşbuc (Poemul îţi aminteşte, fără să copieze, ***Nunta Zamfirei***, sau basmul ***Călin, file de poveste*** de Mihai Eminescu) şi ar face parte din opera lor, l-am aprecia cu toţii ca fiind un poem foarte realizat, produs al talentului lui George Coşbuc sau Eminescu. Sau, altfel spus, basmul acesta versificat de domnul Adrian Erbiceanu este la fel de bun, de valoros ca şi ***Nunta Zamfirei*** sau ca basmul în versuri al lui Eminescu. Rămânem uimiţi de talentul poetului Adrian Erbiceanu, de măiestria lui de a împerechea şi de a potrivi cuvintele, de simţul ritmului, al curgerii imaginilor, de varietatea, de muzicalitatea şi bogăţia rimelor, de imaginea proaspătă a tuşelor, de simţul limbii... Nu putem să spunem decât că domnul Adrian Erbiceanu este unul dintre poeţii contemporani foarte talentaţi care a reuşit să ridice în limba şi literatura română o construcţie literară care va dăinui... Dar basmul ***Tinereţe fără de bătrâneţe***, al domnului Adrian Erbiceanu, transpus într-un poem de o frumuseţe rară, care emană perfecţiune, nu este numai o reactualizare şi o versificare în limba română vorbită, a basmului şi a motivului mitic al jertfei (căci fiul de Împărat se jertfeşte atunci când pleacă în căutarea Tinereţii fără de bătrâneţe) ci este şi o interpretare a basmului, a motivelor străvechi, mitologice, pe care basmul le conţine în corpusul său, pe care le-a conservat şi le-a transportat prin istorie până la noi. Dar despre aceasta în Cronica viitoare, când vom ilustra afirmaţiile noastre cu citate din poem.

IONEL POPA

Un poem ontologic, revista *Spaţii culturale*, nr. 30 / 2013, pag. 52-53)

Intertextualitatea este de două feluri corespunzătoare la două modalități de practicare: ca joc, simplă demonstrație de dexteritate, şi rescriere în ideea unor scopuri înalte şi nobile. În al doilea caz procedeul literar al rescrierii presupune muncă migăloasă şi efort creativ.

Când Adrian Erbiceanu repoveşteşte în versuri basmul românesc ***Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte*** nu face numai rescriere, ci săvârșeşte şi un act de creație: Adrian Erbiceanu, ***Tinerețe fără bătrânețe***, Ed. Anamarol, Bucureşti, 2013. În ce constă partea creativă a poetului Adrian Erbiceanu?

În rescrierea basmului firul narativ este esenţializat, nu redus cum se mai întâmplă la alții. Axul narativ rămâne drumul inițiatic. În acest basm românesc, mai mult ca în oricare altul, drumul nu este atât în spațiu, cât în timp. Noul coautor al basmului va pune accent tocmai pe acest aspect reuşind astfel să aducă în prim-plan potenţialul filosofic al basmului. Autorul rescrierii nu se lasă prins în plăcerea descrierilor, el desfăşoară o meditație asupra timpului. Scenariul epic are în filigranul său sigla timpului: Împăratul şi Împărăteasa au ajuns la bătrânețe şi nu au urmaş; moştenitorul va veni pe cale magică datorită uncheşului dibaci în toate; prințul refuză să se nască la soroc; pentru a se naşte părintele îi făgăduieşte "tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte"; feciorul

crește într-un an cât alții în șapte; tânărul crai își părăsește părinții care nu-i pot da ceea ce i-au promis și pleacă în lume, în căutarea nemuririi.

În noul text basmic anumite lexeme și sintagme care desemnează ideea de timp au o anumită frecvență. Lor li se adaugă formula mediană specifică basmului care împinge, duce înainte povestea: „Să ne fie cu iertare!.../ Basmul altcum stă s-ateste!/ Rogu-vă aveți răbdare,/ Că-nainte mult mai este."

Sunt respectate cele trei etape ale inițierii: 1. Trecând prin pădurea de sibile, prințul și calul său înaripat ajung pe tărâmul Gheonoaiei vegheat din cer de „două luni în loc de una". Înfrântă în luptă, Gheonoaia se predă și-i oferă viteazului ca soție pe una din fiice și o parte din împărăție. Prințul nu se lasă captiv în acest spațiu apocaliptic, pleacă mai departe; 2. Fiul de împărat ajunge pe tărâmul Scorpiei, sora Gheonoaiei, mai malefică decât aceasta. Descrierea noului tărâm, este sumară, dar capabilă să sugereze caracterul ambiguu, de antegeneză și de sfârșit de lume. Scorpia învinsă se supune tânărului crai. Biruitor, el, și de data aceasta, este mărinimos, lasă pe cei doi monștri în viață. Prințul nu se lasă ispitit de promisiunile mărunte și trecătoare ale Scorpiei. Stăpânit de dorul după „viața fără de moarte" pleacă mai departe; 3. Pierzând socoteala zilelor și a nopților călărețul și calul ajung la pădurea animalelor sălbatice. Pe cer nu există nici soare, nici lună. E o noapte veșnică. Calul năzdrăvan cu călărețul în șa survolează cu super viteză pădurea, dar la aterizare este lovit un copac. Lovitura trezește din somn pădurea și animalele ei, amenințându-i. Imaginile de planetă moartă a ținuturilor străbătute cu viteză astronomică, bestiarul parcă sunt dintr-un scenariu SF. Dar, ca în poveste, apare zâna salvatoare. Aceasta liniștește stihiile trezite, iar pe prinț și pe calul său îi trece dincolo în palat ["Palat de nuntă și cavou" – Ion Barbu]. Moment de răscruce pentru prinț. El a ieșit din timp: „Petrecând vreme uitată/ Într-atâta

frumuseţe,/ Faţa lui înnobilată/ Scânteia de tinereţe,/ semn că timpul măsură/ Îi găsise... şi... dovadă/ Că-n râvnita aventură/ Îi fuse dat să şadă.”

Ieşind din timp, craiul cade sub puterea uitării. Zâna cea mică îi va fi soţie. Prinţul este liber să colinde în lung şi în lat ţinutul edenic având o singură interdicţie: să nu calce în Valea Plângerii. Ispita există. Plecat la vânătoare, act iniţiatic, prinţul aleargă după un iepure, simbol complex străvechi, şi astfel încalcă porunca. Din acel moment uitarea începe să-şi piardă din putere şi „dorurile toate/ Dor de mamă, dor de tată" pun stăpânire pe feciorul de împărat. Acesta "se topeşte pe picioare" de dor. Cele trei zâne ştiind că "Nemurirea-i/ Visul viselor deşarte" îl eliberează fiind lăsat să le părăsească.

Începe partea a doua a aventurii basmice. Prinţul şi calul său năzdrăvan străbat "ani lumină/ În făptura unei clipe" în sens invers drumul = timpul parcurs. În locul ţinuturilor lunare de altădată întâlnesc oameni, sate şi oraşe minunate, pământuri pline de roade. Gheonoaia, Scorpia cu lumile lor au devenit ... basme. În timp ce străbate noile ţinuturi şi stă de vorbă cu oamenii, Feciorul de împărat îmbătrâneşte devenind un moşneag gârbovit şi îngândurat. Cu ultimele puteri ajunge în mijlocul unor ruine ce-i amintesc de casă, de părinţi, de un timp ce a trecut. Coborând "gârliciul vechi" intră într-o „hrubă rece" unde găseşte „un tron [ladă] bătut de vreme" pe care îl deschide. Ce găseşte moşneagul înăuntru? „Înăuntru... mai... nimica.../ Doar o voce slăbănoagă,/ Năzuind către lumină,/ Răscoli vecia-ntreagă/ Şi o viaţă făr’ de vină:// «Bine ai venit, copile,/ Împreună cu norocu-ţi,/ Că de nu, nu aveam zile,/ Prăpădindu-mă în locu-ţi.»/ Şi-atingându-l cu o mână,/ Moartea, fără să clipească,/ Îl mută, pumn de ţărână,/ În ţărâna strămoşească. "

Nu cred că greşesc când afirm că, în structurarea rescrierii basmului, Adrian Erbiceanu urmează modelul lui Ion Barbu din Riga Crypto şi lapona

Enigel: „introducere" în poveste; povestea; „ieşirea" din poveste. În cele patru octave ale „introducerii" remarcăm prezenţa vocabulelor, sintagmelor şi a imaginilor care alunecă de la concret spre abstract pentru a configura câmpul semantic al timpului. Vectorul lor este ieşirea din timp. În schimb, în cele patru octave ale „ieşirii" din poveste mişcarea este inversă, de la abstract spre concret, vectorul fiind spre reintrarea în timpul profan.

Ca reuşite ale rescrierii basmului mai punctăm: mânuirea cu naturaleţe şi profesionalism a tot ceea ce înseamnă versificaţie clasică; echilibrul strofic între momentele epice; convieţuirea paşnică a limbajului popular (cu irizări regional-arhaice) cu cel neologic.

Inspirat, poetul activează tâlcurile moral-filosofice latente ale basmului, referitoare la destin, ideal, curaj, demnitate, omenie, împlinire ş.a. După cum spuneam, toată meditaţia are ca centru gravitaţional TIMPUL. În termeni mitico-poetici este vorba de ieşirea din increat şi reîntoarcerea în increat.

În meditaţiile poetului şi în expresia lor lingvistico-poetică adie ecouri eminesciene. Remarca nu este un reproş, dimpotrivă, o subliniere a influenţei catalitice a poetului naţional. Afinitatea acestor ecouri cu cititorul ne scuteşte de exemplificări.

Citirea poemului prin grila psihanalizei analitice a lui C. G. Yung nu are rost s-o dezvolt aici şi acum, deoarece frumuseţea şi sensurile (arhetip, inconştient colectiv etc.,) versurilor sunt uşor de perceput de cititor.

Marea învăţătură a poveştii despre Feciorul de împărat pornit în căutarea nemuririi, frumos învăluită în versuri, este următoarea: omul este fiinţă tragică. Povestea, aşa cum o deapănă poetul Adrian Erbiceanu, ilustrează limpede şi simplu una din dimensiunile condiţiei tragice a fiinţei umane: dacă-ţi depăşeşti

limita eşti pedepsit, dacă nu ţi-o depăşeşti nu eşti om (cf Gabriel Liiceanu, Tragicul... , 1975, p. 41).

Povestea se repetă la nesfârşit, fiecare putând să-i fim protagonist: „Punând capăt la poveste,/ Gândul, fremătând, ne duce/ Spre îndepărtări celeste, / Unde altă stea străluce.../ Iar pe raza-i de lumină,/ Străjuind noaptea adâncă,/ Prinţul mândru să revină,/ Trei zeiţe-aşteaptă încă!"

Şi, mereu va exista cineva care să asculte povestea: „Ceasul dat la jumătate/ De tăriile oculte,/ Suflul nopţii îl abate/ Peste cei ce stau s-asculte. "

În noua înfăţişare dată de Adrian Erbiceanu, basmul poate fi citit ca alegorie a dorului poetului plecat în lume după mamă şi tată, după casă.

Nu pot încheia fără să remarc ţinuta elegantă a volumului şi excepţionalele ilustraţii realizate de artistul Adrian Popescu. Ilustraţiile acestuia pe cât de apropiate sunt de pictura populară pe sticlă, pe atât de subtile sunt în simbolistica personajelor şi a culorilor. Mi-a rămas pe retină ilustraţia de la pagina 31: pe „cămaşa platoşă" a Feciorului de împărat se desenează un M (moartea=timpul?!) şi ultima ilustraţie (pagina 73) care înfăţişează „tronul" împodobit cu rozete cu spiţe, peste care se apleacă gârbovit şi îngândurat un moşneag.

ŞTEFAN DUMITRESCU

Adrian Erbiceanu, *Tinereţe fără bătrâneţe*, Povestire în versuri după basmul *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte* de Petre Ispirescu revista *Spaţii culturale*, nr. 31 / 2013, pag. 26-28

În vara aceasta am trăit cu adevărat o întâlnire mirabilă cu textul cărţii domnului Adrian Erbiceanu ***Tinereţe fără bătrâneţe*** (Povestire în versuri după basmul ***Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte***, de Petre Ispirescu) şi cu autorul cărţii, un creator cu vocaţia şi cu instinctul descifrării straturilor profunde ale subconştientului colectiv al poporului daco-român. Cartea ne-a interesat de la început, fascinat fiind încă din adolescenţă de studiul, de misterul acestui basm, cunoscând valoarea filozofică şi antropologică a acestei opere, ***Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte***, una din marile creaţii ale spiritualităţii dacoromâne. Cum într-o primă cronică, un studiu de fapt, dedicat cărţii, ne-am ocupat de dimensiunea filozofică, ontologică a ei, în această a doua parte a cronicii ne vom ocupa cu precădere de dimensiunea ei literară, plastică.

Este de mirare cum acest basm a interesat atât de puţin literatura română, filozofia şi pe filozofii români. Noica observă că Ideea relativităţii timpului (ideea centrală a Teoriei relativităţii, formulată în limbaj matematic de Einstein) o găsim în poezia ***La steaua***, dar o găsim, lucru uimitor, şi în basmul ***Tinereţe fără de bătrâneţe şi viaţă fără de moarte***, cules de Petre Ispirescu. Într-o revistă literară susţineam prin anii '70 Teoria că basmul acesta vine de la daci, şi

mai de departe, de la pelasgi, şi că el conţine informaţii de mare valoare pe care încă nu putem să le decriptăm.

Teoria noastră era că pelasgii boreeni, din zona Buzăului (Bozaios) şi a Moldovei, trăiseră în neolitic un contact cu o civilizaţia superioară (cu Îngerii, cum ni se spune în Biblie şi în *Cartea lui Enoch*) din care rezultase un trib mai evoluat, care deţineau informaţii şi tehnologii superioare, primite de la „îngerii", cu care au convieţuit un timp. Acest trib a fost tribul Hiperboreenilor, iar spaţiul locuit de ei s-a numit Hiperboreea, de care ne vorbesc mitologiile. De aici Mitul Hiperboreei, care se afla, cum ne spun istoricii greci, la nord de Istru. Aflăm din acest Mit că spiritul, informaţia care se induce în codul genetic al fătului, vine din alt spaţiu, din lumea de sus, care este o lume a eternităţii, a nesuferinţei. De aceea dacii când se năştea un copil plângeau, pentru că el „cădea" din lumea superioară, a inextricabilităţii şi a Binelui în valea Plângerii, a suferinţei. Iar când murea un om ei se bucurau pentru că sufletul se întorcea în lumea veşniciei, a binelui, a fericirii. Ei bine, dacii cunoşteau acest adevăr, pentru că Informaţiile Mitului Întoarcerii în Ţara tinereţii fără de bătrâneţe ajunseseră la ei pe calea acestui basm, pe cale orală şi prin tradiţii. Şi mai mult, aflăm astfel că dacii sunt urmaşii acelor hiperboreeni. Am încercat pe cât s-a putut să „stoarcem" de informaţii Mitul Ţării Tinereţe fără de bătrâneţe, şi al dorinţei Omului de a nu se naşte pe pământ, al Eroului basmului de a se întoarce în lumea din care a venit, după ce păcălit fiind de părinţi îşi dă seama că lumea aceasta nu-i place. Nu este lumea lui. Că există o incompatibilitate între el şi lumea în care a căzut. La vremea respectivă am fost ironizaţi, ne aducem aminte, şi din păcate nimeni nu a dat curs deschiderii, breşei pe care o făceam în interpretare acestui basm.

La teatrul Țăndărică, prin anii '80, s-a montat o dramatizare a acestui Basm, dar accentul cădea pe teatralitatea, pe spectaculosul basmului, fără să fie şi o încercare de a pătrunde în structura informațională a mitului, aşa cum face domnul Erbiceanu, rescriind basmul, îmbrăcându-l în haina poeziei, dându-i un plus de farmec. Lucrul acesta, descifrarea basmului într-un text literar, a filozofiei lui, căci mitul „în vechime", „la început", cum spune Mircea Eliade, era concepția filozofică despre lume şi viață a oamenilor, am încercat să-l facem noi scriind un Basm-scenariu de teatru pentru copii, intitulat „Fir de viață", în care încercam să le sugerăm micilor spectatori şi această viziune, ținând bineînțeles cont de capacitatea lor de înțelegere şi de asimilare. Ei bine, lucrul acesta îl face, cum spuneam, în cartea dumnealui (***Tinerețe fără bătrânețe***. *Povestire în versuri după un basm de Petre Ispirescu*) Adrian Erbiceanu, scriitor român stabilit în Canada. Şi nu întâmplător. Ipoteza noastră, deja enunțată, este că subconştientul autorului a rezonat, a avut acces, deschidere către adâncimile şi orizontul mitului, iar norocul lui a fost că Domnul l-a dăruit cu talent literar, cu aptitudinea de a da substanță, plasticitate şi culoare cuvântului, de a face versul să cânte şi să vibreze. La noi Eminescu, dar şi alți scriitori, a avut în mod covârşitor această deschidere către abisurile mitologice ale culturii daco-române, de aici „dacismul" lui Eminescu, setea lui de a plonja în universul mitologic al traco-dacilor. De altfel observăm şi la Erbiceanu intuiția, dar şi dorința expresă de a prinde în versuri clare acea „sământă epistemologică", acea informație-esență legată de timp şi de Teoria relativității.

Iată cât de limpede este Ideea, aşa cum o exprimă domnul Erbiceanu, în strofa pusă, desigur nu întâmplător la sfârşitul poemului, ca o concluzie şi ca o deschidere care să ducă mai departe demersul cognitiv: „Vămuind căi neştiute,/ Timpu-i hărăzit să fie/ Pentru unii – cinci minute,/ Pentru alții – veşnicie!”

Poemul, căci este un poem de mari dimensiuni care transpune în versuri basmul ***Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte***, creează veridic atmosfera de vremuri străvechi, învăluite în ceţuri şi în noapte, cuprinzând totul într-o imagine perspectivală plină de mister, ca şi cum lumea ar fi văzută de undeva de sus: „Noaptea-nvălui pământul/ Cu pas rar ca de felină:/ Strecură prin streşini vântul,/ Stinse urma de lumină/ Şi-n caznă diluviană,/ Din cotloane abisale,/ Ridică spre slăvi, vicleană,/ Umbrele Măriei-Sale. // Cu glas doar pe jumătate/ – Însă, fără cinci minute, –/ Vechea toacă prinse-a bate/ Ritmuri din vechimi născute"...

Parcă ne-am afla la începuturile genezei, când apele se despart de uscat. Legea este, pe parcursul derulării poemului, factorul divin care desparte faptele bune de cele rele, lumina de întuneric... Suntem în străvechime, în mitologie, când ielele intervin în curgerea vieţii. Impresionantă este capacitatea poetului de a plasticiza pictural imaginile, creaţia lor fiind susţinută, însufleţită de ritmul sacadat al povestitorului mitic: „Ca pe áripi de furtună,/ Jocul Ielele şi-l poartă:/ Morţilor le cer arvună,/ Viilor – scrisele-n soartă./ Fapte bune, fapte rele –/ Cine poate a-nţelege/ De ce-i vai, de ce e jele,/ De ce legea nu e Lege?! ...

Şi abia după ce este pregătită scena cosmică şi mitică şi timpul nebulos, apar personajele principale ale basmului, Femeia şi Bărbatul, Adam şi Eva, Împăratul şi Împărăteasa, de data aceasta în spaţiul terestru, dar într-o ţară îndepărtată, şi pe un tărâm de vis, ferice: „Zice-se c-a fost odată,/ – Că de nu, nu s-ar mai zice –/ Într-o ţară-ndepărtată,/ Pe-un tărâm de vis, ferice,/ Tineri, doi. Şi pe moşie/– Însorită, norocoasă–/ Împărat, el fu să fie,/ Iară ea Împărătească."

Timpul în scurgerea lui ameţitoare, ca în poemul Luceafărul, este tărâmul şi este universul în care se petrece scurgerea anilor (şi personaj principal al

poemului, deşi rămâne mereu în plan secund). Timpul este cel care se interpătrunde şi devine duşmanul Împăratului şi al Împărătesei, căci trecerea lui este resimțită, odată ce se văd condamnaţi a trece în lumea de dincolo fără să lase nici un urmaş: ,,Şi au prins a curge anii/ Ca nisipul printre deşte.../ Numai că, sub zodii stranii,/ Omul soarta-şi împlineşte!/ Chibzuit-au cu măsură,/ Tălmăcind scrisele-n carte.../ Dar... n-a fost, în bătătură,/ De copii să aive parte."

Dl. Adrian Erbiceanu are aptitudinea versificației, care curge asemenea unui pârâiaş limpede, încărcat de sonurile dulci ale limbii române. Poetul este atent şi redă detalii care sunt deschideri către nivelul semantic mai profund, şi care au o semnificație mai mare decât ne-am închipui. De aceea poemul nu este numai un basm versificat, ci o deschidere către profunzimea basmului. Prin detaliile pe care le iluminează, poetul trimite la înțelesuri mult mai adânci. Cum să interpretăm apariția Unchiaşului, care în basmul românesc semnifică tradiția, înțelepciunea populară? Dar faptul că el nu este crezut de Împărat şi de împărăteasă? Nu cumva personajul trimite la existenţa în neolitic, în timpul mitic, a unor Cunoscători, a unor Clarvăzători a căror ştiinţă descifra viitorul? Şi de ce Unchiaşul-clarvăzător nu este crezut de Împărat?

Un răspuns ar fi acesta, pentru că ei aparţin unor planuri, unor „timpuri" diferite. Iată cât de limpede ne spune lucrul acesta poetul: ,,Totuşi, cum în basm se-ntâmplă,/ Un unchiaş dibaci la toate,/ Proptind mâna grea la tâmplă,/ Le-a prezis, cu pietate:/ „Ce vă mână e-o dorință/ Pentr-un prunc... Dar, din născare,/ Va aduce suferință,/ Bucurii şi întristare!" Cuprinşi de bucuria că vor avea un prunc, Împăratul şi Împărăteasa – aşa este psihologia umană, (ei aparţin planului terestru, de aceea ei au altă psihologie, logica lor ține de nivelul uman, de jos,) – se pun fericiți pe benchetuit şi răspândesc veste în toată

lumea: „Însă cine să asculte/ De-un unchiaş, bătrân cât veacul,/ Când dorințele oculte/ Îşi găsiră-n fine leacul?/ Şi, cuprinşi de veselie,/ S-au întors să ducă veste/ La întreaga-mpărăție/ Şi de-acolo... până peste." Iată că vine şi fericitul moment când Împărăteasca rămâne însărcinată, şi când pruncul nu dă semne că vrea să se nască. Scena este antologică, refăcând atmosfera de basm a lumii, cu personaje de un comic plin de naturalețe țărănească. Parcă-i vedem în fața ochilor pe bătrânii sfetnici: „Firul prins să se deşire/ Fete-i rotunji mijlocul.../ Vracii-n tainică unire/ Au decis că e sorocul.// Dar văzând ei că băietul/ Nu da semne să se nască,/ Încheiară zaiafetul/ De la Curtea-mpărătească,/ Şi, buluc, cu mic cu mare,/ Forfotind în pragul porții/ Se rugau fără-ncetare/ Năzuind să schimbe sorții!”

Marea reuşită a autorului este că redă admirabil, într-un mod epic şi teatral, scenele filmului (căci poemul poate fi privit ca un film învăluit în aburii legendei) pe care le colorează cu expresii vechi, neaoşe, caracteristice timpurilor medievale: „Îți dăm ce-i mai bun pe lume:/ Pe Sânzeana, de soție;/ Sfetnici drepți, să te îndrume,/ Şi întreaga-mpărăție,/ Numai, naşte-te, odată!.../ Timpul nu-i făcut să ierte!"…/ Pustiit, învinsul tată,/ Prinse lacrimi să deşerte.// Vanități!... Dar când să-ncheie,/ – Făr'a şti de poartă vină, –/ Din adâncu-i o idee/ Fulgeră, stârnind lumină:/ „Taci, şi îți promit să fie/ Darul nostru scris în carte:/ Tinerețe pe vecie,/ Cum şi viață fără moarte!" Nu poți să nu te amuzi citind strofele de mai sus, imaginându-ți-i pe sfetnici, întreaga Împărăție, care pe lângă pântecele Împărătesei se roagă de prinț să se nască. Întrebarea este, de unde ştiau sfetnicii de Ideea aceasta, a tinereții fără de bătrânețe? Cum de le-a venit în minte ideea aceasta? O ştiau pentru că o aveau în subconştientul lor, odată ce erau cu toții veniți din lumea de sus, şi acum şi-o reamintesc, (potrivit Teoriei reamintirii, a lui Platon,) dintr-o viață anterioară, din lumea ideilor, din

care se pare că venim. La auzul promisiunii făcute, de „tinereţe fără de bătrâneţe", fiul acceptă să se nască. Spre deosebire de părinţii lui, de sfetnici, de pământeni, care „au uitat" Ideea aceasta, Fiul vine cu ea, în lume. Împăratul îi pune dascăli filozofi, iar copilul creştea ca în basme, cât alţii în şapte ani. Şi cu toate acestea, cu toată învăţătura, cu toate promisiunile care i se fac şi bunătăţile acestei lumi care i se dau, între el şi lumea terestră este o incompatibilitate care ţine de esenţă lui. Pe el nu-l satisface Învăţătura lumească. La el memoria „lumii de sus" este vie. El este de fapt un „nemuritor" care ajuns în lumea aceasta, fiind ameninţat de lumea trecătoare, stricabilă, în care trăieşte, îmbolnăvită de moarte, vrea să se reîntoarcă în lumea de sus: „- Fiule, Făgăduiala-i/ Geamănă cu Ghinionul!/ Îs bătrân, mă-ncearcă boala!/ Ţie îţi rămâne tronul!/ Aprig încercat de soarte,/ Vrui să-ţi fac o bucurie,/ Dar de viaţă fără moarte,/ Nu e pământean să ştie! // - De greşesc, tată, mă iartă:/ Vorba ta îmi este lege,/ Dar făgăduiala dată, / Nu-i putere s-o dezlege"... În această cheie filozofică trebuie citit tot poemul de la început până la sfârşit, subsolul lui semantic fiind unul filozofic şi antropologic. Se întâlnesc aici două calităţi ale autorului, comunicarea, empatia subconştientului lui cu memoria colectivă a poporului daco-român (pe care o conţine basmul, aşa cum ne-a venit el de la pelasgi şi de la daci, povestit din gură în gură) şi talentul lui de poet, căci poemul este unul bine construit, scris cu acribie, pictat cu igliţa, cum se spune, versurile au ritm şi rimă, sunt sprintene, împănate cu arhaisme şi cu expresii neaoşe care ţin de frumuseţea limbii române, de poeticul ei, ca la Creangă, (de poesis), de conţinutul filozofic, de farmecul epicului, ca în strofele: „Vânturile, defrânate,/ Îşi dezlănţuiră jocul;/ Prinşi între fatalitate/ Şi noroc (bată-i norocul!)/ Strânşi în braţele ei hoaţe,/ Nu tu şansă de izbavă,/ Nu tu fir, să se agaţe!/ Noaptea-i înghiţi hulpavă.// Istoviţi peste măsură, / Când se domoli furtuna,/ Printre nori,

pe cer văzură/ Două luni, în loc de una./ Zise calul, dând s-adaste,/ Cu copita în ţărână:/ - Pe tărâmurile aste, / Gheonoaia e stăpână."

Muzicalitatea versurilor, susţinută de energia sprinţară a ritmului (seamănă cu valurile unui pârâu jucând peste pietre) care se topeşte în grandoarea peisajului şi în cosmologia spectaculoasă, constituite o dimensiune impresionantă a poemului. Nu putem să nu subliniem bogăţia de mijloace poetice, de la comparaţie şi metaforă, la parabola cu semnificaţie filozofică şi pedagogică. Ca şi tuşa caldă de acuarelă îmbinată cu grotescul întunecat, capabil să emoţioneze şi să înspăimânte.

Fabulosul vine să întregească şi să aducă mai aproape de noi acea atmosferă mitică şi terifiantă, pe care basmele noastre aproape că au pierdut-o: „De prăpăd şi fierbinţeală/ N-aveai loc să pui piciorul: / Aerul duhnea a smoală,/ Însetat era izvorul... / - Făt-Frumos, în şa te ţine:/ Scorpiei nu-i ştiu pereche –/ Gheonoaia, pentru tine,/ A fost floare la ureche !// Şi... abia, acestea... spuse –/ Crunt, un urlet sparse crugul.../ Singur, calul pricepuse/ Care este vicleşugul:/ Vărsând ură, foc şi pară,/ Zgripţuroaica cea bătrână,/ Năzuind să-i ţină-n gheară,/ Călărea... pe vânt stăpână".

Foarte impresionant, şi bine redat, bine construit ca versificaţie şi teatralitate este finalul basmului. Acel amestec de înţelepciune, de meditaţie asupra vieţii şi a morţii, acea lumină a deşertăciunii care pluteşte peste lumea aceasta, mirosul de putred şi de suferinţă mută, toate proiectate pe fondul albastru întunecat al timpului şi al universului sunt redate admirabil de poet: „Revenit pe locu-n care/ Scorpia-şi avea moşia,/ Văzu sate-nfloritoare/ Şi păduri umbrind câmpia,/ Şi-ntrebându-i, ba pe unii,/ Ba pe alţii, ce-s acestea,/ Îl priveau miraţi, căci bunii/ Din străbuni ştiau povestea...// „Mai alaltăieri pe-aice/ Am trecut, deci nu se poate/ Din nimic să se ridice/ O asemenea

cetate”, / Le spunea, cuprins de teamă,/ Când râdeau de cele zise,/ Fără a băga de seamă/ Părul, barba că-i albise!"

Lecturând de mai multe ori basmul în versuri al d-lui Adrian Erbiceanu, care cu fiecare nouă lectură îşi dezvăluie noi frumuseţi, îţi dai seama că realizarea lui este o reuşită şi că el îmbogăţeşte şi poezia şi cultura română. Dar mai ales are meritul de a aduce în atenţia omului de cultură român valoarea spirituală şi filozofică a acestui basm pe care ni-l apropie şi pe care încearcă să-l ilumineze de sensurile lui.

Ar fi putut să eşueze pentru că recrearea celui mai important basm, a unei dintre cele mai mari creaţii a poporului daco-român (alături de ***Mioriţa*** şi de poemul ***Luceafărul*** al lui Mihai Eminescu, cu care dezbate teme comune, basmul acesta este una dintre marile creaţii ale culturii universale) şi îmbrăcarea lui în straiele versului, ale poeziei româneşti este un lucru foarte greu, şi cere multă gândire şi măiestrie. Nu s-a întâmplat lucrul acesta. Dimpotrivă, datorită talentului său, redării frumuseţii neaoşe a limbii române (poetul este un fin cunoscător al expresiilor vechi, pitoreşti, care dau suculenţă şi farmec limbii) basmul în versuri al d-lui Erbiceanu este o operă care îşi cere drepturile ei în cultura română.

NICU VINTILĂ

A doua tinerețe a unui basm, Adrian Erbiceanu, *Tinerețe fără bătrânețe*, Editura Anamarol, 2013, revista *Noul Literator*, nr. 13, Decembrie 2013

În organizarea Consiliului Județean Dolj şi a Bibliotecii Județene *Aristia şi Alexandru Aman* din Craiova, în ziua de 14 iunie 2013 a avut loc o frumoasă festivitate de primire cu ocazia vizitei la Craiova a distinsului oaspete, poetul Adrian Erbiceanu, preşedinte al Asociației Scriitorilor de Limba Română din Québec – Canada. Cu acest prilej, domnia sa, a lansat cartea de poezie ***Tinerețe fără bătrânețe***, o transpunere în versuri meşteşugit alcătuite, a cunoscutului basm al lui Petre Ispirescu, carte apărută într-o prezentare grafică de excepție, la editura Anamarol din Bucureşti în anul 2013.

Sala *Nicolae Romanescu* a susnumitei biblioteci a fost neîncăpătoare pentru iubitorii de poezie din urbea olteană, majoritatea fiind alcătuită din tineri. Au vorbit despre personalitatea autorului şi despre cartea sa de poezie, cunoscute personalități ale scrisului şi culturii naționale şi locale dintre care amintim: D-na Mihaela Albu, prof.univ.dr. la Facultatea de Litere din Craiova cu stagii la New York în SUA şi Canada, membră a Uniunii Scriitorilor din România şi a Asociației *Carmina Balcanica* şi redactor şef al revistei Carmina Balcanica, care a deschis seria de vorbitori. D-l Dan Anghelescu, prof. univ. dr. al Facultății de Litere din Bucureşti, membru al Uniunii Scriitorilor din România şi al Uniunii Ziariştilor Profesionişti din România, preşedinte al Asociației *Carmina Balcanica* şi director al revistei *Carmina Balcanica*. D-na

Gabriela Rusu Păsărin, prof.univ.dr. la Facultatea de Litere din Craiova, redactor responsabil la Radio Oltenia din Craiova, care a realizat şi un interviu radio – difuzat cu poetul Adrian Erbiceanu. D-na Maria Tronea, cunoscută profesoară şi colaboratoare la mai multe reviste literare din Craiova. Prof. univ. dr. Nicu Vintilă – Sigibida, avocat, autor a numeroase cărţi de literatură şi de specialitate juridică, membru al Ligii Scriitorilor Români, al Cenaclului Epigramiştilor Olteni şi al Asociaţiei Scriitorilor de Limba Română din Québec, Canada. Fiecare din cei care au conferenţiat au avut frumoase cuvinte de apreciere faţă de arta poetică a autorului, în general, şi despre ultima creaţie în versuri a basmului ***Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte*** al lui Petre Ispirescu, apreciind că pentru Craiova a fost un eveniment deosebit şi o onoare să-l aibă ca oaspete pe un poet de talia lui **Adrian Erbiceanu** cunoscut atât în ţară cât şi în alte ţări ale lumii.

În final, autorul a vorbit despre geneza acestei cărţi, despre faptul că ideea l-a ţinut într-un interes crescând încă din copilărie şi că a considerat necesar să aducă în atenţia cititorului faptul că acest basm nu este neapărat pentru copii, cum de altfel s-a considerat mulţi ani, ci că este, de fapt, o creaţie cultă cu ascunse conotaţii ontologice şi gnoseologice iar în unele pasaje interferând cu zona crepusculară, cu irealul pe care noi nu-l percepem, dar care există.

Toate aceste aspecte prezentate, şi pe care oricare dintre cititori le poate descoperi lecturând scrierea lui Adrian Erbiceanu, au condus la aprecierea că se află în prezenţa unei creaţii literare de excepţie...

Întrebarea pe care trebuie s-o punem şi azi, pentru acei care stăruie în anume erori: scrierile lui Petre Ispirescu, basmele cel puţin, sunt oare folclor şi au valoare ca atare sau sunt scrieri literare ? Putem răspunde dinainte: Petre

Ispirescu este în acelaşi timp şi prozator şi numai cititorul de mare rafinament artistic îl gustă cum se cuvine.

Un foarte merituos orientalist francez, Jean Boutiere, s-a străduit să descopere tipurile tuturor basmelor, luând ca punct de plecare clasificarea pe cicluri propusă de Lazăr Șăineanu, considerând că basmul lui Ispirescu este un tablou antropologic şi etnografic desăvârşit deoarece folclorul nu uzează de atâta culoare locală şi minuțiozitate realistică.

Toate aceste aspecte l-au determinat şi l-au inspirat pe Adrian Erbiceanu să recompună, în versuri, un basm care se deosebeşte profund de restul basmelor populare şi care se termină neobișnuit prin moartea eroului, în opoziție cu triumful tradițional al binelui asupra răului.

Pentru a pune în evidență printr-un procedeu nemaiîntâlnit până acum – versuri – elementul particular şi oral al basmului care dă viață unor scheme, Adrian Erbiceanu încearcă să ne demonstreze realismul basmului pe care îl ridică la stadiul de creație cultică, făcându-ne pe noi să înlocuim cuvântul schemă cu „simbol fantastic”. Acest simbol creat de autorul versurilor cuprinde în sine o observație milenară, fiind dinainte constituit.

Lazăr Șăineanu a împărțit basmele pe cicluri şi a clasificat *Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte* în ciclul faptelor excepționale, a faptelor fantastice.

Măiestria lui Adrian Erbiceanu constă în faptul că nu se abate de la şirul epic al basmului, păstrând intactă substanța sa, dar prezentată în formă cultă, în versuri, dă o cu totul altă conotație substratului fantastic al basmului, făcându-l credibil şi inteligibil pentru oricine citeşte poemul.

În general, la basme întâlnim ideea stereotipiei narative, chiar ipoteza că un basm se alcătuieşte din câteva situații – şabloane, un fel de elemente

prefabricate, scutind pe narator de efortul invenției. Bineînțeles că şabloanele se desfăşoară urmărind un țel final, cum s-ar zice, o idee morală. În cazul de față, tema este atipică pentru basm, lupta nu se dă între forțele binelui şi cele malefice, ci relevă dreptul înnăscut al omului la fericire şi refuzul de a accepta o viață banală, mărginită între limitele umanului.

Formula general valabilă pentru a intra în lumea fantasticului este cea care începe cu „a fost odată ca niciodată" completată cu expresii care pun în situații nefireşti realitățile umane, ale regnului animal sau vegetal. Nici măcar Petre Ispirescu nu s-a putut abate de la această schemă deoarece ar fi scăzut mult din valoarea basmului său şi de aceea foloseşte ca introducere: „a fost odată ca niciodată, că de n-ar fi, nu s-ar povesti; de când făcea plopşorul pere şi răchita micşunele; de când se băteau urşii în coade"... etc.

Adrian Erbiceanu, folosind poezia cu tot ce ține de ea de la rimă la conținut, îşi începe basmul cu: „Zice-se c-a fost odată,/ - Că de nu, nu s-ar mai zice,-/ Într-o țară-ndepărtată,/ Pe-un tărâm de vis, ferice,/ Tineri, doi. Şi pe moşie/ - Însorită norocoasă - Împărat el fu să fie,/ Iară ea împărătească. "

Trecând de introducere, Petre Ispirescu ne conduce în obiectul basmului, punându-ne în temă că cei doi, împărat şi împărătească, deşi tineri, nu puteau avea copii, apelând la toate metodele, umblând şi pe la vraci sau filozofi, ca să caute la stele şi să le ghicească dacă vor avea sau nu urmaşi.

Adrian Erbiceanu descrie această stare de fapt prin versurile: „Şi au prins a curge anii/ Ca nisipul printre deşte.../ Numai că, sub zodii stranii,/ Omul soarta-şi împlineşte!/ Chibzuit-au cu măsură,/ Tălmăcind scrisele-n carte.../ Dar... n-a fost în bătătură,/ De copii să aive parte."

În basm Ispirescu ne încunoştințează, prin procedeul folcloric bine cunoscut, că cei doi au aflat despre existența în împărăția lor a unui unchiaş

dibaci pe care l-au consultat şi care i-a prevenit că vor putea avea copil dar nu vor avea parte de el fiind hărăzit să-şi caute singur adevărata lui fericire.

Prin procedeul poetic propriu, Erbiceanu redă episodul respectiv prin versurile: „Totuşi, cum în basm se-ntâmplă,/ Un unchiaş dibaci la toate,/ Proptind mâna grea la tâmplă,/ Le-a prezis cu pietate:/ „Ce vă mână e-o dorinţă,/ Pentr-un prunc... Dar din născare,/ Va aduce suferinţă,/ Bucurii şi întristare!”

Bucuroşi că vor avea un copil, împăratul şi împărăteasa au luat leacurile de la unchiaş şi s-au întors veseli la curte, urmând ca împărăteasa să poarte sarcina mult dorită până la vremea hărăzită, bucurie împărtăşită de tot norodul împărăţiei. Episodul respectiv este narat de Adrian Erbiceanu astfel: „Însă cine să asculte,/ De-un unchiaş, bătrân cât veacul,/ Când dorinţele oculte,/ Îşi găsiră-n fine leacul?/ Şi cuprinşi de veselie,/ S-au întors să ducă veste,/ La întreaga-mpărăţie,/ Şi de-acolo... până peste...// Vremea curge, cât e vreme.../ Numai noi, săracii, parcă,/ N-am avea de ce ne teme,/ Când cu vreme ne încarcă.../ Firul prins să se deşire,/ Fete-i rotunji mijlocul.../ Vracii-n tainică unire/ Au decis că e sorocul."

De aici spusele bătrânului vraci încep să se adeverească şi bucuria încercată, fără rezerve, de cei doi - împărat şi împărăteasă - tinde să capete umbre de amărăciune întrucât, deşi ajuns la sorocul de a se naşte, fiul de împărat se împotriveşte, forţându-l pe tatăl său să-i promită multe şi neasemuite daruri, însă copilul nu acceptă nimic decât atunci când împăratul îi făgăduieşte că-i va da „tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte", lucru imposibil de realizat dar promis de Împărat ca o soluţie salvatoare pentru a-l face pe fecior să vină în lumea pământeană, acolo unde va creşte aşa cum cresc toţi feciorii de împăraţi, într-o zi cât alţii în trei, ş.a.m.d.

Adrian Erbiceanu deşiră în continuare firul basmului: „Dar văzând ei că băietul/ Nu da semne să se nască,/ Încheiară zaiafetul/ De la Curtea-mpărătească,/ Şi, buluc, cu mic cu mare,/ Forfotind în pragul porţii/ Se rugau fără-ncetare / Năzuind să schimbe sorţii! // „Îți dăm ce-i mai bun pe lume: / Pe Sânziana, de soție,/ Sfetnici drepţi să te îndrume,/ Şi întreaga-mpărăţie,/ Numai naşte-te odată!.../ Timpul nu-i făcut să ierte!"/ ... Pustiit, învinsul tată,/ Prinse lacrimi să deşerte.// Vanităţi!.. Dar când să-ncheie,/ - Făr' a şti de poartă vină,-/ Din adâncu-i o idee/ Fulgeră, stârnind lumină: / MMTaci, şi îți promit să fie/ Darul nostru scris în carte:/ Tinereţe pe vecie,/ Cum şi viaţă fără moarte!"

De aici epopeea fiului de împărat începe să curgă cu tot arsenalul cunoscut din basm. Ajuns la vârsta de 15 ani pretinde de la tatăl său să-şi ţină făgăduiala. Cererea îi uluieşte pe toţi şi deşi i se explică faptul că această promisiune nu este posibil de îndeplinit, arătându-i-se că mai bine ar accepta să preia conducerea împărăţiei cu toate avantajele spirituale şi materiale demne de un tânăr împărat, Fiul nu acceptă.

În cele din urmă, primind încuviinţarea tatălui său, se pregăteşte de plecare în lumea largă, alegându-şi, ca în basme, un cal năzdrăvan ce trăia retras şi slăbănog, pe care îl hrăneşte cu orz fiert în lapte, nu cu jăratec cum se întâmplă în celelalte basme, iar ce se va întâmpla pe parcursul basmului ţine de domeniul fantasticului. Calul năzdrăvan îi va fi sfetnic bun, îl va ajuta să învingă toate obstacolele şi să biruie ghionoaiele vrăjmaşe.

Şi Homer ne oferă exemple de asemenea cai în Iliada, unde caii lui Ahile aveau astfel de daruri: "Şi caii lui Ahile care proroceau, Negreşit că au fost, de vreme ce-l trăgeau. " Trebuie să avem în vedere chestiunea semnificaţiei magice a calului la popoarele primitive unde, de obicei, calul lua un aspect mizerabil ca să se ascundă. În fond, calul năzdrăvan este, sub o latură, un aparat de zbor, şi,

în O mie şi una de nopţi, un indian arată regelui Persiei un cal artificial ce zboară la atingerea unei manivele. Aparatul a trecut sub numele de „el famoso caballo Clavileno” în Don Quijote al lui Cervantes şi putem afirma că, atunci când e nevoie, calul năzdrăvan are două viteze: ca vântul şi ca gândul.

Revenind la basmul lui Adrian Erbiceanu, pentru că am fi îndreptățiți să-l atribuim acestuia după ce l-a recreat în versuri, desfăşurarea evenimentelor este descrisă astfel: "- Fiule, Făgăduiala-i/ Geamănă cu Ghinionul!/ Îs bătrân, mănearcă boala!/ Ție îți rămâne tronul!/ Aprig încercat de soarte,/ Vrui să-ți fac o bucurie,/ Dar de viață fără moarte,/ Nu e pământean să ştie! // - De greşesc, tată, mă iartă:/ Vorba ta îmi este lege,/ Dar făgăduiala dată,/ Nu-i putere s-o dezlege.../ Când văzu cât e de dornic/ Să-şi împlinească visul,/ Împăratul către Vornic,/ Făcu semn să-i dea Zapisul.// - Ia copile!... Ia cu tine/ Şi-un cal brav şi arme bune!/ Că prin cele zări străine/ Nu e loc de iertăciune!/ Îndârjit pleacă feciorul/ Cal să-şi afle pe măsură,/ Tocmai bun de plinit dorul/ Într-a vieții aventură.// Dându-i hergheliei roată/ Nu găsi un cal în stare,/ Prins de greabăn, tras de coadă,/ Să rămână în picioare./ Istovit,decis să plece/ Doar cu vântul în desagă,/ Ochii lui, în hruba rece,/ Se opriră pe-o mârțoagă.// Puteți crede toate-aceste!/ Că-i minune, poate spuneți!/ Răpciugosul din poveste,/ Nu era ce presupuneți./ Renăscut (de cum zărise,/ Cine-anume va să-l mâne),/ Se propti în prag şi zise:/ ”Ce îmi porunceşti, stăpâne?"

Cu un asemenea tovarăş de drum, Făt-Frumos al nostru, purcede la împlinirea visului său, biruind, rând pe rând, toate obstacolele întâlnite, reuşind să-şi împlinească voia de a avea tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte. Ar fi fost prea frumos ca basmul să se încheie aici, fără acel deznodământ specific poveştilor, când încercările vieții duc la umbrirea fericirii eroului, aşa cum se întâmplă şi aici când Făt-Frumos ajunge în Valea Plângerii de unde îl

cuprinde dorul de casă şi este nevoit să renunțe la starea lui eternă de fericire numai şi numai să se întoarcă pentru a-şi vedea părinții şi împărăția. La fel ca la naştere, este rugat de soața sa şi de cele două cumnate să nu se întoarcă acasă pentru că va pieri, pentru că va pierde ceea ce obținuse cu atâta greutate.

Hotărât cum îl ştim, Făt-Frumos se întoarce pe acelaşi drum pe care pornise în căutarea tinereții fără bătrânețe. Dar nu mai întâlneşte nimic cunoscut, ba chiar este luat în derâdere când întreabă de Gheonoaie, de Scorpie, şi de părinții săi. Ajuns acasă nu mai găseşte decât ruine şi într-un colț subteran un cufăr pe care-l deschide şi unde moartea, care era ea însăși aproape moartă, aşteptându-l, îi dă o palmă şi-l preface în țărână spunându-i: "- Bine ai venit, că de mai întârziai, şi eu mă prăpădeam."

Iată cum îşi încheie Erbiceanu basmul: "Rătăcit printre ruine,/ Stăruind să-şi amintească/ Zilele de viață pline/ Şi iubirea părintească,/ După-o lungă căutare,/ Regăsi din cele vrute,/ Doar gârliciul vechi - intrare/ Către pivnițele mute.// Dibuind, când într-o parte,/ Când în alta, pe-ndelete,/ Încurcat prin oale sparte/ Şi înscrisuri cu pecete,/ Din rărunchi porni a geme/ Un bătrân, ce se petrece,/ Spre un tron bătut de vreme,/ Într-un colț de hrubă rece.// Ca o umbră, ce desfide / Îndoielile şi frica,/ Prinse tronul a-l deschide.../ Înăuntru... mai... nimica.../ Doar o voce slăbănoagă,/ Năzuind către lumină,/ Răscoli vecia-ntreagă/ Şi o viață făr' de vină:// "Bine ai venit, copile,/ Împreună cu norocu-ți,/ Că de nu, nu aveam zile,/ Prăpădindu-mă în locu-ți"./ Şi-atingându-l cu o mână, / Moartea, fără să clipească,/ Îl mută, pumn de țărână,/ În țărâna strămoşească.// ... Punând capăt la poveste,/ Gândul, fremătând, ne duce/ Spre îndepărtări celeste,/ Unde altă stea străluce.../ Iar pe raza-i de lumină,/ Străjuind noaptea adâncă,/ Prințul mândru să revină,/ Trei zeițe-aşteaptă încă! //... Ceasul, dat la jumătate/ De tăriile oculte,/ Suflul nopții îl abate/ Peste cei ce

stau s-asculte,/ Urmei să nu-i lase urme/ Şi nici semn c-"a fost odată"/ Un flăcău născut să curme/ O poveste-adevărată.// Ca pe áripi de furtună,/ Jocul, Ielele şi-l poartă,/ Nelăsând a şti cum sună / Juruirea prinsă-n soartă/ Şi nicicum, de-i cu putinţă,/ A pătrunde şi-nţelege/ De ce timpul e sentinţă / De la vulg până la rege...// Totuşi, cum în basm se-ntâmplă,/ Un unchiaş bătrân cât Veacul,/ Bătând toaca vremii-n tâmplă,/ Izvodeşte Zodiacul: / „Vămuind căi neştiute,/ Timpu-i hărăzit să fie,/ Pentru unii - cinci minte,/ Pentru alţii - veşnicie!".

Meritul incontestabil al lui Adrian Erbiceanu constă în aranjarea versurilor ca un râu care curge şi te duce pe firul basmului, încântat de uşurinţa lecturării poveştii, făcându-te să nu întrerupi naraţiunea de teama să nu îţi scape ce urmează şi ce este mai interesant.

Talentul său poetic dă măsura poziţiei sale în lumea literară din ţară şi din Canada, lăsând literaturii române un basm cu totul şi cu totul inedit, deschizând drumuri pentru cei ce vor urma după el.

* * *

Realismul rezultat din cultivarea detaliului şi din punerea în evidenţă a unei individualităţi stilistice nu aparţine la Erbiceanu oralităţii sau scrisului în versuri, ci artei sale de scriitor, de poet.

Întâi, Erbiceanu fixează odată pentru totdeauna textul poetic, făcând imposibilă o altă ediţie improvizată.

Totul e aşa de meticulos studiat într-o versiune definitivă, încât din acest punct de vedere, basmul a ieşit din circuitul folcloric şi a devenit opera lui Erbiceanu.

O schimbare oricât de mică a construcţiei dăunează întregului şi n-am mai avea de a face cu un basm de Erbiceanu traductibil şi legibil, oriunde şi oricând.

Evident, o culoare personalizată "a la Erbiceanu" constă mai ales în acele manifestări etnografice, în care limbajul îşi are partea sa de originalitate, neglijabilă în oricare alt basm curat folcloric, ceea ce nu este cazul în opera cultă prezentă.

Conţinutistic, povestea Fătului-Frumos, fiu de împărat, dornic să-şi caute tinereţea veşnică şi nemurirea, se petrece într-un spaţiu geografic şi sociologic convenţional, având de-a face cu împăraţi, curteni, monştri, nimic particular, nimic care să aducă aminte de orânduirea noastră istorică, de peisajul nostru.

Basmul lui Erbiceanu converge spre un realism, în sensul limitat al cuvântului, şi aceasta este latura prin care a început să devină cunoscut autorul care va deveni universal ca Perrault, Fraţii Grimm şi Andersen. De ce nu?

EVA HALUS

Adrian Erbiceanu şi rețeta tinereții fără bătrânețe, revista *Oglinda literară*, anul XII, nr. 144, dec. 2013

După aproape 40 de ani, țin din nou în mână cartea ***Tinerețe fără bătrânețe***, încărcată de aceleaşi emoții, curiozitate şi magie ca atunci când, copil fiind, citeam basmul în culegerea de poveşti întocmită de Petre Ispirescu. ***Tinerețe fără bătrânețe***, povestire rescrisă în versuri de Adrian Erbiceanu, are acelaşi efect asupra mea ca atunci când aveam 7 ani, însă, în plus, înseamnă mult mai mult, făcându-mă să simt, pe neaşteptate, sensurile profunde ale rădăcinilor culturii romaneşti dăltuite în plină modernitate. Înnoirea acestui basm ne regăseşte acum la vârsta adultă şi responsabilă, putând, astfel, accepta cu surprindere să fim martori la această îmbinare fericită a trecutului cu prezentul. Limbajul, încărcat cu metafore şi expresii caracteristice graiului popular al basmelor, se mlădie sub pana poetului, împletindu-se cum nu se poate mai bine cu expresiile şi ideile filosofice ale timpului nostru.

Desigur, ne va lua timp pentru a putea pătrunde şi percepe, în totalitatea lor, sensurile ticluite ale acestei neobişnuite povestiri, dacă vreodată se va putea ajunge până acolo, aşa cum ne-a lăsat-o iscusitul culegător de basme Petre Ispirescu.

Scria Constantin Noica în Sentimentul românesc al ființei (Editura Humanitas, 1996): „În fața basmului acestuia nu poți fi decât uimit. Este o atât de reuşită cumpănire între extremi, în el, este apoi o atât de riguroasă afirmare ontologică - şi cum se va vedea, o afirmare a ființei adevărate, nu a celei instituite într-o vană zonă de veşnicie -, este, în sfârşit, o atât de fericită

expresie, încât o clipă rămâi, în fața lui, ca în fața unui dar nesperat al culturii noastre folclorice adus umanității."

Lecturând cele spuse de Noica, trebuie să ai curaj, un mare curaj, să te aventurezi într-o rescriere a acestui basm „fără pereche". Ținând îndeaproape firul povestirii originale, atât de aproape încât pare că se contopeşte cu el, Adrian Erbiceanu izbuteşte nu numai să rescrie basmul într-un poem a cărui muzicalitate curge fără de cusur, ci să-l şi modeleze după perceptele filosofice moderne ale corelației dintre spațiu şi timp. Oricât de surprinzătoare ar pare această afirmație, o privire mai atentă ne poate dezvălui (poate nu în totalitate) secretele acestei indubitabile metamorfoze.

Eroul nostru, supus unor probe inițiatice specifice basmelor de o asemenea anvergură, trebuie să treacă de pe o moşie pe alta, obligat fiind, de fiecare dată, să-şi dovedească capacitatea de a se opune forțelor potrivnice, ca semn al maturității şi al dorinței sale neclintite de aş atinge idealul. Erbiceanu, aproape imperceptibil, intuind că pentru a ajunge la destinația făgăduită, la acea iluzorie tinerețe fără bătrânețe, nu este suficient să treci doar nişte simple praguri de moşie, ne poartă prin adâncimi stelare, pragurile sale fiind treceri către alte tărâmuri, către alte lumi.

Părăsind ținutul natal, Făt-Frumos şi calul său năzdrăvan ajung, după trei zile şi trei nopți, pe moşia unei Gheonoaie. Câmpia întinsă, plină de oase, pare a fi un capăt de lume, un alt tărâm sau cine ştie ce altă inimaginabilă „dimensiune". Poetul, inițial, pentru a ne introduce în această lume sinistră, dezlănțuie o primă tornadă: „Vânturile, defrânate,/ Îşi dezlănțuiră jocul;/ Prinşi între fatalitate/ Şi noroc (bată-i norocul!)/ Strânşi în brațele ei hoațe,/ Nu tu şansă de izbavă, / Nu tu fir, să se agațe!, / Noaptea-i înghiți hulpavă." Vorbim aici de teleportare? Nu ştim. Ştim, doar, că locul

regăsirii lor, după trecerea furtunii, nu mai avea nimic comun cu ceea ce cunoaştem noi: „Istoviți peste măsură,/ Când se domoli furtuna,/ Printre nori, pe cer văzură/ Două luni, în loc de una."

Spre deosebire de lumea Gheonoaiei, o lume rece şi întunecată, cea a Scorpiei este cuprinsă parcă de focurile Gheenei. Vrăjmăşia dintre cele două surori (căci surori erau!) e groaznică. Când Scorpia era necăjită, vărsa foc şi smoală. Descrierea peisajului, concisă şi dramatică, capătă nuanțe de apocalips: „De prăpăd şi fierbințeală/ N-aveai loc să pui piciorul:/ Aerul duhnea a smoală,/ Însetat era izvorul.../ - „Făt-Frumosa, în şa te ține:/ Scorpiei nu-i ştiu pereche –/ Gheonoaia, pentru tine,/ A fost floare la ureche!" Şi de această dată, ca şi în cazul trecerii primei probe inițiatice, forțele naturii intervin, dezlănțuindu-se: „Duşi de vajnica urgie –/ Gură sumbră ce absoarbe/ Tot ce este urmă vie,/ Pe întinsurile oarbe –/ Se treziră "ca din vise",/ Când se domoli taifunul/ Şi văzură, pare-mi-se,/ Sus pe cer, doi sori, nu unul." Iată dar că tărâmul Scorpiei avea „doi sori, nu unul"! Cu o mânuire minuțios calibrată, poetul ne dezvăluie secretul "moşiei", coroborând asocierea pământului ars cu existența celor doi sori şi lăsându-ne să percepem, în acelaşi timp, că transferul eroului nostru s-a făcut, fără echivoc, printr-o „Gură sumbră ce absoarbe/ Tot ce este urmă vie,/ Pe întinsurile oarbe –", adică, nici mai mult, nici mai puțin, printr-un „wormhole" sau, pe româneşte zis, printr-o "gaură de vierme".

Dacă până aici relația spațiu-timp se lasă întrevăzută, intercalată printre metafore - cu scopul determinat de a stârni curiozitatea cititorului - călătoria feciorului de împărat, spre ultima şi cea mai primejdioasă parte a inițierii sale, cade, vădit, sub incidența fenomenelor fizice ale relativității: „Nici n-au pus bine piciorul,/ Când... un gol... ca de genune/ Le deschise viitorul/ Spre-o nouă dimensiune:/ Cer, cu fulgere-n risipă,/ Despletea lumini de astre.../ Ora se

trăgea în clipă;/ Clipa cumpănea dezastre.// Iar ei, prinşi ca de-o vâltoare/ Ce adună şi dezbină,/ – Două umbre călătoare/ Pe o rază de lumină –/ Lunecau prin tot frământul,/ Neavând ce să mai spună./ Când atinseră pământul:/ Nu, tu, soare... nu, tu, lună!... " Suntem, cum s-ar spune, la capătul lumilor, acolo unde se pare că însuşi timpul se naşte, fără a-şi fi găsit încă măsurătoarea.

Figurile mitologice, Gheonoaia şi Scorpia, învinse de forțele binelui, sunt contrabalansate de Zânele tărâmului Tinereții fără bătrânețe, acolo unde Făt-Frumos, odată ajuns pare că şi-a găsit fericirea. Însă pe acest tărâm se mai afla şi o vale: Valea Plângerii! Fără ea, credem noi, întreaga poveste nu şi-ar mai fi găsit sensul. Şi aşa cum se întâmplă numai în poveşti, Fătul nostru, trecându-i hotarele, se regăseşte pe sine: „Vânturile despletite,/ Se-mplinîră a-i reface/ Gândurile toropite/ De plăcerile rapace;/ Iar din vise spulberate,/ Deşteptă în el, deodată,/ Dorurile lumii toate:/ Dor de mamă, dor de tată".

Determinat să-şi revadă cu orice chip casa părintească, Făt-Frumos refuză orice compromis, implicându-se în ultima şi, de fapt, cea mai dramatică aventură a vieții sale. Drumul de întoarcere este descris fulgurant, într-o singură strofă, ca o întărire şi confirmare a teoriei generale a relativității a lui Einstein, aplicate la acest basm: „Şi luându-şi "ziua bună",/ Liberat ca de-o povară,/ Om şi roib – ca o furtună,/ Pe a veacurilor scară! –/ Dus de dorul ce domină/ Visul dat să se-nfiripe,/ Străbătu anii-lumină/ În făptura unei clipe!... "

Una dintre marile calități ale basmului rescris de Adrian Erbiceanu constă tocmai în reliefarea acestui fenomen, a modalității în care eroul, condus şi sfătuit magistral de năzdrăvanul său companion înaripat, stăpâneşte dualitatea spațiu-timp.

Petre Ispirescu, preluând o versiune populară, auzită de la tatăl său cu aproape două secole în urmă, a făcut începutul, punând această unică poveste pe hârtie. Adrian Erbiceanu, contemporan nouă, o duce, magistral, mai departe.

Desigur că vom descoperi, odată cu citirea şi recitirea cărţii, şi alte elemente surprinzătoare ale acestui basm care, prin măiestria cu care a fost versificat, readuce în actualitate unul dintre cele mai importante mituri ale literaturii noastre.

Într-un articol anterior, având la bază o carte de poeme traduse în limba franceză, intitulat „LA FONTAINE DE CE SIÈCLE – fântâna vieţii în viziunea poetului Adrian Erbiceanu", afirmam: „Dacă am fi să asociem o artă plastică poemelor lui Erbiceanu, aceasta ar fi, fără îndoială, sculptura, prin frecventele referiri la eternitate; referiri care propun diverse unghiuri şi ipostaze à propos de timp şi de scurgerea lui, exact ca şi un sculptor care dăltuieşte şi produce forme şi unghiuri care dau viaţă eternei marmuri într-o formă umană". Cartea de faţă întăreşte afirmaţia. Şi, revenind la ***Tinereţe fără bătrâneţe***, nu se poate să nu remarcăm, măcar în treacăt, aspectele filosofice al basmului, trecute toate prin filosofia proprie a poetului. Pe la început, printre strofele de introducere a basmului, dl. Erbiceanu scrie: „Cu glas doar pe jumătate/ – Însă fără cinci minute, –/ Vechea toacă prinse-a bate/ Ritmuri din vechimi născute." Am să vă rog să reţineţi versul: "Însă fără **cinci minute**", pentru că de aici, de unde începe poemul, şi până la sfârşitul lui, timpul e cel care guvernează: „Ceasul, dat la jumătate/ De tăriile oculte,/ Suflul nopţii îl abate/ Peste cei ce stau s-asculte,/ Urmei să nu-i lase urme/ Şi nici semn c-"a fost odată"/ Un flăcău născut să curme/ O poveste-adevărată."

Dar, ajunşi la acest punct, să vedem ce ne dezvăluie autorul: „Vămuind căi neştiute,/ Timpu-i hărăzit să fie/ Pentru unii – **cinci minute**,/ Pentru alţii –

veşnicie!" Se pare că în această ultimă strofă stă ascunsă, pentru noi toți, rețeta „tinereții fără bătrânețe".

CONSTANTIN T. CIUBOTARU

Despre o poveste în versuri şi un basm numit *Tinereţe fără bătrâneţe* semnat de Adrian Erbiceanu, Editura ANAMAROL Bucureşti, 2013

Revista *Antipozi Australia* (306)
şi *Confluenţe literare*, ediţia nr. 1233 din 17 mai 2014

Un om, după trei decenii de străinătăţi, simte că nu se poate dezbrăca de haina sufletească românească, cu care, probabil, una dintre Ursitoare l-a înveşmântat. A simţit că a trecut în „Cealaltă parte a vieţii", că l-au ajuns din urmă amintirile şi că trăieşte ciudata senzaţie că lui îi este menită "datoria" de a repovesti basmul adus nouă de Petre Ispirescu.

- Doamne, şi-o fi zis, asta e culmea! Basmul acesta a fost scris şi pentru mine, ca de altfel pentru toţi cei care au plecat de acasă, şi călare pe visul că undeva, în Lumea asta mare există o ţară, un loc unde să găsească acea ***Tinereţe fără bătrâneţe***, s-a oprit tocmai în Canada. În această ţară, a *Tinereţii*, se pare că anii nu se numără. Ei trec.

Şi într-o bună zi, nu se ştie de unde, l-a nimerit o săgeată, cea numită la noi a „dorului de acasă", a aducerii aminte de mamă şi de tată, de copilărie şi tinereţe, de acele zile când eram fericiţi fără a fi ştiut asta! Lovitura asta ne obligă să ne privim în oglinda realităţii, iar mintea, cu voie sau fără voie, ne întoarce îndărăt! Adrian Erbiceanu, mergând pe urmele eroului povestirii, povestire care se pare că nu l-a părăsit niciodată, a simţit că îl macină un dor,

dorul de a se întoarce spre începuturi. Neputând face acest lucru în sensul propriu, s-a născut dorinţa de a repovesti basmul, dar altfel, aşa cum îl simte!

Şi-a retrăit propriul drum prin viaţă, tinereţea zbuciumată, visele – mai mult sau mai puţin împlinite – oamenii şi locurile. Timpul ne marchează. Adrian Erbiceanu, omul, a înţeles că orice monedă are două feţe. Şi cu Timpul, neiertător cum este, nu te poţi juca. De aici şi acea senzaţie românească că- „mănâncă degetele". Nu de frică. Nici de entuziasm. S-au dus şi „Zilele Babei" şi multe nopţi de priveghere. Şi anii.

Noi credem că şi-a spus: „Voi rescrie basmul în felul meu, în limba de acasă, pe care am purtat-o totdeauna cu mine pe unde m-au dus paşii vieţii". Căci, recunoaşte poetul în poeziile dumnealui că de multe s-a lepădat, dar de cuvântul moştenit, niciodată.

- Am senzaţia că e cea mai originală poveste a neamului meu, că este caierul din care voi toarce basmul, prilej de a mă întoarce în timp şi spre locurile natale, reamintindu-mi de „streşini şi cotloane", de clopote şi toacă, păstrate în coarda destrunată a viorii mele sufleteşti, mi-am lăsat anii mei ce tineri, rămaşi doar în amintiri şi versurile mele, de serile cu împăraţi şi împărătese, fericiţi sau trişti, fiindcă aveau sau nu aveau „urmaşi pe bătătură".

Scrise în *Cartea vremii* şi în basmele noastre au rămas şi vracii şi nunţile care ţineau 99 de zile... Şi acei Feţi-logofeţi, care creşteau într-un an, cât ceilalţi în şapte. Şi... respectând legile basmului, autorul ne-a mai purtat odată prin minunata lume a poveştilor noastre, numai că de data aceasta a făcut-o în versuri, cu metafore uluitoare, născute poate şi din dorul înstrăinatului de plaiurile lăsate undeva, în cealaltă parte a pământului, "pe celălalt tărâm"!

Calul şi armele tatălui, probele prin care, asemenea lui Harap Alb, tânărul fecior de împărat se maturizează, capătă experienţă şi înţelepciunea celui care

va conduce împărăţia, toate acestea şi multe altele sunt păstrate în această rescriere. Real şi fantastic, tărâmuri cu alte vietăţi şi cu o vegetație deosebită sau pustiuri, cu două Luni, în loc de una, cu doi Sori, cu balauri sau Scorpii şi Ghionoaie, ,,trup de şarpe, cap de broască, spaima spaimelor", întuneric sau lumină violetă, Zgripțuroaica decapitată, creaturi de basm pe care, după legile basmului feciorul le va învinge şi supune. El trebuie să învingă, pentru că reprezintă binele!

Ispita şi dragostea, Fericirea şi din nou Ispita. Sau interdicția. Lângă țara unde lege este ***Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte*** se află şi o *Vale a Plângerii*! Loc unde eroul basmului nostru ajunge nu din propria voință, ci fiindcă îi este menit şi această "probă". Ultima de care nu scapă nici un om... Motivaţia autorului este în consens cu cea a basmului: ,,Unde-i lege, nu-i tocmeală". Lege a fost să greşească? Sau să suporte legea care domneşte peste zisa ,,Vale a Plângerii"?

Feciorul de împărat simte că i se spulberă visele, retrăieşte dureros sentimentul dorului de părinți, ,,dor care de piept îl apucă", devenind ,,dorul de ducă", numit metaforic prin ,,Nemurirea, visul – viselor deşarte".

Impresionează modalitatea prin care autorul sugerează trecerea timpului, ,,Vanitas vanitatum et omnia vanitas". Nu numai împărații ci şi Scorpiile sau Ghionoaiele devin ,,poveşti". Făt Frumos îmbătrâneşte. Basmul, după cum e firesc, ia sfârşit.

Timpul, hărăzit pentru fiecare, ne măsoară pe toți. Dar dacă palatele şi împărățiile se vor ruina, dacă oamenii vor deveni ţărână, urmând legile firii, sigur este că această carte va dăinui peste veacuri, atât timp cât omul va naşte copii, cărora să le citească poveşti...

MIHAELA IGNAT

Eveniment literar la Windsor - Prezentarea cărţii poetului Adrian Erbiceanu, *Tinereţe fără bătrâneţe*

Revista *Observatorul*, Toronto,
pag. 14, 16 iunie 2014

În sala de festivităţi a Catedralei Ortodoxe *Sfântul Gheorghe* din Windsor a avut loc sâmbătă, 24 mai 2014, prezentarea cărţii poetului Adrian Erbiceanu, ***Tinereţe fără bătrâneţe***, povestire în versuri după un basm de Petre Ispirescu, apărută la Editura Anamarol, Bucureşti, 2013, cu o prefaţă scrisă de Ion Roşioru.

La invitaţia domnului Herman Victorov, poetul Adrian Erbiceanu, împreună cu soţia, doamna Adela Erbiceanu, au petrecut o seară frumoasă în mijlocul românilor din oraşul de pe malul râului Detroit. A fost un privilegiu, apreciat cum se cuvine, de cei prezenţi la eveniment, de a-l asculta pe poet vorbind despre procesul rescrierii acestui basm, unic în literatura română şi europeană, şi recitând, în paralel cu prezentarea basmului, minunatele versuri ale poemului.

Au vorbit despre poet şi opera lui doamna Mihaela Ignat, doamna Doina Popa, domnul Herman Victorov. Vorbitorii au evidenţiat activitatea literară a poetului Adrian Erbiceanu, bogăţia tematică a basmului popular, frumuseţea rescrierii în versuri a basmului, importanţa apariţiei acestui volum în literatura română.

După o carieră militară şi filologică în ţară, în 1979 Adrian Erbiceanu, emigrează în Canada, împreună cu familia. Prins în iureşul vieţii, în munca de zi cu zi pentru câştigarea existenţei, păstrează în stare latentă vocaţia şi talentul poetic şi plăteşte prinosul de muncă necesar împlinirii personale - copiii sunt fiecare la casele lor şi lucrurile sunt aşezate în ordinea lor bună. În acel moment, scoate la iveală pasiunea pentru literatură, şi mai ales poezie, care au fost o constantă în viaţa Domniei Sale. Debutează în 2003 cu volumul de poezie ***Confesiuni pentru doua generații***, urmat de ***Divina Tragedie***, Editura Tribuna, Sibiu, 2004, ***De la Anna la Caiafa***, Editura Ardealul, Sibiu, 2007, ***La fontaine de ce siècle***, Editura ASLRQ, Montréal, 2009, poezii în limba franceză traduse de Constantin Frosin, ***Printre silabe***, Editura Singur, 2011.

Aflat la vârsta când mintea omenească este preocupată să reflecteze la marile probleme ale existenţei, Adrian Erbiceanu îşi îndreaptă atenţia asupra basmului, care l-a urmărit încă din copilărie, ***Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte***, publicat în 1862 de Petre Ispirescu, pe care-l rescrie în versuri.

Apreciat de Constantin Noica ca un „dar nesperat al culturii noastre folclorice adus umanităţii" şi considerat de Lazăr Şăineanu unic în literatura folclorică europeană prin subiectul abordat şi prin viziune, basmul *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte* reprezintă o profundă meditaţie asupra temelor fundamentale ale vieţii : condiţia umană (Ce este omul? Care este rostul omului în lume?) destinul (această constrângere supranaturală pe care omul, în ciuda încercărilor sale disperate, nu o poate eluda, motiv filosofic în cultura greco-romană, mai ales in tragediile lui Eschil, Sofocle şi Euripide - mitul lui Oedip), căutarea fericirii şi a nemuririi (Ce altceva este călătoria lui Făt-Frumos

spre țara tinereții fără bătrânețe; poate omul fi fericit? Este fericirea tinerețea veşnică şi nemurirea?), scurgerea implacabilă a timpului, moartea ca lege a firii.

Dând măsura talentului său, Adrian Erbiceanu rescrie basmul popular în versuri de o rară frumusețe şi măiestrie, în care motivele epico-filosofice dobândesc o şi mai mare profunzime. Deşi păstrează firul basmului, poetul îl personalizează, dându-i o puternică încărcătură emoțională, care-i sporeşte tragismul. Este impresionant dramatismul creat de poet în descrierea drumului de întoarcere „acasă" şi regăsirea ruinelor casei părinteşti: „Ostenit de căi umblate/ Într-un colț de văgăună/ Zări fostele palate -/ surpături sub clar de lună./ Prins de tremur, în tăcere,/ Dus, lăsă să-i scape frâul :/ Ieri din vânt prindea putere,/ Astăzi, barba-i prindea brâul. "

Pentru a reda cât mai fidel atmosfera basmului popular, poetul foloseşte expresii arhaice, dar şi proverbe şi zicători populare: „Dar ulciorul gol nu merge/ De prea multe ori la apă"; „Şi, precum se-adevereşte/ Că tocmeala migăloasă/ de la târg nu se-nrudeşte/ Cu aceea de acasă /".

În cuvinte emoționante doamna profesoară, poetă şi publicistă, Doina Popa a evidențiat alegoria „dorului" şi a întoarcerii lui Făt-Frumos pe „moşia strămoşească". Poetul emigrează căutând o viață mai bună, dar poartă în el dorul de părinți şi locurile natale. Extrapolând, noi, toți cei care-am ales calea emigrării, trăim în suflet cu acest dor.

Domnul Herman Victorov a arătat că prin complexitatea motivelor epico –filosofice şi a temelor tratate, dar şi prin frumusețea şi profunzimea versurilor, poemul ***Tinerețe fără bătrânețe*** poate fi comparat cu marile creații populare şi culte ale românilor: ***Miorița*** şi ***Legenda Meşterului Manole, Nunta Zamfirei*** de George Coşbuc sau ***Călin, file din poveste*** de Mihai Eminescu.

În încheiere, părintele Gheorghe Săndulescu, parohul Catedralei Ortodoxe *Sfântul Gheorghe* a mulțumit domnului Erbiceanu pentru vizita la Windsor şi pentru darul minunat pe care ni l-a făcut scriind acest poem, domnului Herman Victorov pentru organizarea evenimentului şi celor prezenți pentru participare.

....

Apariţia acestei cărţi este o sărbătoare în literatura română, un moment de referință pe care trebuie să ne socotim norocoşi că-l trăim. Să o păstrăm în rafturile bibliotecilor noastre şi să o transmitem mai departe copiilor noştri. Aşteptăm momentul în care poemul ***Tinerețe fără bătrânețe*** va fi introdus în manualele şcolare şi studiat de cei care învață limba şi literatură română, oriunde s-ar afla - în România sau în diaspora românească. Să preţuim cum se cuvine privilegiul de a lua parte la acest eveniment de excepţie în literatura şi cultura română şi de a fi contemporani cu poetul Adrian Erbiceanu.

DOINA POPA – Dexter, Michigan

Tinerețe fără bătrânețe
revista ALTERNATIVA online,
rubrica: *O carte pe lună*

Ziua de 24 Mai 2014 rămâne înscrisă cu litere vii pe lunga listă de activități memorabile din calendarul cultural al Bisericii Ortodoxe Române *Sfântul Gheorghe* din Windsor, Ontario. Din nou, comunitatea de români de pe aceste meleaguri este martora inițiativei de suflet pe care domnul inginer Herman Victorov, personalitate marcantă desprinsă din ramura nobilă a seminției noastre naționale, ne-o oferă cu generozitatea şi nonşalanța caracteristică din drag de drag față de valorile culturale remarcabile din cultura şi spiritul nostru românesc.

La invitația domniei sale, soseşte la Windsor familia Adrian Erbiceanu din Montreal. Domnul Adrian Erbiceanu, profesor - scriitor, este Preşedintele Asociației Scriitorilor de Limbă Română din Quebec şi semnatar a mai multor volume poezie dintre care se remarcă: ***Confesiuni pentru două generații*** (2003, Editura Tipotrib – Sibiu), ***Divina Tragedie*** (2004, Editura Tipotrib – Sibiu); ***De la Ana la Caiafa*** (Editura Ardealul – Tg. Mureş, 2007), ***La Fontaine de ce siècle***, poeme, 2009- Editura ALSQR, Montreal – 2009), ***Printre silabe***, Editura Singur, Târgovişte, 2011; ***Tinerețe fără bătrânețe*** - povestire în versuri după basmul lui Petre Ispirescu, Editura Anamarol – Bucureşti, 2013. Colaborează la diverse publicații din țară şi peste hotare, este inclus în antologii şi dicționare, prezent în situri de poezie online.

Adrian Erbiceanu, stabilit în Canada din anul 1979, rescrie în versuri basmul ***Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte*** aparţinând lui Petre Ispirescu, scriitor care a trăit între anii 1830 - 1887. Basmul este unul dintre cele mai frumoase, încărcat cu o profundă filozofie folclorică, care l-a urmărit pe poet de-a lungul existenţei sale. Procedeul rescrierii unei opere literare de către un alt autor este o formă de intertextualitate, practicat atunci când limba tinde să devină mai accesibilă.

Eugen Lovinescu a transpus *Odiseea* din versuri în proză, Alexandru Marcu rescrie *Divina Comedie*, Italo Calvino reactualizează intertextual poemul renascentist *Orlando Furioso* de Lodovico Ariosto. Acestea sunt doar câteva exemple de astfel de translaţii lingvistice.

Cartea apare la Editura Anamarol – Bucureşti în anul 2013 cu o prefaţă semnată de Ion Roşioru. Coperta şi grafica interioară, foarte inspirate şi atrăgătoare aparţin graficianului Adrian Popescu.

Regăsim în cuprinsul cărţii îndrăgitul basm al copilăriei noastre transpus în cele mai frumoase versuri, omagiu adus limbii române dar şi fiilor şi nepoţilor autorului, cărora le este dedicată cartea.

Mergând pe firul narativ, poetul esenţializează basmul intr-o imagine modernă, directă cu motive străvechi şi mitologice, realizând un poem despre viaţă, sacrificiul uman, durere, moarte, luptă, dragoste, într-o continuă mirare privind scurgerea necruţătoare a timpului.

Doamna profesoară Mihaela Ignat a prezentat viaţa şi activitatea poetului apoi poemul, cucerind audienţa prin modul profesional abordat. Împreună cu autorul a ales o manieră tandemică, prezentând basmul în cele două variante: proză şi versuri. Prezentarea realizată de către cei doi interpreţi talentaţi, ne-a

dezvăluit momente de farmec interpretativ, dar şi de revenire în planul basmului copilăriei noastre.

Domnul Herman Victorov a vorbit despre poet şi frumuseţea poemului, recitând versuri simbolice în tonuri artistice, stârnind aplauze din partea publicului.

Invitaţii au pus întrebări la care scriitorul a răspuns cu sinceritate, dezvăluind auditoriului detalii privind translatarea basmului în versuri şi motivele care l-au determinat să creeze unul din cele mai frumoase poeme româneşti. S-a urmărit cu interes prezentarea firului narativ: naşterea prinţului moştenitor dorit atât de mult de împărat şi împărăteasă, predestinarea – ursirea acestuia de a se naşte doar dacă va găsi împărăţia tinereţii fără bătrâneţe şi vieţii fără de moarte, promisiunea împăratului , scurgerea timpului de la naşterea până la maturitatea tânărului care se pregăteşte să pornească spre împlinirea destinului, lupta împotriva răului, atingerea scopului şi însoţirea lui cu fata cea mai mică.

Timpul îşi duce rostul – traiul veşnic tânăr – până când, prinţul intră pe tărâmul interzis şi îl atinge dorul, acea coardă sensibilă cu trimitere la ramuri ancestrale. Nu rezistă rugăminţilor soaţei şi supus dorului alege calea de întoarcere spre plaiurile natale. Pe măsură ce se apropie de împărăţie, e tot mai bătrân, locurile sunt schimbate, de nerecunoscut, iar în scaunul tronului îl aşteaptă moartea necruţătoare.

Extrapolând, urmărim până la un punct firul destinului poetului însuşi, sau al nostru, al tuturor celor ce ne-am părăsit ţara natală. Împărtăşim o chemare din adâncurile fiinţei noastre, din glasul pământului, al iubirii de neam şi plaiuri strămoşeşti. Se reiau elementele primordiale gândirii filozofice: viaţa, moartea, spaţiul, timpul, momente cheie ale poemului. Invocarea zodiacului, ca

o predestinare în soarta omului, se desprinde din înțelepciunea populară: „...Un unchiaş bătrân cât Veacul,/ Bătând toaca vremii-n tâmplă,/ Izvodeşte Zodiacul:/ Vămuind căi neştiute,/ Timpu-i hărăzit să fie/ Pentru unii cinci minute,/ Pentru alții, veşnicie". Ielele sunt prinse-n soartă chiar dacă nici ele nu lasă să se înțeleagă ,,De ce timpul e sentință/ De la vulg până la rege”. Timpul este acela care abate suflul nopții nelăsând urme „c-ar fi fost odată/ un flăcău născut să curme/ o poveste-adevărată". Ritmul scurgerii inexorabile a timpului este relevant...„Şi au prins a curge ani / Ca nisipul printre deşte..." ; ,,Vremea trece... să revină/ Şi...revine ca să treacă..."; ,,Vremea curge, cât e vreme.../ Numai noi, săracii, parcă/ N-am avea de ce ne teme/ Când cu vreme ne încarcă..."

În finalul întâlnirii, autorul a recitat din volumele sale de versuri. Părintele parohiei, George Săndulescu, a adus cuvinte de mulțumire poetului, organizatorilor, domnului Herman Victorov şi doamnei profesoare Mihaela Ignat, tuturor celor care au dat curs invitației. O agapă frățească oferită de domnul Victorov a reținut în mod plăcut participanții la discuții amiabile, schimb de opinii, impresii. Vinul din strugurii tămâioşi de pe podgoriile româneşti a însoțit vorbele, dar şi recitalul de versuri interpretate de domnul Victorov.

Ne-am despărțit cu impresii proaspete şi de recunoştință pentru gazde şi pentru gândul poetului Adrian Erbiceanu de a translata basmul nostru îndrăgit într-un poem de excepție, care străluceşte prin ritmicitatea şi muzicalitatea limbajului: duios, subtil, inteligent, subliniind dulceața graiului nostru românesc.

CARMEN DOREAL

Tinerețe fără bătrânețe. Povestire în versuri după un basm de Petre Ispirescu – poem filozofic, semnat de poetul Adrian Erbiceanu

Revista *Constelații Diamantine*, nr. 55, 2015

George Călinescu afirma că ,,Basmul este oglindirea vieții în moduri fabuloase." Fabulos este şi poemul ***Tinerețe fără bătrânețe*** semnat de poetul Adrian Erbiceanu, în volumul cu acelaşi nume, apărut la Editura Anamarol, Bucureşti.

,,...Din adâncu-i o idee/ Fulgeră, stârnind lumină:/ ,,Taci, şi îți promit să fie/ Darul nostru scris în carte:/ Tinerețe pe vecie,/ Cum şi viață fără moarte!" (Adrian Erbiceanu).

Autorul ridica la eşalon înalt literar-filozofic doua planuri interferente, miraculosul şi narativul supranatural, preluate din basmul ispirescian cu acelaşi nume, singurul basm din literatura romāna, fără un <happy end>: ,,Ceasul, dat la jumătate/ De tăriile oculte,/ Suflul nopții îl abate/ Peste cei ce stau s-asculte,/ Urmei să nu-i lase urme/ Şi nici semn c-„a fost odată” / Un flăcău născut să curme/ O poveste-adevărată."

Poetul ştie să incite de la început gustul cititorului, aducând în atenție tentația umana de a descoperi piatra filozofală a nemuririi, a tinereții veşnice: ,,Vremea curge, cât e vreme.../ Numai noi, săracii, parcă/ N-am avea de ce ne teme/ Când cu vreme ne încarcă..."

Tema universală raportată la condiția ființei umane, în căutarea paradisului pierdut, este testată fără răgaz de luptele date între bine şi rău conjugate în versuri încărcate cu rezonanțe misterioase şi înțelesuri profunde: „Duşi de vajnica urgie –/ Gură sumbră ce absoarbe/ Tot ce este urmă vie,/ Pe întinsurile oarbe –/ Se treziră „ca din vise"/ Când se domoli taifunul/ Şi văzură, pare-mi-se,/ Sus pe cer, doi sori, nu unul.// Ca o forță ce desparte/ Ce e rece, de fierbinte –/ Verdele mijea departe;/ Iarba arsă, înainte."

Perisabilitatea destinului omenesc în fața timpului nemilos este confirmată de dimensiunea tragică a existenței umane, veşnicită prin această continuă devenire, de luptă supraomenească a personajului donquijotesc, Făt-Frumos, ce refuză să se resemneze în fața destinului irevocabil, vânând sublimul nemuririi în universuri fantastice: „Nici n-au pus bine piciorul,/ Când... un gol... ca de genune/ Le deschise viitorul/ Spre-o nouă dimensiune:/ Cer, cu fulgere-n risipă,/ Despletea lumini de astre.../ Ora se trăgea în clipă;/ Clipa cumpănea dezastre.// Iar ei, prinşi ca de-o vâltoare/ Ce adună şi dezbină,/ – Două umbre călătoare/ Pe o rază de lumină –/ Lunecau prin tot frământul,/ Neavând ce să mai spună./ Când atinseră pământul:/ Nu, tu, soare... nu, tu, lună!"

Refuzând să abdice de la speranța promisă, chiar daca aceasta uneori poate fi înşelătoare, lecția poemului ***Tinerețe fără bătrânețe*** ritualizează nemurirea în destinul devenirii umane printr-o promisiune înşelătoare, făcută eroului, de regăsire a timpului pierdut, în schimbul sacrificiilor personale: „Şi cătându-şi idealul,/ Prin câmpiile deşarte,/ În galop îşi mâna calul/ Visând *„viața făr' de moarte*".

Alternând persoana a treia cu întâia şi a doua, autorul demonstrează aceeaşi măiestrie inițiată în metafore şi simboluri cu grijă concepute, să secondeze armonia versurilor în curgerea lor liberă, muzicală.

Metamorfoze, purtătoare de acţiuni şi valori simbolice, negociază regăsirea înşelătoare a paradisului pierdut de Fat-Frumos şi a tinereţii fără bătrâneţe, într-o viaţă fără de moarte, în schimbul sacrificiilor făcute. Renunţând la trăirea liniştită a clipelor prezente, cât şi la confortul unei vieţi obişnuite, condimentată cu sentimente şi bucurii omeneşti, de iubire, familie, dor de pământ şi de părinţii dragi, sacrificate în numele unui destin înşelător, personajul principal luptă cu viaţa şi capcanele ei, pe tărâmuri străine: „Când se revărsară zorii,/ Se porni din slăvi un vaier/ Vălmăşind în trombă norii,/ Fulgerând - trăsnind prin aer.../ În urgia hăbăucă,/ Zarea stând s-o vămuiască,/ Gheonoaia-n zbor... nălucă:/ Trup de şarpe - cap de broască!// - Saltă iute-n şa, stăpâne,/ Şi loveşte fără teamă,/ Că de nu, nu-i ce rămâne,/ Iar de e, cui vei da seamă?/ Şi se ridicară-n slavă.../ Făt-Frumos – una cu spada –,/ Dârz şi fără de zăbavă,/ Se-avântă, scurtându-i coada."

Confruntarea dintre bine şi rău în acest periplu misterios al lui Făt-Frumos, demonstrează interpătrunderea fabulosului în tiparul poemului, preluând subiectul condiţiei umane raportată la erou şi lupta lui, împotriva condiţiei perisabilităţii umane, în faţa timpului neiertător: „Deci, la drum, cei doi porniră,/ Cal şi călăreţ... vii umbre/ Pe drumeagul ce se-nşiră/ Printre dealurile sumbre./ Şi-ar fi mers ei cale lungă,/ Tocind tălpile mândriei,/ Dacă n-ar fi fost s-ajungă / La hotarele moşiei...// Vremea trece... să revină/ Şi... revine ca să treacă.../ Din senin, fără pricină,/ Vânturile, strânse-n clacă,/ Hoinărind pe căi antíce,/ Împletiră lungi spirale,/ Şi-ncepură să ridice/ Tot ce întâlneau în cale."

....

Întrebările filozofice dezvăluiesc un întreg conflict, în care se testează limitele individului proporţional cu sacrificiile făcute eroic în drumul luptei cu

viața pentru recuperarea valorilor ei de neîntrecut, precum iubirea, familia, pământul strămoşesc, idealuri transmise din tată în fiu, toate acestea laolaltă, adăugând poemului, semnificații profunde: „Geaba prinseră tustrele/ Gustul lacrimii amare,/ Prefăcând în praf de stele/ Zilele din călindare.../ Că nimic nu-i dat să fie/ Ca durerea ce te cheamă,/ Mai presus de Veşnicie:/ Dor de tată, dor de mamă!// Când văzură că nu-i cale/ Să-l rețină cu de-a sila,/ Soțioara – cuib de jale,/ Împietrită – plânsu-şi-l-a,/ Că pe fruntea sa Pieirea/ Sta înscrisă ca-ntr-o carte –/ Semn lăsat că Nemurirea-i/ Visul-viselor deşarte!... "

Acceptarea din start a supranaturalului, în cazul de față adaugă poemului un mister răsplătit cu restabilirea unui echilibru autentificat: „Totuşi, cum în basm se-ntâmplă,/ Un unchiaş bătrân cât Veacul/ Bătând toaca vremii-n tâmplă,/ Izvodeşte Zodiacul:/ „Vămuind căi neştiute,/Timpu-i hărăzit să fie/ Pentru unii – cinci minute,/ Pentru alții – veşnicie!"

Volumul elaborat poetic, dar si intens filozofic, semnat de Adrian Erbiceanu, autentifică certificatul de naştere al unui autor de succes, a cărui stea se înalță convingător, pe cerul istoriei literare!

IONUȚ CARAGEA

Şamanul timpului

Revista *Pro Saeculum*, 7-8 / 2016, pag. 226

Adrian Erbiceanu a aşteptat pană la 62 de ani pentru a debuta editorial cu volumul de poeme ***Confesiuni pentru două generații*** (2003), urmat de ***Divina Tragedie*** (2004) şi De la ***Anna la Caiafa*** (2007). În iulie 2008 înființează Asociația Scriitorilor de Limbă Romană din Quebec, ocupându-se, în calitate de preşedinte, de destinul acestei asociații. Devine, totodată, director al editurii ASLRQ, contribuind prin antologiile ASLRQ (edițiile din 2009 şi 2015) şi prin celelalte apariții editoriale la promovarea literaturii române în provincia Québec. Cele mai recente dintre volumele sale de poeme sunt ***La fontaine de ce siècle***, 2009; ***Printre silabe***, 2011; ***Tinerețe fără bătrânețe***", Ed. Anamarol, 2013; "Însemnele nopții", 2016.

In toate cărțile pe care le-a scris, Adrian Erbiceanu a rămas fidel versificației clasice, cu rimă şi ritm, aşa cum le şade bine unor poeți aflați la vârsta sedimentării ideatice şi a investigației dincolo de banalitatea pe care o oferă palpabilul. Depărtarea de țară şi vorbirea curentă a unei limbi străine (engleza) l-au izolat în sanctuarul poetic, dar nu l-au făcut să renunțe la ce este mai frumos şi mai prețios din panoplia cuvintelor care i-au împodobit cămările inimii. Poezia sa este ca un costum milităresc la patru ace, pe care l-a ținut zeci de ani la naftalina cuvintelor bacoviene, minulesciene, coşbuciene sau eminesciene, așteptând pentru a fi purtat pe drumurile marilor taine şi in luptele inegale cu timpul.

O luptă inegală cu timpul este şi volumul ***Tinereţe fără bătrâneţe***, o povestire în versuri după celebrul basm publicat de Petre Ispirescu, ***Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte***.

Acest volum nu este numai o transpunere impecabilă în versuri clasice a cunoscutului basm, ci şi o adaptare a lui la dramele şi întâmplările care au marcat viaţa lui Adrian Erbiceanu. Despre rescriere, ca formă de intertextualitate, nu voi intra în detaliu, deoarece Ion Roşioru, autorul prefeţei, face o excelentă analiză a acestui procedeu literar şi dă şi câteva exemple de opere literare în care a mai fost folosit (*Ţiganiada* lui Ion Budai Deleanu; transpunerea *Odiseei*, din versuri în proză, de către Eugen Lovinescu, şi a *Divinei Comedii* de către Alexandru Marcu). Voi vorbi în special despre tragismul acestui basm în versuri, despre revolta omului împotriva destinului implacabil şi căutarea paradisului pierdut.

Cu versurile sale melodioase (ce amintesc de Eminescu şi cu minunatele cuvinte arhaice bine intarsiate în registrul liric, Adrian Erbiceanu reconstruieşte paradisul basmului fără happy-end, dorind ca temelia acestui paradis să reziste în continuare. La limita dintre deznădejde şi disperare, dintre strigăt şi scâncet, autorul, precum un şaman al timpului, îşi face culcuş în pântecul clepsidrei, privind cum nisipul înalţă piramida ineluctabilului: „Şi au prins a curge anii/ Ca nisipul printre deşte.../ Numai că, sub zodii stranii,/ Omul soarta-şi împlineşte!".

Timpul îl priveşte cu ochi de piatră pe feciorul de împărat (dar şi pe autor), cerându-i dobândă pentru fiecare moment de admiraţie a frumuseţii din tărâmul dorului şi al tinereţii fără bătrâneţe: „Totuşi, cum în basm se-ntâmplă,/ Un unchiaş bătrân cât Veacul,/ Bătând toaca vremii-n tâmplă,/ Izvodeşte

Zodiacul:/ Vămuind căi neştiute/ Timpu-i hărăzit să fie/ Pentru unii – cinci minute,/ Pentru alții – veşnicie!"

Interesant este şi faptul că prin meditația asupra timpului şi a depărtării, Adrian Erbiceanu „cosmografiază" nu numai universul ispirescian, ci şi pe cel eminescian (*La steaua*), ceea ce demonstrează capacitatea poetului de a folosi metoda intertextualității cu sublimă eleganță, fără a se abate de la ideea de bază a basmului: „Punând capăt la poveste/ Gândul, fremătând, ne duce/ Spre îndepărtări celeste,/ Unde altă stea străluce..." De altfel, şi teoria facerii universului din ***Scrisoarea I*** de Eminescu (Pe când totul era lipsă de viață şi voință,/ Când nu s-ascundea nimica, deşi tot era ascuns.../ Când pătruns de sine însuşi odihnea cel nepătruns./ Fu prăpastie? genune? Fu noian întins de apă?/ N-a fost lume pricepută şi nici minte s-o priceapă...) o găsim şi în versurile lui Adrian Erbiceanu sub o altă formă, adaptată basmului ispirescian: „Nici n-au pus bine piciorul,/ Când... un gol... ca de genune/ Le deschise viitorul/ Spre-o nouă dimensiune:/ Cer, cu fulgere-n risipă,/ Despletea lumini de astre.../ Ora se trăgea din clipă;/ Clipa cumpănea dezastre."

Iată, deci, un poet care nu doar translează un tip de discurs într-altul, ci şi foloseşte fondul tragic al existenței sale şi intertextualitatea pentru a ne face martorii periplului său lirico-transcendental. Basmul publicat de Petre Ispirescu a fost o sursă bogată de inspirație pentru autor, un fel de obsesie la care acesta s-a întors pentru a-şi recalibra armele cuvintelor, singurele cu care poate lupta împotriva uitării şi trecerii timpului.

REMUS FOLTOŞ

***Tinereţe fără bătrâneţe. Omul între pământesc şi imortalitate*, fragment din volumul *Mari idei în poezia lui Adrian Erbiceanu*, pag. 33-45, Editura Fides, Iaşi, 2016**

Basmul prescurtat.

Într-un tărâm dintr-o vreme fără de vreme, un Împărat şi o Împărăteasă îşi doresc un prunc deşi nu-l pot avea. A trece peste această imposibilitate se face doar printr-o promisiune a Împăratului că-i va da fiului său - tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte. Numai în urma acestei promisiuni fătul ia hotărârea să se nască. Aflat sub o zodie a neobişnuitului, Făt-Frumos creşte într-un an cât alţii în şapte, parcă pregătindu-se pentru un destin de excepţie. Căci, la vremea potrivită, la sorocul îndeplinirii promisiunii, atunci când Împăratul se declară neputincios, Făt-Frumos decide să caute singur ceea ce i-a fost promis. Înveşmântat în straiele tatălui său, purtând armele acestuia, şi alegându-şi pe cel mai răpciugos cal (căci cel mai năzdrăvan – excepţia de la regulă e prezentă şi în această alegere), Făt-Frumos se va înscrie în lupta pentru depăşirea condiţiei existenţiale fireşti. Trecând prin lupte aproape insurmontabile cu factorii destinali (Gheonoaia, Scorpia), semnul sub care fiinţează apare din nou unul aparte. Astfel, ajutat de calul său, iarăşi – simbol al unei mobilităţi speciale în ordinea temporală şi spaţială - el câştigă imortalitatea, ajungând într-un tărâm al zânelor (Paradisul) şi căsătorindu-se cu cea mică dintre ele. Însă, printr-un accident – aşa cum de altfel a şi venit pe lume – Făt-Frumos depăşeşte o limită prohibitorie (Valea Plângerii) şi este

secerat de „dor de mamă, dor de tată". Drept urmare se întoarce din Eternitate iarăşi sub Timp, confirmând parcă faptul că Ordinea poate fi eludată, dar numai pentru o perioadă scurtă. Se poate să existe un paralelism între Eternitate şi Timp, căci eternitatea este varianta prescurtată a timpului, iar timpul este varianta dilatată a eternității (când se întoarce în timp, Făt-Frumos constată un decalaj temporal substanţial – trecuse foarte multă vreme în raport cu durata pe care el a petrecut-o în Paradis). Şi se poate să existe, aşadar, un scurt-circuit între cele două lumi. Dar Ordinea e ordine, şi "comerțul" între cele două lumi este anihilat. Revenirea la firesc se soldează cu prefacerea lui Făt-Frumos într-un „pumn de ţărână". Eternitatea este dislocată de către Timp; Tinereţea fără bătrâneţe este dislocată de către Moarte.

Tinereţe fără bătrâneţe. Povestire în versuri după un basm de Petre Ispirescu – Adrian Erbiceanu, Editura ANAMAROL, Bucureşti, 2013 – un comentariu.

Atmosfera de basm ne cucereşte spontan cu o descriere a nopţii - cel mai fecund motiv din care izvorăşte misterul de totdeauna al existenţei omeneşti.

Noaptea este prefigurată ca o „stăpână" peste Univers. Prezenţa ei, aproape concretă, se materializează abrupt prin sunetele de toacă. Însă acestea se pornesc nu la oră fixă, ci la oră „fără cinci minute" – semn că imperfecţiunea din lumea sublunară este nu numai recunoscută, dar şi aducătoare de simptome nefaste în miezul intrigii din basm.

Căci noaptea este „captată" de povestitor sub numele de „vicleană". Inima însuşi povestitorului, dar şi a receptorului, la auzul toacei, prinde să bată „în destrunare". Căci în această lume imperfectă „legea nu e Lege", iar „faptele

bune sau rele" nu au rostul lor propriu-zis, ci unul aleatoriu – şi de aceea „cine poate a-nţelege? " atât rostul faptelor, cât şi al legilor.

De fapt se deschide, cu această sentinţă, problema nesiguranţei de pe terenul aspru al Ordinii lumeşti; faptul că poate exista excepţie de la regula regăsită în Lege; faptul că oamenii nu au întotdeauna reperele necesare discriminării binelui de rău. Toate acestea neliniştesc lectorul şi-l pregătesc pentru cea mai mare excepţie de la regulă: năzuinţa către nemurire, care este, de fapt, şi tema centrală a poemului nostru. Iar faptul negativităţii ce însoţeşte această temă anticipează tragismul şi non-happy-endul poveştii.

Până să cauţi răspuns la această problemă (a nemuririi), eşti depăşit de un timp care nu stă pe loc. Gândind la Eternitate, te ajunge din urmă Timpul (neiertător): „Tot cătând, din fapt de sară,/ Răspuns clar la întrebare,/ Negurile înhămară/ Stelele la Carul Mare". Iar povestea care se naşte din această căutare a Eternităţii e însăşi povestea despre care facem vorbire, împreună cu autorul ei, şi care îşi aruncă „puntea"...„peste timp şi peste lume", tocmai pentru a găsi „tâlcurile".

Povestea se auto-fundează („Zice-se c-a fost odată,/ – Că de nu, nu s-ar mai zice –") tocmai pe veracitatea ei simbolică. Nu se vrea o poveste realistă, ci una care are un rost tocmai prin ceea ce ea însăşi va vehicula cu titlu de tâlc. Iar legătura cu adevărata dificultate pe care o avem de surmontat în faţa noastră, este plasarea poveştii undeva „într-o ţară-ndepărtată". Este vorba despre o depărtare atât de mare, încât acest tărâm este sinonim cu „visul". Şi depărtarea ne inspiră, nouă, oamenilor, o dorinţă şi un dor – concrete – de a „atinge", de a „parcurge" distanţa care separă, căci departele reprezintă pentru noi ceea ce nu avem, ceea ce visăm să avem. Fericirea noastră nu poate fi decât proiectată undeva, la linia orizontului, căci n-o putem deţine, sau, cel puţin, n-o putem

deține pe de-a-ntregul. La ea putem, însă, visa. Şi putem visa, cum spune autorul, „ferice". Departele tărâmului poveştii, unde stăpânesc Împăratul şi Împărăteasa, va fi dublat de un alt departe: acela unde va cunoaşte Făt-Frumos nemurirea, tinerețea fără de bătrânețe.

Aşadar, actorii secundari ai basmului, Împăratul şi Împărăteasa, atunci când îşi caută rostul şi când – după cum ei bine ştiu – rostul lor este perpetuarea „reuşită" sub forma unui „destin împlinit" (urmaşul), ei nu au parte de această împlinire, căci „soarta" este „sub zodii stranii". Ei îşi doresc un fecior, dar nu-l pot avea.

Intriga poveştii este adusă de un – să-i spunem – „ursitor": un „unchiaş bătrân cât veacul", care pare să înțeleagă dintotdeauna rosturile oamenilor şi ale lumii. Ceea ce acesta le urseşte Împăratului şi Împărătesei este că vor avea parte de un „prunc", dar el le va aduce „suferință/ Bucurii şi întristare". Aşadar el se va naşte, însă el va deborda ordinea firească a destinului: căci el deține în sine o ambivalență neliniştitoare (va aduce şi bucurie dar şi întristare). Nefirescul este chiar zodia sub care acest Făt-Frumos va evolua în întreaga poveste: se va naşte doar în urma unui legământ prin care i se făgăduia tinerețea fără bătrânețe şi viața fără de moarte; va creşte într-un an cât alții în şapte; va explora limitele umane inerente (întâlnirile cu Gheonoaia şi Scorpia); va deveni imortal; şi apoi se va întoarce la condiția de muritor. Iată un parcurs ce expune o situație de excepție.

Dar n-ar fi un lucru atât de neobişnuit ca acest Făt-Frumos să aibă un alt parcurs destinal, din moment ce, practic, se naşte cu o preeminență ce frizează imposibilitatea. Naşterea lui este aproape un accident (filosofic vorbind), căci Ordinea naturală este încălcată. Promisiunea din momentul naşterii, anume că va căpăta nemurirea, este un act prin care Ordinea este eludată, violată, forțată,

înşelată. Autorul spune că dorinţele Împăratului şi Împărătesei (de a avea un prunc) sunt – textual – „oculte", iar ele se realizează ca o „găsire a leacului" (deci oarecum magic).

Apare presimţirea unei Eternităţi care ne împlineşte rosturile noastre omeneşti – prin totalizarea unei existenţe care nu se poate şterge de pe răbojul duratei din care facem parte: „Vremea curge, cât e vreme.../ Numai noi, săracii, parcă/ N-am avea de ce ne teme/ Când cu vreme ne încarcă".

Această presimţire este fundalul pe care se proiectează imposibilitatea pruncului de a se naşte. Împăratul promite pruncului aflat în sânul matern tot ceea ce el deţine, fără precupeţire: „Numai, naşte-te, odată!... " Ba chiar îl atenţionează pe făt că: „Timpul nu-i făcut să ierte". Ca şi cum ar avea intenţia de a-l speria că nu se va mai putea naşte dacă nu se va naşte imediat, Împăratul, degeaba: este „învins", „pustiit" şi „prinse lacrimi să deşerte". Se subînţelege că pruncul este hotărât să nu se mai nască, este oarecum „sigur pe sine" – căci a intra în Lume înseamnă a intra tocmai în acel Timp „care nu-i făcut să ierte". Fătul preferă Eternitatea – adică tocmai ceea ce tatăl, într-un moment de inspiraţie, îi promite: „Din adâncu-i o idee/ Fulgeră, stârnind lumină:/ „Taci, şi îţi promit să fie/ Darul nostru scris în carte:/ Tinereţe pe vecie,/ Cum şi viaţă fără moarte!".

Când tatăl înţelege că pruncul se va naşte până la urmă, chiar în urma acestei promisiuni, el înţelege de fapt că a făcut un legământ cu Destinul (poate cu Dumnezeu însuşi) – cu toate că va uita parţial acest lucru. De fapt a făcut un pact cu Eternitatea pentru a „insera" în ea o viaţă de om, parcă ştiind dinainte că, până la urmă, aceasta îşi va cere drepturile. Cum este firesc, Eternitatea, la timpul potrivit, îi va lua Împăratului acest dar pe care ea i l-a făcut.

Cu toate acestea, Făt-Frumos va recuza destinul „scris în stele" şi se va întoarce – chiar dacă doar la nişte ruine (ale Împărăției) şi la nişte morminte (ale părinților) -, mânat de un mare „dor de mamă, dor de tată". Căci nimic nu este mai puternic decât acest dor – nici chiar „privilegiile" Eternității. Fericirea pământească pare să fie cu mult mai „dulce" şi mai puternică decât orice experiență „siderală". Chiar dacă Ordinea a fost pentru puțin timp dislocată, ea se va impune din nou, corectând tot ceea ce este nefiresc. Omul nu se poate împlini cu adevărat decât în mijlocul acestei Ordini şi la „comandamentele" ei.

Venind vremea să primească ceea ce i s-a promis, şi considerând că n-ar fi tocmai imposibil să găsească ceea ce caută (nemurirea), Făt-Frumos se hotărăşte să dobândească el însuşi acel tărâm fericit. Numai că va întâmpina greutăți, aşa cum este şi firesc. Parabola luptelor lui Făt-Frumos cu Gheonoaia şi Scorpia îşi are înțelesul în dificultatea atingerii idealului omenesc.

Iar atunci când aspirațiile şi „dorul de ducă" îşi spun cuvântul – paradisul e aproape. Iar acesta, deşi e aproape din punct de vedere aspirațional, el este foarte departe din punct de vedere real. Însă nu imposibil de atins. Ne este descris undeva la „capătul lumii", unde este „veşnic primăvară".

Imediat apar şi alte determinații, de data aceasta mai abstracte: „Nici n-au pus bine piciorul,/ Când... un gol... ca de genune/ Le deschise viitorul/ Spre-o nouă dimensiune:/ Cer, cu fulgere-n risipă,/ Despletea lumini de astre.../ Ora se trăgea în clipă;/ Clipa cumpănea dezastre".

Dacă ora era cât clipa – înțelegem prezența „mediului" Eternității, dar, atunci când „Clipa cumpănea dezastre", înțelegem că „locul" Eternității este unul bine păzit şi inaccesibil – aşa cum de fapt şi ni se prezintă sau ni se manifestă în orice experiență omenească posibilă. Locul Paradisului (respectiv al Eternității) este un loc unde însăşi Viața este "conservată" de nişte "hotare"

care sunt şi (de) „strajă", dar şi „sorginte". Originea şi paza Vieţii sunt determinaţiile care se mai adaugă, deci.

Pe lângă aceste determinaţii mai apar şi altele, mai plastice, din nou: „Dăltuit în mii de feţe,/ – Soare născător de soare –/ Un palat le da bineţe/ Cu sclipiri îmbietoare". Atât de răspândită, metafora luminii, dar şi a Soarelui - pentru a localiza Paradisul -, devine un fel de perpetuum mobile sau un fel de causa sui, căci ea se alimentează din sine, ea nu suferă de maladia lanţului cauzalităţii, există undeva într-o exterioritate pe care o putem numi Infinit, dar pe care n-o putem cuprinde cu mintea. Inaccesibilitatea ia forma rudimentară sau „populară" a unui palat, unde vulgul nu are de obicei acces. „Miile de feţe" ale palatului reprezintă diversitatea infinită, poate chiar o formă de labirint paradisiac, în care perspectivele frumosului şi ale binelui – resimţite – sunt nesfârşite, şi tocmai de aceea atât de dezirabile.

Altă înfăţişare a Paradisului – şi cum putea să nu fie aşa?! – este „eternul feminin" reprezentat de cele trei zâne surori ce stăpânesc fericitul tărâm, unde Făt-Frumos ajunge şi unde, căsătorindu-se cu cea mică, gustă din negrăita tinereţe fără bătrâneţe.

Numai că, tot printr-un fel de accident, calitatea vieţii eterne a lui Făt-Frumos este viciată. Trecând hotarele Văii Plângerii, mânat astfel în timpul unei vânători (e vorba de vânătoarea unui iepure – simbol nu neapărat al fricii, în cazul de faţă, cât al grijii - element fundamental al vieţii omeneşti sublunare, element care nu poate fi prezent în existenţa paradisiacă), el va încălca un consemn despre care îl avertizaseră cele trei zâne.

Această experienţă a trecerii de hotarul Văii Plângerii îi deşteaptă lui Făt-Frumos „Dorurile lumii toate:/ Dor de mamă, dor de tată". Este evident că toate

dorurile lumii izvorăsc – dacă stăm să ne gândim bine – din cele două fundamentale. Căci toată istoria noastră, ca oameni, este legată de imaginea faptelor, lucrurilor, năzuințelor, speranțelor, evenimentelor, gândurilor sau amintirilor ce le au în mijlocul lor pe părinții noştri.

Acest dor nețărmurit îl marchează subit pe Făt-Frumos şi îl va determina să părăsească Paradisul. Iar în momentul următor tinerețea lui este deteriorată şi pulverizată. Făt-Frumos devine „o suflare vlăguită".

Faptul că există ceva mai puternic decât gustul Eternității şi al Paradisului este de necrezut şi pare de neacceptat. Cu toate acestea: „Că nimic nu-i dat să fie/ Ca durerea ce te cheamă,/ Mai presus de Veşnicie:/ Dor de tată, dor de mamă!" Iar „Nemurirea-i/ Visul-viselor deşarte..."

„Sfidând Tăria", Făt-Frumos pleacă din Paradis cu promisiunea că „orice-ar face,/ De pe unde doru-l mână,/ Înapoi se va întoarce,/ Pe vecie să rămână". Luându-şi această promisiune, el anticipează de fapt că, întorcându-se sub Timp, părăsind Eternitatea, el se înscrie în cealaltă formă a Eternității: - şi asta deoarece Timpul este forma „desfăşurată" a unei Clipe „instantanee".

Între mişcare şi repaos nu există decât o diferență de „modalitate de apariție". Cele două feluri de existență, deşi sunt paralele, ele există una ca variantă inversată a celeilalte. Clipa „condensează" Devenirea, Devenirea „dezvoltă" Clipa. Eternitatea este „prescurtarea" Timpului, iar Timpul este "narațiunea" Eternității.

Ajuns în lumea din care a plecat, Făt-Frumos constată că ceea ce lui i s-a părut o durată oarecare de timp, o durată pe care a petrecut-o în Paradis, în ceastălaltă lume, acea durată a echivalat cu o veşnicie. (Desigur, după cum este lesne de înțeles, avem condensată aici povestea einsteiniană a relativității duratei.)

Palatele părinteşti le găseşte în ruină, iar el însuşi îmbătrâneşte pe dată. Scormonind după vreo urmă a timpurilor de dinainte, ce altceva să găsească Făt-Frumos decât pe însăşi moartea lui, ce, atingându-l, îl transformă într-un „pumn de țărână". Aici apare iarăşi atoatestăpânitoarea noapte sub oblăduirea căreia „tăriile oculte" au dat „ceasul la jumătate" – semn că timpul nu lasă să fie devoalată „juruirea prinsă-n soartă".

CEZARINA ADAMESCU

O MINUNARE CONTINUĂ: STUDIU ASUPRA UNEI CAPODOPERE, reproducere din volumul *Adrian Erbiceanu - În căutarea tinereții fără bătrânețe*, pag. 45-61, Editura Anamarol, Bucureşti, 2016

Cândva, odinioară, am citit o carte încântătoare scrisă de Charles şi Mary Lamb, *Povestiri după piesele lui Shakespeare*. Era un fel de transcriere în proză, sub formă de basme, a principalelor piese shakespeariene. Aşa am început să-l înțeleg, să-l caut şi să-l aprofundez pe marele Will. Prin poveşti respectând toate legile basmului. Era, pentru vârsta mea de atunci, cea mai bună modalitate de a-l înțelege. Mai târziu, văzând majoritatea pieselor, aveam deja în minte povestea, personajele, atmosfera, ceea ce-mi sporea curiozitatea de a afla dacă se potrivesc cu imaginea mea de atunci.

De altfel, şi poemul ***Luceafărul*** expresia geniului eminescian, a fost inspirat dintr-un basm: „Poemul LUCEAFĂRUL are ca punct de plecare un basm românesc, ***Fata în gradina de aur***, cules de călătorul german Richard Kunisch, basm pe care Eminescu l-a versificat într-o prima versiune, chiar sub acest titlu. Apoi, trecându-l printr-o serie de alte variante, marele poet l-a filtrat, restructurându-l mereu şi dându-i sensuri noi, până ce a devenit *Luceafărul*". (cf. Enciclopedia WIKIPEDIA).

Un alt râvnitor la clipa veşnică este Faust care-şi vinde sufletul pentru întoarcerea la tinerețe, temă oarecum apropiată de cea a basmului cules de Petre Ispirescu.

Oricum, basmul în general are multe elemente poetice transpuse epic. Această dimensiune poematică este subliniată de Adrian Erbiceanu în transpunerea basmului ***Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte***, apărut pe hârtie cu un secol şi jumătate în urmă, după ce a circulat oral, cine ştie câte veacuri. Însuşi titlul este filozofico-poetic. Dar mai poate însemna ceva: proiectarea unei iluzii a omului de a deveni nemuritor. Pedalând pe aceste concepte fundamentale, Naştere şi Moarte (intrare în lume, ieşire din lume) basmul este o strălucită meditație filozofică asupra existenței umane.

Adrian Erbiceanu a întreprins un asemenea demers, de transpunere în vers a unui basm cules de Petre Ispirescu, unul din cele mai populare basme româneşti, expresia genului popular, pentru a-l face mai uşor accesibil, a-i descifra toate sensurile, a-i sublinia mesajul, într-un cuvânt, a-l esențializa și readuce în actualitate, dând strălucire scrierii printr-o limbă de o acuratețe fără cusur.

Canoanele prozodiei clasice încadrează această frumoasă poveste, ca pe un tablou minunat într-o ramă de aur. Rezultatul este o nouă reuşită a genului care s-a bucurat de o foarte bună primire din partea cititorilor de toate vârstele, o foarte bună apreciere pe care criticii zilei au acordat-o acestei scrieri inedite şi foarte gustate de public. Şi dacă basmul în sine, cules de tipograful Petre Ispirescu şi publicat în 1862 în ziarul *Țăranul român*, apoi în 1882 în volumul *Legende sau Basmele românilor adunate din gura poporului* de P. Ispirescu, volum prefațat de însuşi Vasile Alecsandri, care şi el a scris legende şi basme, a întrunit toate datele unei capodopere, rescrierea lui versificată acum de Adrian Erbiceanu, nu e mai puțin apreciată.

Această întreprindere, foarte îndrăzneață, a necesitat însă, multe strădanii şi o muncă asiduă de a aduna în vers, ceea ce vocea poporului a purtat sute de

ani, din gură în gură, ca pildă de înțelepciune a neamului, ca aspiraţie spre dăinuire eternă, ca expresie a sufletului românesc şi a frumuseţii limbii populare, încărcată de înțelepciune, de pilde, proverbe şi zicători.

Forța de expresie a poeziei este biruitoare, ea cucereşte prin muzicalitate, prin expresivitate, prin mulțimea de nuanțe la care se pretează, prin culoare şi imagistică.

Dacă adăugăm şi desenul de pe copertă şi ilustrațiile policrome din interior, realizate artistic de mâna lui Adrian Popescu, avem imaginea unei cărți pe care orice om şi-ar dori să o aibă în casă. Ca şi *Micul Prinț* al lui Antoine de Saint-Exupéry, cartea se adresează tuturor vârstelor pentru că fiecare va găsi în ea un strop de înțelepciune care să-i limpezească mintea şi să-i picure în suflet dulceața Cuvântului de poveste şi a atmosferei feerice în care pot intra, doar cu un gest.

Toate categoriile filozofiei se întrunesc aici: Timpul, Spațiul, Viața, Moartea, Adevărul ş.a.

Dimensiunea relativă a Timpului este subliniată în mai multe rânduri. El este când condensat, când dilatat, în funcție de cum îl percep protagoniştii, dar şi mulțimea de rând.

Întreaga poveste, fie că este epică, fie lirică este aventura existențială a omului născut, purtător al păcatului primordial săvârşit de protopărinții noştri, după care, omului i s-au pus anumite interdicții: să trăiască doar un anumit număr de ani, să-i fie permise un număr limitat de acțiuni. Pierderea acestui bun prețios, cum e timpul, va fi, îndeobşte, sancționată.

De fapt, timpul tinereții fără bătrânețe şi al vieții fără de moarte este cel edenic, de dinainte de căderea omului.

Fiecare ne naştem cu amintirea Paradisului, cu acel timp ferice, hiperboreic, fără minute şi fără secunde, la care vom reveni doar după ce vom păşi în eternitate.

Prin zidul impenetrabil pe care îl trage moartea în cele din urmă, dă adevărata dimensiune a vieţii pe care o şi defineşte. Acest tandem e obligatoriu să rămână de nedezlipit, una fără cealaltă negăsindu-şi dimensiunile.

Într-un fel este şi drama lui Hyperion care, din nemurirea lui, vrea să coboare în lume pentru a trăi, alături de „preafrumoasa fată", cel puțin „o oră de iubire". Cererea tânărului Luceafăr este respinsă de Demiurg şi el se întoarce în lumea lui „nemuritor şi rece".

Fie că e o prelucrare de folclor, fie a unei creaţii clasice, cu autor, transcrierea unui text şi transpunerea lui în actualitate, îmbrăcat în haină nouă, este o lucrare de sine stătătoare care merită atenţie, nu numai pentru că reaminteşte de textul original, dar poate scoate în evidență nuanțe nebănuite, sporindu-i valoarea şi readucându-l sub ochii privitorului. E un experiment, o provocare şi societatea actuală se nutreşte din ce în ce mai mult cu provocări.

Fenomene cosmice extraordinare specifice basmului, apar adeseori, încărcate de simboluri: două luni pe cer, doi sori în loc de unul ş.a.

În general, Adrian Erbiceanu respectă firul narativ, dar adaugă, ca un plus de frumusețe, propria imaginație şi reflecţie în desfăşurarea poemului.

De reţinut: cartea este dedicată „fiilor şi nepoților mei, şi, nu în cele din urmă, limbii române". Un gest salutar de reverență limbii materne a cărei dulceață a simțit-o, o dată cu laptele mamei şi pe care nu a uitat-o, dimpotrivă, cu fiecare carte, o îmbogățeşte cu sufletul său delicat şi de a cărei acuratețe are întotdeauna maximă preocupare.

Lumea basmelor este cea a castelelor strălucitoare locuite de împăraţi, împărătese, prinţi, prințese, curteni care dovedesc un comportament comun cu locuitorii de rând, au aceleaşi dorințe, înscrise în legile firii, de a avea copii și de-a avea ce să le lase moștenire. Nu e de mirare că Împăratul îşi doreşte cu ardoare un moştenitor, dar care, chiar înainte de a veni pe lume, dovedeşte că are personalitate şi pune condiții ca să se ivească. Constrâns de această împrejurare ciudată, tatăl său îl îmbie cu fel de fel de bunătăți, dar toate par a fi în zadar.

Intrăm aici în adevărata lume magică specifică poveştii. Elemente supranaturale (pruncul vorbeşte cu tatăl încă înainte de a se fi născut), creşte într-o zi cât alții în şapte, fiul porneşte singur în căutarea acelei himere, imposibil de atins, tinerețea fără bătrânețe, decis să nu-i dea vremii „păsuire". Ori, e o dovadă de trufie nemaiîntâlnită să doreşti să supui Timpul, după propria-i voință. El curge implacabil, indiferent de dorințele oamenilor.

Se dovedeşte însă, că tânărul Făt-Frumos, o dată ajuns pe tărâmul tinereții fără bătrâneţe şi al vieții fără de moarte, uitând de părinţii săi care-l aşteptau, de împărăția rămasă fără tron, datorită firii sale, încalcă interdicțiile şi are parte de acelaşi regim cu al muritorilor de rând, ca urmare a acestei trufii. El doreşte acum să se reîntoarcă la ceea ce părăsise cu milenii în urmă, dar, vai! nimic nu mai rămăsese din cei vii, locurile îi erau total necunoscute. Se dovedeşte astfel, că nemurirea nu-i pentru muritori, chiar dacă pentru o vreme şi pentru mai multe vremi, prinţul gustase din ea pe deplin. Forța dorului de casă nu i-a îngăduit, să rămână, însă, pe meleagul veşnic. Reîntoarcerea este destul de tristă, iar pe măsura drumului, prinţul îmbătrâneşte într-atât, încât anevoie se mai putea ține pe picioare. Odată ajuns, mai are de înfruntat o singură încercare: întâlnirea printre ruinele palatului cu Moartea, cea de care se temuse

şi fugise în anii tinereții, și care, de atât de multă așteptarea, se zbătea și ea în agonie.

Morala care se desprinde din basmul ispirescian este: nu poţi suprima moartea decât prin intermediul propriei deveniri istorice. Iar Nemurirea este „visul viselor deşarte! „

Aceasta e desfăşurarea basmului clasic. Să ne oprim acum la realizarea de excepție, la forța imagistică remarcabilă a poetului Adrian Erbiceanu, pentru a reda în vers, un basm smuls din colbul vremurilor.

Nu întâmplător, povestea începe noaptea, când umbrele cresc înfricoşător, când toate se întâmplă, când se încinge „Jocul Ielelor", cele prevestitoare de rău, atunci când spiritele se agită că nu mai au vreme să dispară în lumea lor.

Aşadar, noaptea e în toi. Autorul pune preţ mare pe Timp şi-i marchează obsesiv trecerea ca să justifice dorința pruncului ce se va naşte de a anihila Timpul. Însă Timpul măsoară ora, minutul, secunda, cu „vechea toacă", după „ritmuri din vechimi născute". Şi pentru ca oamenii să se liniştească şi să găsească răspunsuri la întrebările lor, încă „din fapt de sară", „Negurile înhămară/ Stelele la Carul Mare/ Peste timp şi peste lume".

Poemul păstrează formele clasice ale începutului poveştilor şi basmelor: „Zice-se c-a fost odată,/ – Că de nu, nu s-ar mai zice –/ Într-o țară-ndepărtată, / Pe-un tărâm de vis, ferice,/ Tineri doi. Şi pe moşie/ – Însorită, norocoasă – / Împărat el fu să fie, / Iară ea, Împărătească."

Avem aici, cadrul: „Într-o ţară-ndepărtată,/ Pe-un tărâm de vis, ferice", mai mult decât atât, specificarea cu precizie a locului: „ ...pe moşie / – însorită, norocoasă –" Timpul nedefinit: odată, şi cei doi protagonişti: Împăratul şi Împărăteasa, care, aşa cum se întâmplă în basm, nu aveau moştenitori.

Autorul face din nou referire la timp, care, alături de Prinţ, este personajul principal în poveste: „Şi au prins a curge anii / Ca nisipul printre deşte... „

Aici, intervine vocea auctorială ce explică prevestirea unchiașului „dibaci în toate" – care a luat aici locul ursitoarelor: „Totuşi, cum în basm se-ntâmplă,/ Un unchiaş dibaci la toate,/ Proptind mâna grea la tâmplă,/ Le-a prezis, cu pietate:/ „Ce vă mână e-o dorință/ Pentr-un prunc... Dar, din născare,/ Va aduce suferință,/ Bucurii şi întristare!"

Asemenea predicție are darul de a-i pune pe gânduri pe cei doi părinți, dar aceștia nu țin cont de prevestirile unchiaşului: „Însă cine să ascult/ De-un unchiaș, bătrân cât veacul/ Când dorințele oculte/ Îşi găsiră-n fine leacul?"

Astfel că, aşa cum se întâmplă, dădură sfoară în țară despre bucuria lor, a naşterii viitorului prunc împărătesc.

Adrian Erbiceanu, foloseşte toate formulele basmului clasic: „a fost odată"; „ca-n datina bătrână"; „că-nainte mult mai este" ş.a.

Faptul că Timpul fizic e perceput în funcție de condiția socială a locuitorilor este şi acest lucru firesc, până la un punct: „Vremea curge, cât e vreme.../ Numai noi, săracii, parcă/ N-am avea de ce ne teme/ Când cu vreme ne încarcă..."

Şi iată că sorocul naşterii veni şi pruncul nu dădea semne că ar vrea să se nască. A fost nevoie de multe rugăciuni, şi până și locuitorii, „cu mic cu mare", au început să se roage pentru naşterea pruncului, prin acestea „Năzuind să schimbe sorții" şi prezicerea unchiaşului.

Pentru că „Timpul nu-i făcut să ierte!... „ (mare adevăr!) – Împăratul-tată începu „lacrimi să deşerte" şi să roage pruncul să se nască, îmbiindu-l cu fel de fel de tentații. În cele din urmă, ostenit, îi promite ceea ce nu se poate realiza: „Tinerețe pe vecie,/ Cum şi viață fără moarte!"

Cum asemenea lucru nu se mai pomenise vreodată, sau poate că tocmai la asta se aștepta, copilul se supune.

O formulare inedită este aceea când: „Clipa de înțelepciune/ Sta spăşită între Iele:/ „Linişte!...Te rog adu-ne/ Hărăzitele în stele!"

E aici o încercare de a măslui, de a schimba destinul pruncului? Orice s-ar spune, vorbele tatălui erau deja spulberate de vânt şi nu le mai putea întoarce: „Viu, pe vânt, s-a dus cuvântul!/ Şi... ca-n datina bătrână.../ Dănțui, sub paşi, pământul/ O întreagă săptămână..."

Iată ce importanță are cuvântul, o dată rostit! Autorul dă de înțeles că, pierderea lui este covârşitoare.

Faptul că voinicul devansează Timpul şi creşte într-un an cât alții în şapte, demonstrează destinul lui special şi dorința de a-şi împlini aspirațiile de la naştere. Nu e, deci, de mirare că la vârsta de 15 ani, bine crescut, văzând că tatăl său n-are cum să-și țină promisiunea, ia hotărârea să meargă singur în căutarea tinereții fără bătrânețe. O hotărâre predestinată, pe care numai el putea s-o ducă la îndeplinire.

Interesant este şi faptul că întreaga natură participă, ca în orice poveste, la reuşita tânărului: „Păsări îşi uniră trilul / De la Zi la Miază-noapte... „

Adrian Erbiceanu uzitează vocabularul străvechi, la care adaugă limbajul modern al zilelor noastre. Cuvinte ca: taica, se tocmiră, vornicul, zapisul, hruba rece, se vădi, hodină, stele scapăt', caznă, izbavă, sireacă, uiumul, cu anasâna, cătinel, festine, rumpe ş.a. Poemul este împodobit cu proverbe şi zicători populare autohtone: „Dar ulciorul gol nu merge / de prea multe ori la apă"; „S-ardă „foc pe vetre stinse"; „Dar făgăduiala dată,/ Nu-i putere s-o dezlege" – (interpretarea proverbului popular: „Făgăduiala dată e datorie curată"); „Toți dădură ortul popii", formule consacrate basmului, vehiculate în limbajul rural,

şi iarăşi limbajul de poveste: „Că-nainte mult mai este...” Adverbul dar este folosit aici cu forma lui veche: dară. Autorul nu se fereşte nici de termeni noi, uzuali. Particula viitorului va să-l mâne, este o formulare veche, care însoţeşte verbul, aidoma celor: va să vie, va să fie etc.

Acelaşi unchiaş ursitor îi şopteşte tatălui că a sosit sorocul: „Surd – când întâlni unchiaşul –/ Auzi o voce: „...Tată,/ I-a sosit Ursitei Ceasul!”

De notat că Ceasul nu măsoară ca la oamenii obişnuiţi, scurgerea orei, ci împlinirea Timpului Ursitei, de aceea, nu poate fi amânat cu nici un chip. În aceste împrejurări, Împăratul îi explică fiului că făgăduiala făcută la naştere nu poate fi împlinită de nici un muritor. Neavând încotro, tatăl se supune dorinţei fiului, ba îi dă şi „un cal brav şi arme bune”.

Alegerea calului e întotdeauna esenţială pentru călător. De data aceasta, fiul îşi alege o mârţoagă.

Este vremea aici să intervină vocea autorului care ia drept martori cititorii, pentru un plus de credibilitate şi autenticitate: „Poate credeţi toate-aceste!/ Că-i minune, poate spuneţi!/ Răpciugosul din poveste,/ Nu era ce presupuneţi.” Intervine o legitimă întrebare: din care poveste, din povestea lui Ispirescu sau din povestea adaptată de poet în acest frumos basm versificat? El aici face direct legătura dintre cele două creaţii şi uneşte personajele şi acţiunile. Şi tot ca în poveste, calul începe a grăi în limba oamenilor. Destul ca să fie înţeles de feciorul de împărat. Noutatea este dată de punctele de suspensie: „Renăscut (de cum zărise/ Cine-anume va să-l mâne),/ Se propti în prag şi... zise:/ „Ce îmi porunceşti, stăpâne?” Poveţele calului se dovedesc a fi foarte utile. Flăcăul primeşte hainele din tinereţe ale tatălui şi armele – „putere/ Pentru minţile isteţe”.

Tot aici, autorul ne ia complici. Faptul că şi el şi noi ştim povestea veche, că-l cunoaştem pe Făt-Frumos, ne uneşte-n gând şi trăire, are aparte-uri cu noi, parcă ne şopteşte discret: „Ce ar fi putut să-nşire/ Făt-Frumos, - cum i se spune -?!/ Nedând vremii păsuire,/ Visul vrând să-şi încunune,/ Se zbătu, fără hodină,/ Armele să le găsească,/ Să le scoată din rugină – / Ca oglinda să lucească! „ Altădată, tot autorul intervine: „Nu ştiu dacă-i loc a spune... „

Dispunerea strofelor de câte opt versuri, (dublu catren), fiecare vers cu câte opt silabe, rima încrucişată, prozodia perfectă, demonstrează o dată în plus, iscusința versificării clasice şi stăpânirea ei pe tot parcursul basmului.

Pentru prima oară în acest pasaj, autorul măsoară timpul de pregătire: şase săptămâni. Ar putea fi interpretat drept cele şase zile ale Creației? Iar când îşi luă rămas bun de la părinți, i se păru că zilele sunt scurte, dovadă că Timpul scurs are dimensiuni variabile, în funcție de densitatea trăirii eroilor.

O mențiune specială: tânărul a plecat să-şi măsoare idealul, „prin câmpiile deşarte". Și aici, din nou, intervine vocea autorului, cerând răbdare pentru continuarea poveştii: „Plecând capul, cu iertare,/ Ca în orişice poveste,/ Rogu-vă, aveți răbdare,/ Că-nainte mult mai este..."

Călătoria în sine este ca o aventură în deşert, prilej de încercări aspre, uneori peste puterile omeneşti: „prin câmpiile deşarte"; „Dincolo... peste nisipuri –" dar şi printr-o pădure „Bântuită de Sibile" unde întâmpină adevăratele încercări: „Şi... când frânți de oboseală,/ Sub a nopții amăgire,/ Somnu-i prinse în urzeală,/ – Neaflându-şi găzduire –/ Din înalturile sferei,/ Norii – buluciți, în sfadă,/ Sub aripile Himerei –/ Prăvăliră o tornadă."

Scăpați de furtuna năprasnică, calul şi călărețul observă „Două luni, în loc de una", semn că au ajuns pe pământurile Gheonoaiei, pământuri înțesate cu oasele celor care voiseră s-o răpună; dar, după cum se pare, și o primă

recepționare a senzației că nu schimbaseră doar o moșie pentru alta, ci un tărâm pentru altul. Spre răsăritul zorilor, apăru şi Gheonoaia, cea cu „Trup de şarpe – cap de broască! „

Înțelepciunea calului în basmele noastre este luată drept învățătură. Şi aici, calul îl sfătuieşte pe Făt-Frumos cum s-o răpună pe Gheonoaie. „Limbajul calului" este în proverbe şi parabole: „Că de nu, nu-i ce rămâne,/ Iar de e, cui vei da seamă?" îi spune murgul flăcăului. Un alt atribut al cailor năzdrăvani, în afară de limbaj omenesc, este faptul că au aripi şi se avântă în tării. Cu ajutorul calului, feciorul de împărat îi retează coada Gheonoaiei. E un lucru ştiut că Făt-Frumos, răpune zmei, ori pe muma zmeilor, pe muma pădurii şi pe Spaima-Spaimelor, dar ca acestea să-şi ceară şi cruțare în genunchi, e un lucru inedit. Ba mai mult, Gheonoaia îi dete: „Un înscris muiat în sânge,/ Ca dovadă şi... pecete".

Biata Gheonoaie este silită să-şi accepte înfrângerea şi să recunoască vitejia calului: „- Câți voinici se-ncumetară/ Ca hotarele să-mi treacă,/ Nebunia lor bizară,/ Flori le-a pus la cap, sireacă! / Dară calul-călăuză,/ Năzdrăvan cum văd că este,/ M-a „încoronat"... pe spuză,/ Iar pe tine, în poveste!" Fapt nemaiîntâlnit, cumplita Gheonoaie, de bucurie că flăcăul i-a pus coada la loc, i-a invitat pe cei doi, cal şi călăreț, la ospăț, ba l-a poftit pe flăcău să-şi aleagă de soție pe una din cele trei fete ale sale.

Curios, cum, în acest basm-poem, nici un personaj nu este numit onomastic. Cel mult, ele sunt socotite ca urmare a calității sau a faptelor lor: Împăratul, Împărăteasa, Făt-Frumos, numit şi „mladă crăiască", Gheonoaia, Zgripțuroaica, Zâna, Stăpâna peste dihănii ş.a. Toate acestea sunt prototipuri. Nici măcar calul nu are nume, el este prototipul calului năzdrăvan care mănâncă

jar şi scoate flăcări pe nări, zboară în tărie, vorbeşte, dă sfaturi, e înţelept, ştie ce să facă să treacă de primejdii: o sumă de însuşiri care-l definesc.

Alt lucru important, nici un personaj nu e descris ca înfăţişare, nici personajele pozitive, nici cele negative. Despre Făt-Frumos ştim că avea, când a plecat de-acasă, doar 15 ani, dar era destul de bine făcut, ca un om în putere, hotărât şi neînfricat. Personajele se descriu ele însele prin faptele lor. Această lipsă a caracterizării lor fizice este suplinită de ilustraţiile admirabile care ne dau o idee despre înfăţişarea personajelor.

Cei doi pleacă din nou la drum „Printre dealurile sumbre" – de unde-i urmăreau „vii umbre" şi merg cale lungă „Tocind tălpile mândriei" – sintagmă cu totul nouă.

Leit-motivul vremii care trece este menţionat sub diferite forme: „Vremea trece... să revină/ Şi... revine ca să treacă..."

Şi din nou au parte de o încercare: o furtună cumplită se ivi şi trebuiră să-i ţină piept. În urma taifunului, văzură ce nu mai fusese văzut până atunci, în loc de curcubeu: „Sus pe cer, doi sori, nu unul". După trecerea acestei primejdii: „Prinse calul gustul vorbii:/ - Nu-i sămânţă să-ncolţească/ Pe tărâmul unei Scorpii! „

De data aceasta, Zgripţuroaica cea bătrână vine călare pe vânt, vărsând ură, foc şi pară pe nări. Totul în jur era pârjolit. Un astfel de decor sinistru, cu „prăpăd şi fierbinţeală", nu i-a descurajat. Făt-Frumos, numit acum Fulger sau Fătu', o ţinti cu săgeata şi-i răpuse unul din cele trei capete.

O notă de specificitate în acest poem: Făt-Frumos are firea caracteristică a românului, miloasă şi iertătoare, el lipeşte la loc capul retezat al Zgripţuroaicei şi coada Gheonoaiei. Până şi ele sunt înduioşate de aceste fapte bune ale Fătului

de împărat şi-l poftesc la ospăţ, ba chiar îl îmbie la căsătorie cu una din fete. Dar Făt-Frumos pleacă grăbit, mânat de dorul de a afla himera lui: „tinereţea fără bătrâneţe şi viaţa fără de moarte”. Treptat, ţinutul vrăjitoarelor se luminează, trec prin vâlcele, câmpii, livezi înflorite, locuri magice unde veşnic e primăvară.

Şi aici avem de-a face cu suprarealismul, cu altă dimensiune, o genune care se cască în faţa lor. Peisajul e mirific, atmosfera, de basm. E o pădure mítică pe care cei doi, cal şi călăreţ trebuie s-o străbată: „Cer cu fulgere-n risipă,/ Despletea lumini de astre.../ Ora se trăgea în clipă;/ Clipa cumpănea dezastre.// Iar ei, prinşi ca de-o vâltoare/ Ce adună şi dezbină,/ – Două umbre călătoare/ Pe o rază de lumină –/ Lunecau prin tot frământul,/ Neavând ce să mai spună./ Când atinseră pământul:/ Nu, tu, soare... nu, tu, lună! „ Surprinşi, cum altfel? şi neînţelegând ce fel de tărâm e acesta, aud un vag murmur de muză, ce: „Le ţinea de călăuză/ Prin lumina violetă...” Din nou murgul îi dă flăcăului lămuririle necesare: „- Am călcat nişte hotare,/ Vieţii, strajă şi sorginte;/ O primejdie mai mare,/ Ne aşteaptă înainte!.../ Colo-n mijlocul naturii,/ Casa care pare vie,/ Toate fiarele pădurii/ O păzesc cu străşnicie.”

Şi cum, fiecare fiinţă vrea să rămână în memoria cuiva prin faptele sale, (până şi calul năzdrăvan!) – neînfricat, calul îi propune să treacă şi prin această teribilă încercare, pentru că astfel, spune el, „Vom rămâne de poveste! „ Şi cine rămâne subiect de poveste, decât eroii curajoşi care înving toate primejdiile?

Dar iarăşi, Jupânul Timp îi ia la goană: „Strânşi de timpul ce înşiră-n/ Clipe vise efemere,/ Calu-a zis... ca pentru sine,/ Cu suflarea-ntretăiată:/ Ţine-te, stăpâne, bine!/ Ori acum, ori niciodată!” Expresia „Ori acum, ori niciodată” este proprie celor temerari, care nu precupeţesc nimic atunci când e vorba de luptă sau de îndeplinirea unui ţel. Şi aici, dimensiunea spirituală ia locul

acţiunii: avântându-se în tărie, Feciorul de Împărat, nu uită să se roage: „De noi, Domnul, să se-ndure! „

Imediat ajung într-un ţinut fermecat, în care se zărea un palat care le dădea bineţe, „cu sclipiri îmbietoare”. Spre el pornesc în avânt, ca purtaţi de-o aripă, „Legănaţi de acalmie”, în timp ce Soarele, „născător de soare” era „dăltuit în mii de feţe” – se reflecta în impunătorul edificiu.

Interesant de remarcat în această poveste, că aştrii tutelari: Soarele, Luna, planete de neatins, sunt semne, simboluri ale unor încercări: într-un ţinut, există două luni pe cer, într-altul, Soarele e şi el dublat de alt soare, iar acum, Soarele e „născător de soare”.

Şi mai interesant e faptul că autorul prelucrează şi versifică proverbele populare româneşti: „Socoteala de acasă nu se potriveşte cu cea din târg” devine la Adrian Erbiceanu: „Şi, precum se-adevereşte/ Că tocmeala migăloasă/ De la târg nu se-nrudeşte/ Cu aceea de acasă...”

Se întâmplă minunea (de fapt, totul basmul e o minunare continuă!): calul atinge vârful unui pom şi pădurea reînvie, ca atinsă de bagheta fermecată a unei zâne. Autorul introduce aici un dialog interactiv cu cititorii, presupunând ce vor spune ei în legătură cu grozăvia subiectului. Un fel de: „Ei, ce mai spui de asta?” Autorul a simţit nevoia unei pauze de respiraţii, a unui răgaz şi, printr-un artificiu de stil, a mărit suspansul, introducându-se din nou în poveste, ca voce auctorială, ca narator, povestitor, eventual interlocutor, pe care-l întrebi şi-ţi răspunde oricăror nelămuriri: „Praf şi pulbere” veţi spune,/ De s-ar duce-n lume vestea/ Că sperând într-o minune,/ Terminatu-s-a povestea”.

Cu darul său de povestitor neîntrecut, cu umorul molipsitor şi cu iscusinţa de a introduce în poem elemente specifice fabulosului, Adrian Erbiceanu a

reuşit o inedită lucrare poetico-filozofică, pornind de la o poveste arhicunoscută, dar prăfuită în rafturile bibliotecilor lumii.

Deschiderea către universalitate este evidentă. Dar tot el, autorul, vine cu răspunsul la aşteptările noastre, clarificând lucrurile: „Să ne fie cu iertare!.../ Basmul altcum stă s-ateste!/ Rogu-vă, aveți răbdare,/ Că-nainte mult mai este!”

O dată făcute aceste precizări, îşi continuă nestingherit, firul poveştii. Toate acestea dau un farmec deosebit basmului ştiut şi te fac să-l citeşti şi să-l reciteşti pentru a nu ştiu câta oară.

Ținutul celei de „a treia probe inițiatice” era stăpânit de o „zână dalbă şi mlădie” care strunea doar „cu-a ei privire/ lacomele dobitoace” dar care nu mai zărise chip de om, şi care se arată binevoitoare cu voinicul şi calul său, îmbiindu-i să intre în palat: „Dar nici lui – mladă crăiască –/ Nu-i fusese dat vreodată,/ Întregit, să se-oglindească/ Într-aşa frumoasă fată,/ Ce strunea cu-a ei privire/ Lacomele dobitoace/ Semn făcând – de ispitire –/ Ca să intre... dacă-i place... „

Se observă pe tot parcursul basmului versificat o anumită gradare a Timpului: încă de la început, povestaşul subliniază atemporalitatea basmului: „Zice-se c-a fost odată”; când „Şi au prins a curge anii/ Ca nisipul printre deşte”; până „I-a sosit Ursitei Ceasul”, când Împărăteasa anunță că i se va naşte un fiu, „Dănțui sub paşi pământul/ O întreagă săptămână” (prima dată când Timpul se socoteşte), apoi „Ora se trăgea în clipă”; eroii sunt „Strânşi de timpul ce înşiră-n/ clipe vise efemere”; în ceasul plecării: „Nedând vremii păsuire”, altădată „Clipa cumpănea dezastre”, dar cel mai des se recurge la formularea clasicizată, reluată şi de Eminescu: „Vremea trece... să revină/ Şi... revine ca să treacă... „; şi: „Vremea curge cât e vreme/ Numai noi săracii parcă/ N-am avea de ce ne teme/ Când cu vreme ne încarcă”, ş.a. În timp ce pe tărâmul la care vor ajunge

cei doi, vremea nu va mai fi măsurată. Aici, „Fața lui, înnobilată,/ Scânteia de tinerețe,/ Semn că timpului măsură/ Îi găsise… „

Abia la călcarea interdicției de a ajunge prin Valea Plângerii, „Plânsetele, din genune/ Răscoliră călindarul”, dovadă că Timpul este dat peste cap şi începe să fie perceput ca atare. Acum, că Timpul e perceput, tustrele zânele, plâng cu lacrimi amare, „Prefăcând în praf de stele/ Zilele din călindare… „ Aici putem face o trimitere biblică la Geneză: abia după ce au muşcat din mărul oprit, cei doi, Adam şi Eva, au observat că sunt goi şi au încercat să-şi acopere trupul. Până atunci, goliciunea lor nu era percepută ca ruşine, ca păcat. De aici încolo, „om şi roib” purtați de dorul ce domină visul, „Străbătu anii-lumină/ În făptura unei clipe! „

Iată evoluția Timpului pe parcursul acestei minunate poveşti!

Şi arhetipul celor trei surori (cele de împărat, cele de Gheonoaie, este păstrat în acest poem: „Trei surori – trei flori de nalbă –/ Drămuind a lumii soarte:/ *Tinerețea – joc de salbă,/ Viața – dar, fără de moarte*,/ Cu nespusă bucurie/ Invitară fecioraşul/ Oaspe drag ca să le fie,/ Iar palatul lor, lăcaşul”.

Iată că acest concept râvnit de toți, este personificat în trei surori, la fel cum anotimpurile sunt cunoscute drept patru surori, fiecare cu însuşirile şi chipul său, toate încunUnând un an din viața omului, pentru ca apoi să se repete ciclic.

Şi tot ca în basmul clasic, feciorul de împărat „Se-nsoți cu cea mai mică”.

Toate i-au fost puse la dispoziție în împărăția lor, de către aceste trei fete, numai o interdicție i-au pus, la fel ca lui Adam în Rai: „Doar într-un cotlon anume/ Îl rugară să ia seamă:/ Că de când e Lumea-lume,/ Valea Plângerii se cheamă”.

La Palatul celor trei fete, Fătul Împăratului era veşnic tânăr, cu faţa frumoasă, fără grija timpului pierdut. Şi ar fi colindat şi acum ţinuturile mirifice, dacă într-o zi, din neatenţie, alergând după vânat, n-ar fi păşit fără vrere pe hotarul Văii Plângerii. Călcând interdicţia, Făt-Frumos are de suportat consecinţele trecerii hotarului: „Plânsetele, din genune,/ Răscoliră călindarul,/ Dându-i clar a înţelege/ – Precum zânelor măiestre –/ Că acolo unde-i lege/ Nu-i tocmeală, nici sechestre”. Gândurile îi revin ca înainte de plecare, dorurile îl cotropesc: dor de mamă, dor de tată, de ţara lui, de viaţa de dinainte. Aici autorul avansează o idee interesantă: dorul de tată şi de mamă este „mai presus de Veşnicie”.

Atunci cele trei frumoase realizează că „Nemurirea-i/ Visul-viselor deşarte!”, că mai presus de ea sunt sentimentele omeneşti: dorul de mamă, de tată, de ţară. Această sintagmă „Visul viselor deşarte” ar trebui să le fie de folos celor care râvnesc la Nemurire, nu prin mântuirea creştinească, dar pe seama gloriei şi numelui pe care şi l-au construit în viaţa pământească.

Important de menţionat este că tânărul, luându-şi rămas bun de la soţie, de la cumnate, de la locurile unde a fost tânăr şi fericit, este „liberat ca de-o povară”: „Om şi roib – ca o furtună/ Pe a veacurilor scară! –/ Dus de dorul ce domină/ Visul dat să se-nfiripe,/ Străbătu anii-lumină/ În făptura unei clipe!”

Drumul străbătut înapoi, nu e mai puţin spectaculos. Trecând prin ţinutul Gheonoaiei, cu totul altă privelişte i se deschide în faţă: sate înfloritoare, oameni schimbaţi, roadele faptelor sale din urmă cu milenii, dar pe care sătenii le păstrau în memorie ca pe nişte legende culese din străbuni. Pe măsură ce se întoarce îndărăt, nu observă că părul său albise, mersul i se încovoiase. Şi în sfârşit ajunse în locul de unde a plecat. Dar nu mai era acelaşi. Nimeni care se reîntoarce nu mai poate fi la fel. Anii au curs peste el cu repeziciune şi s-a trezit

nins pe plete: „...Pas cu pas trecu portalul/ Țării lui de altădată,/ Neputând nicicum să creadă/ Ce-a rămas din fosta glie/ Țărm de vis şi de baladă,/ Leagăn de copilărie!”

Aici este o altă dramă a omului: nu te mai poți întoarce la vârstele de început, o dată trecute. Fostele palate erau acum toate – o ruină, „Surpături sub clar de lună”, Flăcăul pornit în căutarea „Tinereții fără de bătrânețe şi a vieții fără de moarte”, cel care: „Ieri, din vânt prindea putere,/ Astăzi, barba-i prindea brâul”.

Îndemnul calului prieten este să încalece şi să plece cât mai repede spre locurile în care îl aştepta veşnicia, lângă soață şi cumnate. Determinarea lui este, însă, irevocabilă: „- Du-te sănătos, răspunse/ Făt-Frumos, îmbrățişându-l;/ Întocmirilor ascunse,/ Vrem, nu vrem, le vine rândul.”

E în acest basm o Justiție imanentă: cel care odinioară era Făt-Frumos, primeşte pedeapsa cuvenită pentru cutezanța sa de a căuta ceea ce nu-i este îngăduit omului muritor să afle.

Şi, într-un târziu, printre ruine, „într-un colț de hrubă rece” el află tronul tatălui său, mort în urmă cu mii de ani. Acolo, „o voce slăbănoagă” îi spune: „Bine ai venit, copile,/ Împreună cu norocu-ți,/ Că de nu, nu aveam zile,/ Prăpădindu-mă în locu-ți.”/ Şi-atingându-l cu o mână,/ Moartea fără să clipească,/ Îl mută, pumn de țărână,/ În țărâna strămoşească. „

Poemul ar fi trebuit să se termine aici. Dar autorul, vine cu pilda care se desprinde din el: „Şi nicicum, de-i cu putință,/ A pătrunde şi-nțelege/ De ce timpul e sentință/ De la vulg până la rege...”

Morala vine din gura unchiaşului de la început care, la căpătâiul copilului abia născut, îi prezisese că va aduce şi bucurie şi durere părinților săi: „Totuşi, cum în basm se-ntâmplă,/ Un unchiaș bătrân cât Veacul,/ Bătând toaca vremii-

n tâmplă/ Izvodeşte Zodiacul:/ Vămuind căi neştiute,/ Timpu-i hărăzit să fie/ Pentru unii – cinci minute/ Pentru alții – veşnicie!”

Criticul literar Ion Roșioru, racordat la puternica rezonanță a acestei neobișnuite transcrieri literare, conchide în prefața volumului: „Sub pana măiastră a lui Adrian Erbiceanu, arhicunoscutul basm popular auzit cu aproape două veacuri în urmă de bucureșteanul Petre Ispirescu, a devenit, puternic personalizat, un poem tragic, mustind de cele mai neașteptate tâlcuri, despre destin, conflict între generații, revoltă împotriva condiției umane, ideal, rost al individului pe lume, căutarea a paradisului pierdut, sacrificiu uman, durere, precum la daci, de a nu fi nemuritor ca zeii, testare a limitelor insului în încleștarea cu forțele stihinice ale naturii, pace, solidaritate, curmare a războaielor, omenie, comunicare, dragoste, singurătatea și tristețea omului într-un univers cel mai adesea ostil și alienant, confruntare a binelui cu răul, evadare din increat și întoarcere în el după un periplu existențial misterios, dureros și spectaculos și, cu precădere, o meditație asupra timpului care nu iartă.”

O astfel de realizare poetică este unică. Ea este o izbândă a creației de gen, nu numai ca poveste, dar şi ca pildă de înțelepciune ce îmbogățeşte tezaurul spiritual al românilor, indiferent în ce colț al lumii s-ar afla.

Pro memoriam

Am coborât din tren, în gara oraşului Roman, cu o uşoară reţinere. O senzaţie de cunoscut, ca o umbră trecută prin sita vremii, îmi dirija paşii. Trecuseră ceva mai mult de treizeci de ani, de când, într-o vară fierbinte, părăsisem oraşul. Am luat-o încet pe strada care se deschidea în spatele gării. Casele, multe dintre ele încă pe vechile lor fundaţii, păreau că sprijină timpul...

Între toamna anului '41 şi vara anului '47 locuisem la bunici, pe o strada care, dacă îmi aduc bine aminte, se numea **Mavrichi**. Acum, pe picior de plecare spre alte tărâmuri, fără a şti dacă există drum de întoarcere, doream să revăd, măcar pentru o singură dată, locurile pe unde copilărisem. Ştiam că pe undeva, cam pe la jumătatea drumului, trebuia să o iau la dreapta. Dar cam pe unde venea „dreapta" asta nu mai aveam nicio idee. Prima persoană ieşită în cale, la întrebarea mea, a dat din cap a nedumerire. La fel, a doua; la fel şi a treia. Când mă aşteptam mai puţin, un trecător, cu o mână întinsă către mijlocul străzii, m-a scos din încurcătură: „Omul acela care mătură strada lucrează la Primărie de zeci de ani; dacă n-o şti el, cine să ştie?". Omul primăriei, sprijinit de coada măturii, numai bun de pus pe un soclu, s-a uitat la mine ca la cineva căzut de pe Lună: *„Păi bine, cam de pe când n-ai mai trecut matale prin locurile astea? De mult nu i se mai zice așa. Acum e **Ion Ionescu de la Brad**"*

Urmând sfaturile „reprezentantului" primăriei, după un mic ocol m-am regăsit pe strada copilăriei mele. Era mai scurtă, mai îngustă, mai plină de praf, dar era acolo! Şi casa, casa primilor mei paşi, stătea încă neîncrezătoare, martoră unică a unei copilării de care nu mă puteam despărţi.

De dincolo de ea mă urmărea privirea blajină a bunicului. Totul părea nefiresc de real. Mă vedeam stând în acelaşi cerdac, sprijinit cu bărbia de balustradă, privind la bisericuța de peste drum, aşteptând cu nerăbdare să-l văd trecând pe nenea Iancu - un om înalt, cu o voce de bariton - care mă „necăjea” de fiecare dată cu aceleaşi vorbe rostite sacadat: „***Ce... mai... faci... moş-nea-gu-le... de no-uă-zeci... şi no-uă... de ani?!***”...

În curte, vişinul nu-şi mai lăsa umbra. Pătulul dispăruse. Tot ce mai amintea de el erau urmele unor trepte de cărămidă, trepte ce ar fi trebuit să ducă către o pivniță-adăpost, cea în care ne refugiam ori de câte ori avioanele ruseşti îşi începeau „dansul” macabru deasupra oraşului.

Din spatele fostului pătul se vedea, curgând liniştit, apa Moldovei... Eram numai ***eu*** şi ***Trecutul***!

Ca din senin, vreo cinci-şase copii porniră o adevărată sarabandă, încercuindu-mă. Ce căutam eu, un necunoscut, în ograda lor? Venise timpul să plec.

M-am mai uitat o dată la casă, la bisericuța de peste drum, şi am părăsit strada copilăriei cu un pas rar de parcă n-aş mai fi vrut să mă despart de ea. Drumul spre gară mi s-a părut scurt, neverosimil de scurt.

Am lăsat în urmă *Parcul Municipal*, chioşcul de ziare şi vânzătoarele de semințe. Mi-am ocupat locul în tren şi am deschis fereastra. Pe peron totul era normal. Eu, numai, păream căzut de pe altă planetă... Au mai trecut, de atunci, vreo treizeci de ani. În loc să se şteargă, amintirile revin neiertătoare. Poate că peste alți treizeci... cine ştie?!

Adrian Erbiceanu

(Rev. *Melidonium*, nr.4, Roman, 2013)

ADRIAN ERBICEANU
(Notă biobibliografică)

Adrian Erbiceanu s-a născut pe data de 6 ianuarie 1941 la Bucureşti. Rămas orfan de tată de la o vârstă foarte fragedă, copilăria şi-o petrece în oraşul Roman, la bunicii din partea mamei. Reîntors la Bucureşti, în vara anului1947, este internat la un cămin de copii.

Studiile elementare şi le face, datorită schimbărilor de adrese ale căminului, la mai multe şcoli elementare, printre care şi şcoala de pe lângă Liceul *Sântul Sava*. În perioada 1955-1959 urmează cursurile Liceului Militar *Dimitrie Cantemir* din localitatea Breaza. Îşi continuă studiile militare superioare în localitățile Sibiu şi Piteşti (1959-1962). În toamna anului 1962 este repartizat, cu gradul de locotenent, în garnizoana Vânju Mare. În urma evenimentelor din Cehoslovacia (1968), este mutat la Bucureşti. Până la sfârşitul anului 1974, când trece, la cerere, în rezervă, deține funcţia de comandant de companie în garnizoana Mihai Bravu. În 1970 absolvă cursurile Institutului Pedagogic din Bucureşti, Facultatea de Filologie, Limba şi literatura română. Emigrează şi se stabileşte în Montréal, Canada, în anul 1979. Este căsătorit, din 1971, cu Adela Erbiceanu (n. Baltag).

Înzestrat cu înclinații către poezie, Adrian Erbiceanu are şansa să beneficieze de condiții favorizante, încredințându-i-se, la o vârstă fragedă, coordonarea activității bibliotecii Căminului de copii *Filimon Sârbu* din Bucureşti. Fericita împletire dintre elementul nativ şi cel al mediului, vor întări şi dezvolta personalitatea viitorului poet.

Începe să scrie versuri de la vârsta de 13 ani. La liceu, în 1958, este ales secretar al Cenaclului literar. În 1965, prin intermediul pictoriței Tia Peltz, are ocazia să-i întâlnească pe scriitorii Mihail Sorbul, Camil Baltazar, I. Peltz, Eugen Frunză.

Colaborează, începând cu anul 1969, cu poezii Şi reportaje la reviste militare. Participă şi câştigă premii la concursurile pentru „*Cea mai bună corespondență*”, organizate de gazeta ***Înainte***. La solicitarea redacției gazetei, contribuie, în perioada anilor ’69-70, cu o rubrică de fabule cu specific militar. In aceeaşi perioadă îi cunoaşte şi poartă discuţii literare cu scriitorii Nicolae Tăutu, Florian Grecea, Rusalin Mureşanu, George Florin Cozma Şi Adrian Dohotaru.

Încadrarea într-un regim strict-cazon de viață îi va limita contactul cu muzele, iar, după 1979, anul emigrării sale, nevoia de a se adapta la sistemul de viață nord-american îl va ține la distanță de preocupările literare. Răgazul necesar concentrării Şi selectării apare relativ târziu. Debutul său editorial are loc în anul 2003 cu volumul de poeme ***Confesiuni pentru două generații***, la editura Tribuna (Tipotrib) din Sibiu.

Din iulie 2008 este cofondator şi preşedinte al Asociației Scriitorilor de Limbă Română din Québec Şi director al Editurii ASLRQ. Este membru al organizației culturale “Diversité artistique Montréal” (2008) Şi membru al Uniunii Scriitorilor Europeni din Moldova (2016).

Volume publicate: ***Confesiuni pentru două generații, 101 poeme***, Ed. Tipotrib, Sibiu, 2003, cu o postfață de Emil David, director al editurii Universității Lucian Blaga; ***Divina Tragedie***, poem epic, Ed. Tipotrib, Sibiu, 2004, cu un Cuvânt înainte de prof. univ. dr. Dan Popescu; ***De la Anna la Caiafa***, poeme, Ed. ARDEALUL,Târgu Mureş, 2007, cu o prefață de **prof. univ. dr. Ioan Mariş;** ***La fontaine de ce siècle*** (***Fântâna veacului***), Ed. ASLRQ, Montréal, 2009, traducerea şi prefaţa. de prof. univ. dr. Constantin Frosin; ***Printre silabe***, Ed. SINGUR, Târgovişte, 2011, prefaţa: prof. dr. George Coandă; ***Tinerețe fără bătrânețe*** - Povestire în versuri după un basm de Petre Ispirescu, Ed. ANAMAROL, Bucureşti, 2013, prefaţa: Ion Roșioru; ***Însemnele***

nopţii, sonete, Ed. ANAMAROL, Bucureşti, mai 2016, prefaţa: Adrian Munteanu.

Este publicat în diferite reviste şi ziare din ţară şi străinătate: Transilvania (Sibiu), *Convorbiri Literare* (Iaşi), Târnava (Târgu Mureş), *Gazeta de Transilvania* (Braşov), *Bucovina literară* (Suceava), *Argeş* (Piteşti), *Poezia* (Iaşi), *Citadela* (Satu Mare), *Cetatea Culturală* (Cluj-Napoca), *Tribuna* (Sibiu), *Viaţa Vâlcii* (Râmnicu Vâlcea), *Gazeta de Transilvania* (Braşov), *Spaţii Culturale* (Râmnicu Sărat), *Cetatea lui Bucur* (Bucureşti), *Le Courrier International de la Francophilie (Galaţi), Carte şi arte* (Bucureşti), *Vatra Veche* (Târgu-Mureş) *Melidonium* (Roman), *Didactica Nova* (Craiova), *Singur* (Târgovişte), *Sfera Online* (Brăila), *Basarabia literară, Constelaţii diamantine* (Craiova), *Revista 13 Plus* (Bacău), *Thesaurum* (Craiova), *O carte pe zi, Marea noastră* (Bucureşti), *Agenţia de presă Aşii Români, Cititor de proză*, *Tribuna Noastră* (Montréal), *Candela din Montréal, Observatorul* (Toronto), *Destine literare* (Montréal), *Atheneum* (Vancouver), Revista AGERO (Stuttgart).

A participat, în direct, la emisiuni de radio şi de televiziune: Radio Lynx, Radio România Internaţional, Radio Pro Diaspora, OTV, DDTV. Este prezent, şi preluat, pe diferite site-uri de poezie on-line.

Este inclus în: Antologia "Voices of contemporary Romanian poets", selection and English version by Dan Brudaşcu, Sedan Publishing House - Cluj, 2007; Antologia ASLRQ, Montréal, 2009; Antologia revistei SINGUR, 2010; Antologia ÎNSEMNELE UNEI TĂCERI, Casa gândului - Cleopatra, Bacău, 2012; Antologia SIMBIOZE LIRICE (1), Ed. Anamarol, 2013; ANTOLOGIA SCRIITORILOR ROMÂNI DE PE TOATE CONTINENTELE, Editura Cetatea Cărţii, Bucureşti, 2014; Antologia SIMBIOZE LIRICE (5), Ed. Anamarol, 2014; Antologia PLANETA IUBIRII, Editura Cetatea Cărţii, Bucureşti, 2014; Antologia SIMBIOZE LIRICE (12), Ed. Anamarol, Bucureşti, 2015; Antologia LIMBA NOASTRĂ CEA ROMÂNĂ, Editura Starpress, Râmnicu Vâlcea, 2015; Antologia

ASLRQ, Montréal, 2015; Antologia SIMBIOZE LIRICE (13), Editura Anamarol, Bucureşti, 2015 (Alături de nume ca: Ion Dodu Bălan, Dan Bodea, Ion Brad, Radu Cârneci, Ion Horea, Emil Lungeanu, George L. Nimigeanu, Paula Romanescu etc.); Antologia lirică CARMEN (1), Ed. Anamarol, Bucureşti, 2016; Antologia lirică CARMEN (7), Bucureşti, 2017; Antologia multilingvă SIMFONIA POEZIEI (4), Ed. Anamarol, Bucureşti, 2017; Antologia lirică multilingvă ÎNTÂLNIREA POEȚILOR (5), Ed. Anamarol, Bucureşti, 2017; Dicţionarul scriitorilor romani de azi, Iaşi, 2011; Istoria literaturii scriitorilor români postrevoluționari (1989 - 2010), Ed. Socrate, Craiova, 2011; Dicționarul autorilor români contemporani, Ed. Arial, Ploieşti, 2013; Enciclopedia ROMÂNII DIN MONTREAL, Editura Danway, Montréal, 2015; UN DICȚIONAR AL SCRIITORILOR ROMÂNI CONTEMPORANI, Ed. Tipo Moldova, Iaşi, 2016, Vol. V, pag.205-214, Coordonator, Ion HOLBAN.

Referinţe critice: Eduard Huidan, Mihai Miron, Ioana-Narcisa Crețu, Mircea Gheorghe, Adrian Popescu, Doina Hanganu-Bumbăcescu, Ion Roşioru, George L. Nimigeanu , Elena Buică, Virgil Borcan, Victor Liviu Stoleru, George Coandă, Valeria Manta Tăicuțu , Ortansa Tudor, Daniel C. Manolescu, Traian Gărduş, Constantin Butunoi, Constantin Frosin, Marius Chelaru, Eva Halus, Ioan Lilă, Constantin P. Popescu, Ionuț Caragea, Ştefan Dumitrescu, Mihai Marcu, Carmen Doreal, Otilia Tunaru, Maria Prochipiuc, Nicu Vintilă, Ion MariŞ, Ionel Popa, Constantin T. Ciubotaru, Remus Foltoş, Cezarina Adamescu, Adrian Munteanu.

Cărţi despre autor:

- Cezarina Adamescu: ***Adrian Erbiceanu - În căutarea tinereții fără bătrânețe***, Editura Anamarol, Bucureşti, 2016, 76 pagini, ISBN: 978-606-640-143-2;

- Remus Foltoş: ***Mari idei în poezia lui Adrian Erbiceanu***, Editura Fides, Iaşi, 2016, 108 pagini, ISBN: 978-606-691-028-1.

Emilia Țuțuianu

Prof. Gheorghe M. Ciobanu, făcând o incursiune în poezia dlui Adrian Erbiceanu, cu ocazia lansării volumului ***Însemnele nopț ii - sonete***, Bacău, 3 iunie 2016

Consiliul Județean Dolj
Biblioteca Județeană "Alexandru și Aristia Aman"
Asociația Culturală "Carmina Balcanica"

vă invită

Vineri, 14 iunie 2013, ora 17:00
Sala Nicolae Romanescu

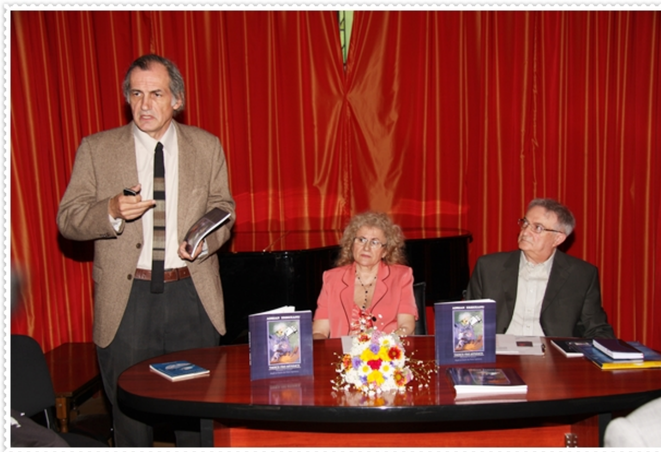
Lansare de carte - ADRIAN ERBICEANU
TINEREȚE FĂRĂ BĂTRÂNEȚE

ADRIAN ERBICEANU
TINEREȚE FĂRĂ BĂTRÂNEȚE
Povestire în versuri
după un basm de Petre Ispirescu

Invitați:
* SCRIITORI, JURNALIȘTI, CADRE DIDACTICE, STUDENȚI, ELEVI

Invitați speciali:
* GABRIELA RUSU-PĂSĂRIN - Radio Craiova
* MEMBRI AI ASOCIAȚIEI "CARMINA BALCANICA"

Prezintă:
* MIHAELA ALBU
* ADRIANA RĂDUCAN
* DAN ANGHELESCU

Scriitorul și dramaturgul Emil Lungeanu, făcând prezentarea volumului ***Tinerețe fără bătrânețe***, alături de scriitoarea Elena Rodica Lupu, Adrian Erbiceanu

Invitați de onoare cu ocazia lansării vol. ***Tinerețe fără bătrânețe***, Craiova, *2013*. De la stânga la dreapta: Conf. univ. dr. Camelia Zăbavă; Prof. Adriana Răducan; Prof. univ. dr. Mihaela Albu; Conf. univ. dr. Gabriela Rusu Păsărin; Prof. Maria Tronea; Prof.univ. dr. Dan Anghelescu (*U*niv. București); Prof. univ. dr. Nicu Vintilă

Roman, 04.06.2016, Adrian Erbiceanu, însoțit de doamnele Emilia Țuțuianu și Doina Enea, cu fața către locul fostei case în care a copilărit între anii 1941-1947

Scriitoarea Angela Furtună, organizatoarea lansării cărții la Suceava; Adrian Erbiceanu, Cezar Căilean - reprezentantul Librăriei Alexandria

C U P R I N S

Adrian Erbiceanu

n. 6 ianuarie 1941, Bucureşti, cofondator şi preşedinte al Asociaţiei Scriitorilor de Limbă Română din Québec, director al Editurii ASLRQ, membru al organizaţiei culturale ,,Diversité artistique Montréal" (2008), membru al Uniunii Scriitorilor Europeni din Moldova (2016).

Volume publicate: ***Confesiuni pentru două generaţii, 101 poeme***, Ed. Tipotrib, Sibiu, 2003, cu o postfaţă de Emil David, director al editurii Universității Lucian Blaga*;* ***Divina Tragedie***, *poem epic*, Ed. Tipotrib, Sibiu, 2004, cu un Cuvânt înainte de prof. univ. dr. Dan Popescu; ***De la Anna la Caiafa***, *poeme*, Ed. ARDEALUL,Târgu MureŞ, 2007, cu o prefaţă de prof. univ. dr. Ioan Mariş; ***La fontaine de ce siècle (Fântâna veacului)***, Ed. ASLRQ, Montréal, 2009, traducerea şi prefaţa. de prof. univ. dr. Constantin Frosin*;* ***Printre silabe***, Ed. SINGUR, Târgovişte, 2011, prefaţa: prof. dr. George Coandă; ***Tinereţe fără bătrâneţe*** - *Povestire în versuri după un basm de Petre Ispirescu*, Ed. ANAMAROL, Bucureşti, 2013, prefaţa: Ion Roşioru; ***Însemnele nopţii***, *sonete*, Ed. ANAMAROL, Bucureşti, mai 2016, prefaţa: Adrian Munteanu.

„Adrian Erbiceanu este un poet cu o operă densă şi plină de interogaţii cu privire la destinul omului, la starea societăţii româneşti actuale, un poet ce caută răspuns la întrebările existenţiale, când copleşit de doruri şi lirism când povestindu-ne basme încărcate de simboluri**.”** **Emilia Ţuţuianu**

„ Adrian Erbiceanu, poet stabilit în Canada din 1979, propune o rescriere în versuri a basmului românesc atipic al lui Petre Ispirescu (1830-1887), **Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte**, el nu face altceva decât, printr-un demers destul de temerar, să pedaleze pe sugestia călinesciană a dimensiunii poematice a oricărui basm, cu atât mai mult a unuia încărcat de permanentă şi stringentă filozofie folclorică. Departe de patrie, poetul se identifică în mare măsură cu protagonistul pe care, odată cu înaintarea în vârstă, dorul îl răvăşeşte până la strigăt. Celebrul şi, totodată, tulburătorul basm citit în urmă cu doisprezece lustri l-a urmărit pe rescriptor toată viaţa, după cum o afirmă într-o confesiune recentă plină de duioşie.” **Ion Roşioru**

„Poetului Adrian Erbiceanu i-a intrat în suflet această operă populară, de o construcţie cu totul aparte, şi nu a mai lăsat-o să plece decât după ce a trecut-o prin alambicul creaţiei sale şi a reîmprospătat-o cu puternica forţă a recreerii într-un limbaj poetic autentic. Îmbrăţişând valorile secular-româneşti ale basmului şi transpunându-l în poezie, autorul ne oferă reîntâlnirea cu bucuria curată a copilăriei, concomitent cu prelevarea substraturilor basmul, cu o maturitate spirituală care presupune o experienţă de viaţă pentru a putea pătrunde înţelesurile ei adânci, dimensiuni prinse în plasa vieţii altfel interceptate decât cele filtrate prin ochii unui copil.” **Elena Buică**

„Domnul Erbiceanu, poet cu studii filologice de specialitate şi operă poetică ce stă sub semnul lirismului autentic, dar şi cu o reală chemare către epopee, mânuieşte cu abilitate versul bine rimat, ritmurile ce se schimbă după nevoile de expresivitate, de la alexandrine la cel de esenţa folclorică cum este cazul în opera de faţă.” **Mihai Miron**

„ A existat o comunicare subterană, o rezonanţă între conţinuturi şi structuri ale subconştientului colectiv al domnului Adrian Erbiceanu şi informaţia mitică, abisală din memoria colectivă a acestui neam...Este exact ceea ce a trăit, ceea ce s-a întâmplat cu dacismul la Eminescu, cu setea lui de a plonja în straturile adânci ale culturii dace, ale memoriei, ale universului cultural al poporului daco-român. Reactualizarea, re-potenţarea acestor conţinuturi ancestrale mitice credem că sunt caracteristica geniului.” **Ştefan Dumitrescu**

„ Axul narativ rămâne drumul iniţiatic. În acest basm românesc, mai mult ca în oricare altul, drumul nu este atât în spaţiu, cât în timp. Noul coautor al basmului va pune accent tocmai pe acest aspect reuşind astfel să aducă în prim-plan potenţialul filosofic al basmului. Autorul rescrierii nu se lasă.” **Ionel Popa**

„La limita dintre deznădejde şi disperare, dintre strigăt şi scâncet, autorul, precum un şaman al timpului, îşi face culcuş în pântecul clepsidrei, privind cum nisipul înalţă piramida ineluctabilului: „*Şi au prins a curge anii/ Ca nisipul printre deşte.../ Numai că, sub zodii stranii,/ Omul soarta-şi împlineşte!*".” **Ionuţ Caragea**